

PARACELSIA
HENNINGI
SCHEVNEMAN-
NI PHILOSOPHIÆ
AC MEDICINÆ DOCTO-
ris celeberrimi,

D E

MORBO SVLPHVREO CAGA-
strico, quem Febrem vulgus nominat, ex quin-
uplici ente, Dei nimirum, astrorum,
pagoyi, veneni & natura
prognato.

IN QVA OMNES EIVS SPE-
cies & vera curandi ratio re-
censentur.

FRANCOFVRTI,
Sumptibus Nicolai Steinij.

ANNO M. DC. X.

AMPLISSIMIS
INCLYTÆ CIVITATIS
ASCANIENSIS SENATORI-
BUS, VIRTUTE, ERUDITIONE,
SAPIENTIA, AC STEMMATVM
antiquitate, Viris præstantissimis,
Dominis suis perpetua ob-
seruantia colen-
dis

HENNINGVS SCHEVNEMAN,
S. S. M. D. S. D.

*V*M febris ipsa Morbus sit
& frequentissimus & acu-
tissimus, velcum iisdem o-
mnibus plerunque conne-
xus, maximum ab ipsa vi-
ta periculum imminere;
nemo sanamentis dubitare poterit. Reliquo-
rum etenim morborum plerique unicam tan-
tum corporis actionem laedunt; bellua vero hac
tam furiosa, non suo solummodo violentia &
ferocitate; sed suorum etiam symptomatum,
tam multitudine, quam magnitudine, omnes
in uniuersum violat, debilitat, abolet. Eius i-
gitur naturam (Senatores amplissimi) & ge-

EPISTOLA

nus perscrutari; non Medico solum; sed ceteris quoque hominibus utile admodum est, & pernecessarium: Illi ut certa methodo curet; His ut praecaveant, & febrem curanti Medico morem gerant.

Cuius utriusque commodorum non parumper avidus, cum non obscure animadverterem, maleferiatos quosdam errorum Magistrorum, quos tenet insatiabile scribendi cacœthes, medicam artem, non absque graui nostra valetudinis iactura, perplexis usquequaque verborum anfractibus inuolutam esse; operapretium me facit arbitrabar, si qua longo studio, ipsa quotidiana experientiarum Magistra, qua multa saepe recondita, hominumque generi non incommoda peruestigantur, consequutus essem, in syntagma breue redacta, veritatem ipsam sitientibus haurienda publice proponerem.

Quia vero non ignarus sum, plurimos qui ipsi, vel ignauia, vel inertia, aliove animi morbo praeediti, in lucem edant nihil, tam rigidos tamen alienarum lucubrationum se praebeant censores, ut eas primo statim intuitu supercilij altis despiciant: liceat mihi bonorum virorum pace, non priuatam, sed publicam utilitatem venanti, in hoc instituto progredi, nec inui-

DEDICATORIA.

*inuideant labores, quibus indefesso studio vi-
res exantlamus, qui ipsis vicissim, qua Deus ijs
otia fecit, (si modo Deus fecit) non inuidemus.
Cogitent, & vel hoc nomine à temerariis iu-
diciis abstineant, quot librorum de febribus,
una cum totidem coacervatis medicamento-
rum formulis, lucē aspexerint myriades: Quot
indicationes, quibus ad amussim aduersis Me-
dicus inuitatur, prastituerint, qui prælucere
doctrina volunt alius, qui Phœbi penetralia sibi
lustrasse blandiuntur, cogitent, inquam, quan-
tam illi confusionem maximam pepererint, ex
qua ne ipsos quidem Medicina Coryphaeos, si
adessent, facile & laudabiliter emersuros, aut
unde primordium capiendum, coniecturos esse
putem. Vnde cum sine arerum omnium extre-
ma mors suapte sponte sit præsto, & pauci ad-
modum reperiantur, qui artis fundamenta ad
compendium conferant, pauciores numerum,
si non adquare, studiosè tamen amulari cona-
tus sum.*

*Quaquam autem ab ipso studiorum medi-
corum limine ad methodum, quam dicunt ra-
tionalem, à veteribus; tum Græcis, tum Arabi-
bus, traditam incubuerim, veritatis tamen
inuitatus amore, eiusmodi curâ casu potius,
A 3 quam*

EPISTOLA

quam arte prouectum, vel inuitus confitear oportet. Quod non in alijs, at in me ipso diu, multumq; morbus conflictatus, non absq; sanitatis mea dispendio, prohi dolor, sum expertus.

Eapropter, quæ verum expolit, & consummat Medicum, quæ singula in sua resoluit principia, quæ occultum à manifesto separat, quæ

Virus ab infectis abscindit partibus agri,

Mitiag; afflctis imponit pharmaca mēbric, philosophia hermetica nauau hacēnus operam, cui varij labores rimanda sunt impendēdi, quæ nimirum ratione, metallis, mineralia, herba animalia resoluenda, sublimanda, & in destinatum usum preparanda sint. Hanc qui penitus intropexerit, omnibus de rebus sciēter, perite & ad veritatis normā apposite disserere potest; nihil tam obscurum est, quod eius lumine nō splendescat, nihil tam inuicū & inaccessum, quo subtilitate sua non perueniat. Contra, qui labori subeundo collum subtrahit, quid artis fundamēta iactitat ἀνογος & iners? Quibus munimētis sua dogmata, quæ propter Doctorum discrepantiā, in mechanicum abierunt opificiū tutabitur? Sed ad altiora pudet huiusmodi humana vita & valetudinis temerarios periclitatores annisi, sed ad interiora penetra-

re pi-

DEDICATORIA.

re piget, maluntq; cum Galeno iurati veritatis hostes, errare turpiter, quam cū Theophrasto, & alijs naturas rerum indagantibus, sentire prudenter; Quid ita? Nunquam enim veram hermeticam de limine salutarunt medicinam, nunquam in vera philosophia rudimentis solidum fixerunt vestigium, sed ex lacunis tantum haurientes, vix illius umbram aspexerunt, sed fontes ipsos nunquam adierunt, ex quibus sua qualiscunque medicina hortulos irrigarent.

Cum Prætidibus igitur vsque delirent, se Andabatarum morem, clausis oculis, cum hoste natura pugnent isti Misoehymici, studiosos modo homines Hermetica Sacra libare nō prohibeant; At eben, similes habēt labra lactuæ ar. Namque iurisiurandi Sacramēto rudiores illam ætatem, ne de suis verbis, de sua suarumque scholarum methodo, vel latum vnguem quondam discedant, adigunt, perinde ac Neocles in uterum matris Epicuri omnes sapientia atomos undique concurrisse solebat dicere; Ita natura rariores suas dotes in vnum Galenum tam liberali manu profuderit, ut nihil habeat hac ætas, quo antiquioribus seculis possit præferri. Hinc cum tam

EPISTOLA

Aurum iugum excusserim, ignari natura quēdam blaterones, Hæreticum me proclamitant, & iuramentum violasse præstitum oggrunniunt, quos susque deque sero.

Contra namque bonos mores, contra veritatem iuramentum à iuvene emissum quid obligat? Quasi vero, qui pro diuina sua gratia proximum meis laboribus & conatibus meis adiuvandi largitus est mihi gratiam, ab hoc me non tantum absolvendi, sed vberiores quoque donādi indulgentias non haberet potestatem? De quibus omnibus Deo ter opt. max. suos ad pedes identidem pronolatus, maximas ago gratias.

Vero enim verum eum conscientia mea non ita dislenderit, ut arguunt viscera sua, meque veram esse consequutum absolutionem indubitatus cōfidam, Quæro illos τὸς δουλεύουσιν vindices acerrimos: Num iuramentum illud Deo, vel hominibus nuncupandum sit. Homini si respondent, quid ergo tam strictissime esflagitant? Veteres namque naturam ita perservatos fuisse, ut omnem prorsus iam exploratā habeamus; aut Deum charismata sua in incredulas gentes tam abundanter effudisse, ut posteris fidei luce collustratis præservarit nihil,

DEDICATORIA.

quo nomen *EIVS* magnificaretur, quis tam perfecti a frontu est, ut affirmare non inausit? Quis non videt, hac tempestate virorum doctorum emulationem artibus omnibus, tantum decus peperisse, ut nihil antiquis seculis debeat hac aetas invidere? Et Medicina sola infinitis nugis sepulta, non ullo tandem emulationis beneficio sic reuiuiscat, ut liberum sit dicere,

Sumpserunt artes hac tempestate decorum,

Nullaq, non melior quam prius ipsa fuit.

At at quanta licet *Humoristas* mirabili sapientia conuincant, quanta ingeniorum felicitate natura causas prescribant *Hermetis Filij*, in cuius tamen *Viri Ethnici* verba puncupandū est iumentum, & vel inuitu etiam *Apolline* & *Muse* seruandum est, siue occidat, siue pristinam satietatem recuperet agrotus. Dico *Humoristas* aberrasse, *ιδιαις ὑποκειμεναι*, proprias agrorum morborum medicamentorum naturas ac preparationes non cognouisse, en mox periturus sum. Iuramentum vero cum sit attestatio veri, verū per sensum cognoscatur, quis periturus erit? vos qui veritatem inani verborum serie impudenter opprimitis, & ego, qui veritatem per experimenta patefecimus in lucem

EPISTOLA

profero? In quo sane congressu non erit Patroclo petendum præsidium ab armis Achillis aduersus Heclorem. Non enim considerandum est, qui dicat, inquit, Diutius ille Plato, sed quid dicatur, omnibusque promissæ fides debetur, ait Aristoteles, qui verum & cum ratione loquuntur, ipsi scilicet solum qui dicta non per inanes intellectus conceptus, sed per experimenta comprobant.

Quod si vero Deo iurauerim, me scire necessariam est, quid Deus velit, quid à me exigat; Ille me vocauit ut ipsum in natura cognoscerem, eius facta perscrutarer, dona mihi collata in pauperes distribuerem, posteritati præclara illa artis experimenta traderem. Quod meo pro modulo dū facio, vobis periurus sum? Qui non videtis, ut ad cursum equum, ad arandum bouem, ad indagandum anem; sic hominem ad duas res, ut ait Aristot. intelligendum & agendum esse natum, quasi mortalem Deum? In amplissimum namque mundi theatrum, tanquam à Emporium, demissus homo, res varij generis, tanquam merces sibi obiectas esse inllexit, quarum excitatus pulchritudine, miraretur primum, tum demum philosophari inciperet; Nec tantum

ut latet

DEDICATORIA.

*ut tarda aliqua & languida pecus ad pastum & procreandi voluptatem ferretur, sed in divini-
mora, in sublimiora mentis aciem dirigeret.
Viri obtemperandum igitur, oculo nequam,
an Deo?*

*Veteres quidem Auctores, summis extol-
lo laudibus, quod aetate sua variarum sibi co-
gnitionem rerum acquisierint, quod proximi-
mum suum, & posteros industria sua iuuerint,
& Duces atque Principes ad Medicinam no-
bis exstiterint, quo ceteris opitulari, & alios
servare possemus. At neque mihi, neq. tibi ho-
rum Studium sufficiat, quo minus indies no-
stro studio adaugeamus, penitioraeque naturam
indagare peruestigemus. Nec iniuria. Nemo
siquidem naturam, quae propter immensam
profunditatem imperscrutabilis est, ratione
sua quantumvis acutissima se perstrinxisse, aut
propter exiguum humanae vitae curriculum,
eius perfectionem ita consequutum fuisse, ia-
ctitare se poterit, & reliquum sit, quod ne-
gotium facessat, etiam non vulgariter crudi-
tis.*

*Disceptatur pluribus, & ambitiosis verbo-
rum involucris discipulorum aures suspensa te-
nentur in scholis; quae, vel quid J. & principia
physicae.*

EPISTOLA

physica: & qua cæli materia? qua basi nitatur, & quiescat terra? qui producta fuerint elementa? quod firmamenti initium? Adhæc metallorum, mineralium, arborum atque herbarum proprietates quomodo prognata? tum qui homo ceteraque animalia suam formam primitus indepti, singulorumque vitam, virtutes, atque facultates ingenio venari conatur, & tot tamque distractas à se inuicem de plerisque fingunt opiniones, ut verborum lenocinijs, mutant quadrata rotundis, nigrumque incandida vertant.

Vacillari porro maximam eiusmodi opinionum partem, nec certationis firmamento stabilitas esse sapienter ut ostendam, quid laboro? cum ex mera imaginatione Pludomedicorum dependeat fundamentum nec verum demonstrationis usum nouerint Cogitationes quidem libera sunt, ad cælum volitant, ad intimam terram penetrant. Quia vero cogitationibus non respondet experientia, multum à vero aberrare possunt, & in vera opinione dependent. Vnde speculatorum dicere, non putaram, sensus & commutationes meas tam inanes atque vietas esse, vel inuitum profiteri tandem oportet. Non sicut ac Mechanicus ingentosior arti-

DEDICATORIA.

artificiosum opus concipit, v. g. quadraturam circuli, motum perpetuum, vel id genus alia, ex rebus aeneis affabre cōstituenda; Cum vero ideam in actū producere nequit, opinio tātum irrita manet, nec consummatum opus dici meretur: Ita cum secretis naturæ disquirendis cōparatum est, quæ manibus tractari, aut opificiorum mechanicorum instar, omnia formari debent, nec sola rationis indagine peruestigari possunt. Non dicam quanti labores, quanta diligentia requiratur abstrusam in illis vim eruendi. Quod sane per unam & solam separationem fiat oportet, ut natura disspescatur, bonū à malo scernatur, & quid in centro suo soneat generaliter, de se in specie protrudat.

Vnde μακρόκοσμος καὶ μικρόκοσμος, imo & uniuersa, quæ ex ijsdem gignuntur, circulo, cuius medium cētrum est, comparantur. Inflexas quocunque volueris circulum, rotundus permanet, & centrum immotum. Pari ratione verus Philosophus, cuiusque corporis cētrum perspectum habeat, quod in quacunque essentia fixum haeret, Corpus vero liberum est ad arbitrium variare, quod distinctas in formas, pro ut virtus ipsi calitus infusa est, transmutari poterit: v. g. Rem naturalem mihi subiectam,
reſero

EPISTOLA

resero separationis clauē media, & per ignem omnium probationum Principem atque Magistrum, quid ex ea confici possit, inquirō; Cuius tot, tamque abditas inuenio corporū mutationes, quæ prius mentem meam nunquam subierunt. Ex his etenim conficitur puluis, oleum, aqua, sal, spiritus, fumus, in quarū destillatione, digestionē, circulatione plurima visuntur miracula, multi, inquam spirituales colores atque corporales, qui miris & stupendis resurgent apparitionibus, modo nigris, modo cinereis, nunc candidis, ita caruleis, interdum viridibus, aliquando flauis, rubeis, cumantilibus, & diuersa forma distinctis, ut nullius tantū sit flumē ingenij, nulla dicendi, aut scribendi tāta vis, tantæq; copia, quæ singulos enarrare possit. A quibus præparantur omnibus variæ promanant operationū virtutes, quarū nonnullæ corrodiūt, quædam mites sunt, & benignæ, quædam acres & amara, quædam dulces & iucunda; prout vnūquodq; præparatur, ita bonū vel malum; vitā aut mortē, virus vel medicinā impertitur: ex salubri præsentissimum sape venenum, & ex veneno pharmacum elicitur efficacissimum.

Nec alius paradoxū v. d. atur, cū id omne, ab una præparatione dependeat, quod licet non
capiat

DEDICATORIA.

capiat iners, veritati tamen maxime cōsentaneum est, natura per experientiā se suā ita prodigante. Quid? num internā humani corporis dispositionē oculis capius explicabit? quā Medicus perspicax corpore per anatomiā determinato, ubi cor, ubi cerebrū, ubi iecur, vesica, renes, vētricus, lia, vena sedeāt oēs, & quō referantur & q̄ habeant figurā dīndicat, q̄ dissectione nondū facta, velat abstrusa praterierūt ipsum.

Et quemadmodū effodiēdo metallicus, subitus montē venas, quando abundet aere, visu penetrare nequit, donec fibras excavarit, & inuenta, per ignē metalla explorauerit, tū demum rās diuinas & fodina fructus percipit. Ita qui Philosophū se proficitur, in omnib. se talē gerat oportet, aut Philosophi nomē ei relinquēdū est, qui scil. de rebus atq. cæcus de colore differit.

Cum primis itaq. fundamentum q. natura reconditum in se cōplectitur, oculus & manibus eruas, sic scienter & cum experimēto prudēter loqueris, ac supra petrā firmissimā domum tuā edificabis; hoc præsidio destitutus, nugruendus, cuius verba sunt absq. experimento lubrica, turbinumque procellus domus arena superaedificata nutat, diceris. Cuius scientia caput, ut pramissum est, per resolutionem, separationem,

nem, ac anatomiam rerum omnium, quæ de-
 stillatione recludenda sunt, inuestigatur. Per
 hanc separantur elementa singula, per hanc
 quid frigidum, & humidum, quid calidum &
 siccum sit, discernitur, per hanc tria rerū prin-
 cipia, quæ ratione, spiritus, aqua, oleum à cor-
 pore disiungantur: Qui cuiusvis materiæ sal
 extrahatur, & in spiritum denuo commuta-
 tur; Qui tria illa rursum aduniantur, & ignis
 magisterio unum in corpus redigantur, doce-
 mur. Adhæc indagimus, qui quodvis facta se-
 paratione ad debitum sibi locum, noua combi-
 natione sua, possit adhiberi, quod absque admi-
 niculis istis nulla ratione fieri potest.

A prima quidem creatione terrestris ac
 mortalis est homo, separatus vero per mortem
 anima, corpore, spiritu, & subtus terram pu-
 trefactus, cum nouissimum aget Altissimus iu-
 dicium, à mortuis ad vitam reuocati hominis,
 & corpus, & anima, & spiritus, indiuiduam
 vitæ societatem iuxta symbolum Apostolicum,
 & scripturas sacras, inibunt. Corpus non am-
 plius erit terreum, non mortale, sed i. celeste, sed
 clarificatum, ad instar stellarum pellucens. Et
 ut post nubila phœbus, sic ab omni terrena cō-
 cretione soluta, per artem spagyricā, tria prima
 corpora

DEDICATORIA.

corpora prodeunt, mortale exiit, virtus vitalis perfectionem suam assequitur; obstaculo namq. remoto, virtus sese exerit.

Hac separatione palam fit, quod tria duntaxat sint prima corpora, Mercurius, Sulphur & Sal, unumquodque secundum naturam & essentiam suam. Hac quisquis cum veritate consentire negauerit, ad centrum terra penetret, ac quæ incredulus hebere stupidoque suo consequi non potuit intellectu, perspecta tenebit omnia.

Persuasurus vero mihi mei aliud, inani me non pascat inutilitate, sed iuxta specimen edat experientia, sine qua nudis ut fidem habeam verbis, nemo perfectæ rationis homo consulat, sed operationes ipsas annotem oportet, ut Thomas Apostolus qui demonstrationem desiderabat, quem merito tacitus hic præterire deberem. Quia vero Theologia & naturalis fides & incredulitas blatu pari distincta sunt, illum allegare non dubitavi. In cælestibus enim & terrenis, quo ad fidem & scientiam, maximam esse differentiam, quis non videt? in æthereis item ac sublunariis? Ac æthereæ per accuratam imaginationem Arithmetica subsidio deprehenduntur, sublunaria vero speculatione &

B

separa-

EPISTOLA

separatione. Speculatione fit conceptus, separatione demonstratio. Prius est phantasticum, nihil nisi chymeram fabricat, & in exteris actionibus suum fallit speculatorem. Alterum firmum est, separat corpus à spiritu, mediante arte spagyrica, ut discerni possit verumque.

Cum igitur in utroque reuera sit anima, in singulis etiam fluctuet, cæleste & terrestre vinculo tanquam constringens, utroque separato, ut anima corpus necessario relinquendum sit, tria illa seorsim deducta conspicias, quæ secundum realem cognitionem, & conturbationem suam victoriosum & clarificatum omnibus modis perfectius corpus, eo quod maxima terreitatis pars evanuerit, constituunt. Cælis namque & terra per ignem à creatore suo liquefactis, terreum crassitie per ignem exuitur & mediante eiusmodi emundatione, ad eundem dignitatis gradum, euehitur. Omnia enim ab uno, per unum, ad unum. Non aliter ac per unum hominem mors intrauit in orbem terrarum, ita per unum hominem reconciliationem ad vitam recipimus.

Creator & molitor rerum omnia quoddam per ignem dissoluet, ut ex omnibus unum fiat, quod

DEDICATORIA.

quod futurum erit cæleste, cui terrestre, velut æterna gloria, Diabolus atque mors per ignem cesserit. Tunc electi videbunt maiestatem Dei, qui in una essentia & trina hypostasi, omnia est in omnibus. Sic nobis modica fidei hominibus, per indiuiduam suam essentiam tres diuinitatis persona, quenam eiusdem sint creatura & quæ ratio præfigurarunt, & per inuestigabilem sapientiam suam, quod cognitu mortalibus difficilimum erat, intimarunt.

Quicquid igitur per naturam, per creatoris agnitionem reuelatum est, sola arte spagyrica sedulo indagandum; Quicquid incomprehensibile, quod una fides gubernat, in seculi consummatione subsequetur.

Hoc igitur verum & solidum philosophiæ fundamentum est, sub quo mysterium ab innumeris hæcenus tanto desiderio efflagitatum latitat, cuius causa, ut scilicet veram illam sapientiam, veram cognitionem, diuturnam vitam, prosperam corporis valetudinem, & diuitias indipiscerentur, tot labores infinitos exantlarunt, tot molestias deuorarunt, tot tantosque sumptus effuderunt.

Insigni artis medicæ peritiâ spectatissimi viri, me ipso priores, frequentibus suis aahor-

EPISTOLA

zationibus, & quasi stimulus rem eo tandem ad-
eegerunt, ut in plerisque pharmacopolijs olea,
extracta, salia, spiritus artificiose præpararen-
tur, quibus à morbis acutioribus atque chroni-
cis plures liberati sunt. Verum ad veram phi-
losophia trutinam rem examinans, pleraque e-
iusmodi pharmaca non in omnibus morbis esse
utilia reperi; Ea propter, quod natura in uno
non contineatur, sed omnia tria ad resoluti re-
dintegrationem maximopere necessaria vide-
antur.

Quis sana mentis homo in sinistram igitur
de me interpretabitur partem, quod ad com-
munem multorum salutem huiusmodi medici-
nas præparem, alijs præparandas persuadeam,
cuiusmodi priores me pauci præstiterunt, sed
ipsam artem spagyricam occultis inuoluerunt
enigmatibus. Vnde in nullis hæc remedia myro-
thecijs hæctenus cōcinata in usum publicum
prodierunt.

Doctōri Henrico Cunrad memet inuisenti,
& Athanarem suum, quo omnia mixta resol-
vere potest solertissime, quæ patientibus dein-
ceps simplicia distribueret, monstranti: persua-
debam, ut ad perfectionem anniteretur, cor-
pora coniungeret, coagularet, & herbas in pri-
stinam

DEDICATORIA.

*Stimam integritatem glorificato corpore inde-
pto restitueret, de Absynthio periculum sum-
psit, lapidem Absynthinum fecit, ac opusculo
suo prodidit, quod mitiorem in partem ei ver-
to, cum utilitatem publicam concernat, & o-
perationes Chymica natura sua sint admodum
difficiles.*

*Quid? annon indubitata veritatis spem
ostendunt olea, qua ventriculi tunicis ob vi-
scositatem inhaerentia suas in eundem virtutes
tantummodo exserunt, reliquas vero partes
nō attingunt? Salia solum urinam prouocant,
præterea nihil fere rimantur? Spiritus propter
tenuitatem sursum ad caput vergunt, & ob ni-
miam actiuitatem & tenuitatem id sæpius la-
dunt: Vbi vero tria prima corpora à terrestræ
tate separata, per se coniunguntur, & in vnum
coagulantur, oleum suam viscositatem salis
mixtione exuit, sal acrimoniam olei viscosita-
te deponit, viriūq; vero mole spiritus volatus
deprimitur & congelatur, ne sursum spiritus
tendat, nec tenuitate sua caput ladat, nec oleum
viscositate tunicis adhareat, nec sal acrimo-
nia sua stimulet urinam: herba suas vires pri-
stinas indipiscuntur ut ad omnes partes citra
concretionem corpoream illam crassam subito*

EPISTOLA

deserantur, & discessum primorum corporum, qui solus morbus est, præpediant, atque inflauerent.

Cum ex vnaquaque igitur herba sua tria prima corpora extrahendi, purificandi ab omni sæculenta terreatate separandi, & rursum in vnum coagulandi labores alijs persuadeo, quæ lapides vegetabiles natium herba virtutem in se complectentes, non immerito dico; Ecce perperam egi, qui illa doceam, quæ Galenus neque sciuit, neque trita fuerunt habet.

Expropter quæ longo usu diuturnaue experientia consequutus sum, Paracelsiam quid non dicam? Non quod Paracello mea commendatione quicquã accedere velim, sed quod rari cū eiusmodi præparationibus in publicum prodierint.

Tanta sunt etenim Paracelsi laudes, ut negligant celebrando, nec vituperando diminuantur. Nec iniuria. Hic etenim ex nobili prosapia Sueuigena apud Eremitas natus (ut buccinat Valentinus de Retijs) à Stoicis Paracelsus magnus vocatus, ducentos & triginta libros in philosophia scripsit, Et quadraginta sex libros in medica solennitate edidit.

Et duo-

DEDICATORIA.

Et duodecim de Republica emendauit. Et septem in mathematica construxit arte: Sexaginta sex in Nigromantia libros condidit. Et tria opera simul in unum librum composuit, qui Theophrastia nuncupatur. Primum opus ARCHIDOXIS dictum: In quo declarat extractions & separationes virtutum ab inualido: Secundum PARASARCHVM dictum: In quo de summo bono tractat in aternitate. Tertium CARBO ANTES dictum. In quo transmutationes declarat in forma & esse.

Scripsit Gellius Zemeus de isto Theophrasto Germano philosopho ad Passuallum Cephæum. Apud Germanos nunc vir Adolescens existit, cui par orbis non fert, qui adeo excellenter in philosophia, medica & mathematica arte, atque de Republica & iustitia scripsit. Quod credo, aut mira influentia in eo sit natalis, aut maior spiritus sancti gratia in eo, aut vniuersa existentia Damonum. Nam inhumanum hoc est perscrutari, quod ipse vilipendit saltem. Doctiorem me legisse memor non sum. Hac illi.

Quare Paracelsi omne in medicina punctum ferentis, cum non susceperim patrociniū, cuius scripta omnium doctissima mea com-

mendatione non egent, sed unius veritatis amore ductus, quæ rectæ rationi & experientia respondent, in lucem emittam, qui periturus ero? Quia Misochymici fronte præstitum me violasse iuramentum diuulgare audent?

Cum itaque, Viri Amplissimi, dum ut vestrum pharmacopolium visitare honorifice vocatus, illud ipsum optimis optimeque confectis medicinis à vobis pro singulari vestra prudentia summopere velle refertum, meq; omni beneuolentia, amore ac largo munere vestro tractum intellexerim, nulla debiti animi significatione vigerem, nisi in patriam, in bene de me meritos gratum me exhibuero.

Quapropter cum diuersarum specierum febres Remp. vobis commissam non nihil infestarent, vestra Amplius, quicquid hoc est opelli, consecrare volui, ex animo sperans, qui pharmacopæum industrium, rerum Chymicarum satagētem, & discere sibi non turpe ducentem tractestis: Deum ter opt. max. Remp. vestram Medico etiam prudente qui huiusmodi pharmacæ conueniente dosi subministrare nouerit, beaturum. Datum Bambergæ, ex Museo nostro, in a. d. IV. Calend. Nouembris, instaurata salutis Anno C12. 12. C1X.

PARA:

PARACELSIA,

DE

MORBO SVLPHV.

REO CAGASTRICO, QVEM

FEBREM VVLGVS

NOMINAT.

Proœmium.

Aria morborum genera, morborumque causas ac curationes, ex ente solum naturali, quod in sex res non naturales, aerem, cibum, potum, motum quietem; somnum, vigiliam;

repletionem inanitionem, animi affectus distinxerunt, suam originem trahere; hætenus professi sunt M sochymici, ad hoc solum ingenium, mentemque omnem impendentes. Verum præter id, quatuor adhuc esse alia, nempe, Ens astrale, Ens venenale, Ens pæcycum, & Ens Deale, quorum vi corpora nostra sint obnoxia, & ab iisdem in morbos agantur, ne pertransennam conspexerunt,

Febrium quidem genera in 70. prope species distribuere; Febres quinquies septuaginta numerandas esse non animaduertentes. Opere

pretium igitur erit, ne entia illa incomperta vel incognita silentio transeamus. Quocirca more nostro morbi sulphurei causas ac curationes ex quintuplici ente profectas, circa amphibologiam breuiter iuxta experimenta nostra referemus.

C A P V T I.

De communi morbi sulphurei, seu omnium febrium essentia.

S E C T I O I

Sententia Galeni de febrium essentia.

MOrbo sulphureo seu febre correptum, calorem præter naturam, totum corpus occupantem, hominem ipsum offendentem, & actiones ledentem sentire, lippis tonsoribus omnibusq; febricitantibus notissimum est. Ardui laboris igitur haud erat, febrium essentiam in calore statuere, tamque diu res ipsas, animalia, ipsorum humores incorrupta manere, & ab omni putredine libera, quam diu reguntur à nativo calore. Quotiescunque vero hic adaugetur ab aliena caliditate, quæ ambientis est, corpus rarefacit, quo rarefacto trahit ad se calorem à centro ad circumferentiam, quo attracto non amplius potest dominari passiuus, & continere humidum vna cum sicco iunctum. Ea propter humidum diffluit, à sicco separatur & continui solutio suboritur, qua denique

com-

completa, febris terminus, mors adest.

At Galeno Febris solum est totius animalis calor immodicus, seu calor præter naturam totum corpus occupans. Et libr. 9. Meth. Febris est intemperies calida, in totum corpus diffusa adeo aucta, ut cor ipsum vexet, & actionem lædat. Quam vera autem hæc sit definitio, ex doctrina Hippocratica liquebit.

SECTION II.

Sententia Hippocrati de natura febrium.

Febbris essentiam non in sola qualitate collocandam esse, curationis scopus, febris terminus ac senioris nostri Hipp. autoritas arguunt. Hipp. calidum innatum esse substantiæ facultatis vitalis asserit; Et alibi Calidam innatum, aut animæ, aut primum & principalissimæ animæ instrumentum, vel calidum insitum, esse operum naturæ efficacissimum. Quamobrem præter intemperiem, aliud in hoc affectu latere, minime dubitavit. Quin imo febrem πῦρ id est, ignem vocare haud erubuit, qui ipsam substantiam totius corporis, hoc in affectu inflammatam quasi ardere cognovit. Id ipsum ipsa αὐτοψία demonstrat, si membra quidem in febre conspiciantur adusta, haud secus, ac si à fulgore essent tacta unde πυρρός Græcis dicitur. Quo pacto autem πῦρ in corpore accendatur, ut flagret, & cor, iecur, lienem, pulmonem, musculos, carnem, cæteraq; corporis membra adurat,

adurat, Misochymici humorum illuue fasci-
nati, intactum reliquerunt.

SECTIO III.

*Sententia Fernelij omne corpus sulphureum esse,
atque flammabile.*

SVpra elemētarem naturam diuinius quod-
dam in spiritibus, seu subiecto, fomento,
& vehiculo, consistere, intellexit præ cæteris
diuinus Fernelius. Si namq; calor is per quem
vita, & sanitas animantibus inest, ex prima ele-
mētorum mixtione fluxisset; tunc manente
eadem mixtione temperamentoque, etiam vi-
tam & sanitatem manere necessum esset; sed
constat in singulis partibus animalis demor-
tui superesse, ac residere, eandem quatuor ele-
mētorum permixtionem, absente tamen sa-
nitate ac vita: Calor ergo elementaris sanitatis
ac vitæ causa non est.

Quod si calor calorem non corrumpat, quo
magis corpora incallescere, eo saniora forent,
si caloris vigore sana dicantur. Quo enim calor
vberius circumflueret, eo functiones natura-
les, quam felicissime ederet. Felix ergo esset e-
ius vbertas, cum calidum à sua natura nunquā
degeneret: Non ergo calor auctus, actiones e-
det titubantes, ac vitiose, sed validiores. Quod
tamen falsum esse, febricitantes experiuntur,
quæ longius deducit Fernelius, vt apud ipsum
videre est.

Osten-

Ostendit præterea caloris huius substantiã, humidum radicale esse, illudque valde pingue, comparatque oleo. Humidum illud primigenium more olei, omnium corporum celerissime inflammatur, quantoque vnumquodque ad olei naturam propius accedit, tanto deprehenditur magis habile & aptum, vt inflammetur, quo autem abest lōgius, eo ineptius. Hinc fit, vt Fernelius pulcherrimum theorema ex hisce principiis colligat. Corpus omne quod inflammari potest olei cuiusdam esse particeps, huiusque solius gratia conflare. Quodcunque autem olei est expertus, flammam non habere. Ex hoc theoremate, aliud deducit, veteribus omnibus inauditum, quod tam est longe verissimum, multisque huius seculi experientiis confirmatum. Nullum corpus est ad inflammationem propensum, ex quo sincerum olũ arte elici non possit. Non adẽps, non cera, non pix, non resina, non terebinthina, non vllum denique ligai, stirpisue genus, nulla radix, nullus flos, nullus fructus, nullum semen. Atque in animantibus, nulla pars est, siue os, siue nervus, siue membrana, aut caro, nihil denique in stirpiũ aut animantium genere vitam habuit, quod non posset oleum de se profundere. aliud quidem affluentius soloq; pressum, aliud parcius, maioreque industria. Et quamuis non omnia ardeant, vt lapides, Alchimia tamen cõmonstrat, & hos, & metalla, & alia omnia in-

combu-

combustibilia credita, flagrabilia reddi posse. Vnde etiam quæcunque sunt, inflammari posse certum est.

Cognovit hoc Aristoteles, dum calorē nostrum residere autumat, in ipsarum partium singularium spirituosam substantiam, & humido substantifico, quod pingue, crassum, lentum, multum, imputribile esse oportet, ad vitam diuturniorē lib. de long. vit. Hoc autem humidum radicale, seu primigenium, glutinis modo substantiæ terreæ partes coagulat & continet. Quo assumpto à calore, vel nativo, vel externo, continuitas partium dissolvitur, & res ipsa in cinerē, aut pulverem redit. Quis vero tam hebes, ut nō animadvertat Arist. Sulphur descripsisse? Sulphuris vita quid aliud quàm combustilis quidē, sed odorifera quædam pinguedo, omnia corpora à putredine præservans, naturam regenerativam in se habens? Forma vero Sulphuris quid præter oleum? siue embrionatum, siue minerale, siue metallicum, siue congelatum sit, in liquorem resolui potest, & accendi.

Quoties igitur hæc pars corporis inflammatur, ut ardeat, febris orta est. Præ ceteris cognovit hoc Plato in Thimæo, ubi inquit, Febres continuas fieri ex igne. Neque id à doctrina Hippocratica alienum est. Bilis, inquit, Hipp. est veluti Sulphur, quo accenduntur reliqui humores. Vnde necesse esset, quod bilis arderet, alioquin reliquos non accenderet humores,

res,

res. Nam Febris, ignis opera imitatur vrendo, liquando, dissipando. Ob id Gal. diffiteri non potuit, Febrem esse calorem natium versum in igneum lib. Aph. 14. Igneus vero calor, quid aliud, quam Sulphur ardens est?

S E C T I O IV.

Quanam sit vera morbi sulphurei essentia.

REcTe Paracelsus materiam in febro peccantem nihil esse aliud docet, quam sulphur & sal petræ. vt hic morbus, vero genuinoq; nomine, morbus nitri i sulphuris incēsi appeletur. Dum enim à potentia salis sulphur in sanguine, recrementis, vel solidis acceditur partibus, flāma ac ardor excitatur. Sciendum etenim est, salē petræ, seu nitrum, tam in magno, quam minore mundo, nihil aliud quicquam esse, quā essentiam spirituales & excrementum omniū salium, adeoque naturam hermaphroditicā habere, ita vt nec omnino sal, nec omnino sulphur existat. Hinc sulphuri arcte iungitur & incensus quoque ardet. Ideo à sale nitri, cagastrius dicitur morbus, vel maxime quod per cagastrium initium sumpsit, nec quicquam ab ilia astro commune habet, nunquam enim sulphur in corpore arderet, nisi scintilla ab astro incidens illud incenderet.

Quoties igitur sulphur ab astro suo accenditur, febris oritur, qua orta corpus calorem fumosum, fuliginosum & flammeum eructat. Gal. id eleganter 3. de prælog. ex puls. 5. combustio-

buſtione ligni explicat. Vbi enim comburuntur ligna, primum apparet fumus, deinde fuligo, tandem flamma, quando illa in carbonem ignitos conuertuntur. Vnde in febribus adest calor fumofus, calor flammeus, quando iam adest carbo ignitus. Pariter Gal. 1. Aph. com. 14. dicit. Sed & effluxus, qui à toto corpore fiunt, caloris quidem aduentitii ſunt fumci, fuliginofi, aridi & acres. Hi aliunde provenire non poſſunt, niſi ex ardore corporis Sulphurei. Siquidem omne corpus ob admixtum Sulphur quod in ſe reconditum habet, ſolum fumum, fuliginem & flammam edit. Hinc nolens volens Gal. fateri cogitur in febre corpus ardere, quamvis quid ardeat in corpore, ſignificare noluerit. Nam ſola qualitas, ſeu intemperies calida, nec fumofa, nec fuliginofa, nec flammea eſt, ſed ipſum corpus, quod flagrat fumum, fuliginem & flammam emittit. At Miſochymicis corpus in febre ardere, cum nulla appareat flamma, haud perſuadebis; Cum tamen id vulgo, & carbonariis ſit notiſſimum, eo quod ligna in carbonem, nulla apparente flamma, comburant. Idem plane evenit noſtris corporibus, ut hic ardor ſit inviſibilis; quamvis quidam atteſtantur, ſe viſiſſe quosdam vino aduſto ebrios, flammam ſulphuream eaſque ſubtiles ac caruleas ex ore eiaculaſſe ac ſubito interiſſe.

Neque viriſ alias doctis in dubio eſt, quod
bilis

bilis incendio incandescens febrem accersat. Heurnius id hoc probat argumento.

Illa ad vitionem flammamq; concipiendam sunt paratissima, quæ cum liptomaria sunt calidissima & siccissima; quæ vero humore madent, nec nativo calore circumfluunt, ea citius putredine contaminantur, vt asserit Gal. At bilis in humano corpore, est omnium succorum calidissima & siccissima: Quare citius exuri, quam putrefieri poterit, & solitaria vredine nondum putredine labefactata, febrem corpori adferet. Gal. ipse talem in Iuvene febrem depingit, qui erat viginti quinque annorum, temperaturæ siccissimæ, musculoſo habitu, corporeque hirsuto, hic longo itinere, laboribus, vigiliis, curisque fatigatus fuerat, huic Gal. incunte paroxismo cibum exhibuit, id non facturum in initio putridæ. Patet ergo, quod Febris incendio substantiam corporis exurat. ob quā causam Hipp. asserit exsolabile, Febrem oriri, lib. de nat. humana, vbi ait οἱ σκληροὶ τὸν πυρετὸν γίνονται ἀπὸ τῆς χολῆς. Hoc idem videtur Arist. adscripsisse Anaxagoræ, nimirum bilem eo quod prompte in incendium abripitur, acutorum morborum causam esse. Quam sententiam etiam si damnasſe videatur, dum tamen ad mentem redit laudat veteres, qui fellis inopie vitæ diuturnitatem adscribunt, cur hoc? quia vulgatum erat, neminem mori, sine febre. Hisse Auerrhoidis sectatores commoti asserunt,

vredine solum humores omnes in phlegosum
 abripi, non putredine tēdari, vt in syncho san-
 guis incendio extra putredinem incandescit.
 Quocunque enim spiritus vitæ penetrare non
 potest, ibi morbus suscitatur, ipso .n. oppilato
 putrefactio oritur, in exulcerationem degener-
 ans, quæ mox sulphur mobile, vel excrementi-
 tiū accendit, vnde oriuntur febres, apostema-
 ta, pleureses, morbilli, variolæ &c. sulphuris .n.
 Spiritus, sui suffocationē & mortē præsentiens,
 horrore primū corpus vniuersum concutit, dū
 nimirū à calore, veluti congelatur: postea ardor
 & inflammatio inualefcit, si resolutus sit, & in-
 census ardeat, tunc iuxta sedem affectam paro-
 xismat, in cerebro, si id potissimum feriat, phre-
 nesim, maniam, & similia excitat. In ventriculo
 nauseam, singultum, & vomitum promouet, ac
 sæpe contingit vt iuxta tempus & horam & an-
 num paroxysmet, quibus vero de causis id eue-
 niat in sequentibus dicemus.

His enarratis patet, quod Febris non sit in-
 temperies duntaxat calida, nec in humoribus
 persistat, cum sit passio corporis viuentis. Hu-
 mores etenim non sunt animati, sed solidę tan-
 tam viuunt partes, ergo in istis solum venit col-
 locanda febris vt annotauit Hecurnius de febr.
 c. 1. Humores inquit partium actionem non
 lædunt, ni temperies similarium partium fle-
 ctatur. Et cum humorum, iniquus calor, sit
 causa febris putridæ, sane is Febris esse non po-
 test.

terit. Dum enim humores causæ Febrem efficientis rationem subeunt, illius subiectum esse non poterunt, quod materia & efficiens nunquam coincidunt respectu eiusdem. Mirum igitur videtur, cur vir ille doctissimus, Februm differentias ex humorum diuersitate denominatas, è Februm doctrina, non exstimaauerit.

Nos in alterius verba minime iurantes, non vanum hac de re instituere examen, intelliget, si cognouerint, quod cuiuslibet morbi curatio, ab essentia morbi, dependeat. Quantum igitur inter rem, & signum rei interest, tantum differt etiam scopus curationis februm, à Misochymicis institutus, à verorum Medicorum curatione. Calor enim auctus, quid indicat? Nil nisi reductionem ad temperiem, quod fiet frigidis medicinis: quibus adhibitis, quam abigant Febrem, miseri febricitantes norunt. Essentia enim Febris, non calor, sed ardor sulphuris est, qui frigidis deleri non potest. Non enim aer frigidus, non ferrum, nec quoduis aliud corpus frigidum ut frigidum exstinguit flammam, attestante experientia rerum magistra. Frigidis itaque medicinis Febris nulla deleri potest, nec debet. Nam calor tantum signum est Febris, non autem ipse morbus. Quare non paruum à vero aberrant, qui calorem & incendium idem esse existimant. Cum calor solum incendii irā & symbolum sit, quo

fit, quo incendium magnum, vel paruum, propius, vel remotius adesse cognoscamus. Qui autem signum morbi, pro morbo curare tentat, cæco impetu fertur, & quid agat, nescit. Quo ergo scœnore hætenus febricitantibus consultum fuerit, quisque indicet.

CAPVT II.

De morbi sulphurei subiecto, ac differentijs.

SËCTIO I.

Morbum sulphureum, caloris gradu, specie non differre.

COgnita morbi huius essentia, quæ subiectum illud sulphureum triplex incendit, Februm differentiarum quæ ex intensiōe vel remissione caloris ducuntur, sponte concidunt. Quod enim calor mordax, vel mitis prehenditur, non qualitatis huius intensio, vel remissio causa est. Id namque euenit ratione corporis inflammati, prout illud propius, vel remotius, à superficie passi, vel manu tangentis distat, vel si humidum id sit, resoluitur, mitiorem reddit calorem, neque quisque calor Febrem causat, sed is duntaxat, qui corporis actionem lædit. Qui ergo Febris mitis dicatur, cum mitis calor actionem non lædat? Quod si mordax est & magis perceptibilis, euenit ideo, quod corpus illud affectum, sit altero magis solidum, constrictum, ac liquore mercuriali, qui scæuitiam ardo-

ardoris sua humiditate non nihil restinguit or-
batur sit, siue vero mitis, siue mordax sit ca-
lor, nihil ad curationis indicationem confert.
Non enim quia calor mitior, leuius refrigerās,
vel humectans, si iis ardor restingui possit, erit
exhibendum. Nam si Febris est, totum corpus,
vt inflammatum sit, necesse est, adeo vt actio-
nes lædat, quæ læsiæ certe à mitiori calore neu-
tquam causatur. Quamobrem mitius, vel le-
uius medicamen huius furie audaciam non in-
fringet. Frustra igitur Febrem mitem, aliam
intensam dixeris.

SECTIO II.

Febres partium inflammatione non distingui.

NEc illa Februm differentia, quæ à foco
massæ ardentis denominationem habet,
admittenda est, cum hæc furia Febris nomen
non mereatur, nisi totum corpus sit infectum,
oportet siquidem denominationem à potiore
desumi. Inconsulto igitur aliam hepaticam, a-
liam splenicam aliam pleuriticam, aliā phre-
niticam, aliam comatodem, aliam lethargicam,
aliam cataphoricam, aliam synonchicam aliam
ictericam &c. appellant. In omni namq; mor-
bo attendendum est, vnde malum erumpat, vt
principio obuiam eatur, tanti tamen non est,
vt ab eo morborum differentie desumantur.
Fruolūm satis est, aliam puerilem, aliam seni-
lem, aliam diurnam, aliam nocturnam, aliam

veram, aliam errantem, hunc pallidam, illam rubream, nigram, fuscam, viridem, &c. appellare.

SECTIO III.

Febres motu caloris non differre.

EAndem censuram subit & illa Februm distinctio, quæ à motu caloris sumitur, quod enim calor increseat, signum est Febris, non Febris ipsa, & augmentum morbi portendit; Quod mitescat, Febris terminum præfagit, nō oportet autem morbum, cum signo morbi cōfundere. Quocirca calor increscens, cum paulatim acrius manum ferit, signum est, quod ad incrementum tendat morbus: Signum vero morbi morbus non est. Facessat ergo & hæc Februm distinctio.

SECTIO IV.

Ob humorum diuersitatem non esse Februm differentias assignandas.

DEmum quod Febris alia putrida sit, utpote quotidiana, tertiana, quartana, quintana, sextana, octaua &c. prorsus irritum est. Nam ubi nulla actionum læsio, ibi Febris nulla: Absente vero Febris ardore, actio læsa non est, Rite enim quos quartana laborare dicunt, absente paroxismo, actiones edunt, nisi membri cuiusdam læsio facta sit, ut alius morbus eius actionem impediat. Ergo absente paroxis-

mo

mo h. e. sulphuris ardore, quā adesse Febris poterit? Quoties igitur sulphur in corpore accenditur, h. e. quoties paroxismissi hominē exagitat, horrore concutit, & ardore exurit, toties noua suboritur Febris. Febris ergo quartana non est quartana, cum quarto die ardor accensus sit plane nouus recenter inuadens ac infestans corpus.

Nec Febris eo quod quotidie corpus repetat, quotidiana est, Nam duplex tertiana, & triplex quartana quotidie redeunt, quas nec aduersarii quotidianas vocant.

Vanum prorsus est, credere, melancholiam quartanam, bilem tertianam, pituitam quotidianam, quoties putredine continuantur producere. Esto quod eiusmodi humores excrementitii, in humani corporis latebris gliscant, non tamen ob id putredinis capaces cēsentur. Putredo enim si Aristoteli credamus, est corruptio propriæ, & secundum naturam caliditatis, in vnoquoque humido, ab aliena caliditate, quæ ambientis est. Tria hic Arist. ad corruptionem necessaria requirit. Primo subiectum, seu materiam putredinis, quod est vnumquodque humidum. Secundo Putredinis formam, & essentiā nempe corruptionem proprii caloris à suo statu naturali, ita vt ex naturali fiat præter naturā. Deniq; causam effectricē, scil. calorem ambientis. Quod si horum vnum debet fieri non potest putredo. Iam videamus

utrum prædictis humoribus hæc competant,
nec ne.

Galenus crassam & terrestrem portionem sanguinis, quæ quartum humorem constituit *μυλαροχυμὸν* appellat, ut *μύλαρον χολὴν*, atram bilem, eum qui sit cōtra naturam, qui solus melancholiæ nomine proprie significatur, ita enim ille ad finem lib. de temperamentis. Senes non sunt melancholici, quia sunt frigidi, melancholia autem est calida, sicca. Differunt autem ut fex vsta, à non vsta: Nam succus niger, ut terra est frigidus siccus: atra bilis calida sicca, quia in adultis omnibus, ut in calee, & cineribus, permanent ignis reliquæ, quas Græci *ἐμπυρεύματα* appellant, Latini igni-ulos. Pars igitur sanguinis nigra, incinerata, adusta, melancholia est. Nigror contigit contrariis causis, aut à frigore per condensationem, quo modo nubes, quo densior est, eo nigrior, pelluentia abeunte ob spissitudinem: aut per adustionem, ut carbo. Hinc melancholia acredine, incineratione, ac adustione per *ἐμπυρεύματα* cancrū, ut volunt, in mammis exulscitat. Quod si melancholia sit pars sanguinis sicca, calida, adusta, incinerata, *ἐμπυρεύματα* in se recondens, putredini non subiacet. Namque solum id quod humidum est, putrescit, in melancholia vero nulla est humiditas, cum adusta & incinerata omni humiditate, tam qualitativa, quam substantifica careat, & ob id non putrescat.

Nec

Nec est, quod nobis Godefridus Steeg obii-
 ciat, melancholiam quidem siccam esse, non
 tamen omni destitutam humore, sed aliquam
 humiditatem in se fouere, quam alii mixti vo-
 cant, ut hæc subiectum putredini præbeat. At
 in eam humiditatem calorem non posse agere,
 ut in subiectum aptum, ad putredinem intro-
 ducendam, multis exemplis dilucidari potest.
 Quodlibet enim mixtum, humiditatem quidē
 aliquam in se habet, quanta scilicet ad eius mi-
 xti constitutionem, seu crasin necessaria est,
 minime tamen ea putrescunt in quibus domi-
 natur siccitas, & caliditas, utpote succinum, la-
 pides, metalla &c. hæc quamuis ex aqueo ele-
 mento potissimum constant, cum tamen calo-
 re concreta sint, non putrescunt; Hinc quam-
 vis prædictus Medicus Cæsareus eleganter de-
 scribat, quomodo partes duriores, à calore dis-
 soluantur, non tamen ob id corrumpuntur, si-
 quidem necesse non est, ut quicquid interit, pu-
 tredine pereat. Non est ergo melancholia pu-
 tredini obnoxia, nec ex ea potest exuscitari fe-
 bris quartana putrida.

Eandem ob causam, nec bilem, siue pallidam,
 siue vitellinam, siue portaceam, siue æruginosam, cæ-
 sia vel cæruleam sit, putrescere, Author est Hip-
 pocrates, bilem sulphuri comparans, quod pu-
 tredine non afficitur. Hinc Gal. statuit bilem
 igni natura sua consentientem esse, ob id citius
 flammam concipere, quàm putrescere, eo quod

C 5

putre-

putrefactio est corruptio proprii caloris, à calore alieno, proprium separante. At calor bilis, à nullo externo calore, excepto igne, vincit potest, cum omnes longe excedat, verum ab igne bilis accenditur, vt flagret, quod fatetur ipse Hipp. dum inquit, bilis est veluti sulphur, quo accenduntur reliqui humores. Hic igitur humor ob siccitatem putrescere non potest.

Denique quod pituita non putrescat, ratio est, quod ad omnem putredinem introducendum, requiratur calidum nativum. Hinc quod calorem insitum non habet, putrescere non potest. Est enim putredinis forma & essentia, corruptio proprii caloris humidum terminantis. Quoniam vero tota pituitæ natura, in frigido & humido persistit, calor extraneus seu ambiens internum ac pituitæ proprium calorem euocare, corrumpere, intendere, imminuere vel augere non potest. Quare pituita non putrescit, nullus enim in pituita naturalis, seu proprius, qui educi, corrumpi, vel intendi possit, est calor. Nam quatenus calor dominatur passivus, humiditati scilicet & siccitati, dicitur naturalis, vt est sententia Aristotelis, in 4. Met. cap. de coel. vbi sic scribit: Humiditas enim est, quæ terminatur à calore naturali, quam diu autem in eo est ratio & proportio supra humidum, naturalis est. Ex quibus verbis clarum est, ca-

est, calorem dici naturalem, quatenus supra humidum dominium habet, quod à calore terminari debet; Cum autem non amplius superat humidum, nec terminare valet, præternaturalis dicitur, quatenus vero sub tali determinata mensura & gradu in hoc vel illo mixto passivis dominatur, dicitur huic vel illi mixto proprius. Constat vero quod in pituita calor supra humidum nullum dominium habeat, nec terminatur ab eo, nec certa quadam mensura & gradu passivis dominetur, putredinis ergo illa capax non est.

Dices pituita calore incrassescit, eiusque humidum ab externo calore absorbetur; Nihil igitur obstat, quin non putrescat. At satis non est ad putredinem producendam, quod calor externus agat in humidum; si proleccio quidem humidi non est putredinis essentia, sed destructio caloris nativi, quæ ad putrefactionem necessaria est, ubi nullus igitur est calor insitus mixto proprius, & naturalis humidum determinans ac superans, ibi nulla est putrefactio quæ fit, quando qualitates activæ desinunt imperare passivis. Iam vero in pituita acta ipso ipsæ passivæ activis dominantur. Quare pituita putrescere non potest, eius quidem humidum à calore externo absumitur, ut fex adusta remaneat, non tamen in prima principia resolui potest.

Quod

Quæcirca nec putrescere. Putredo enim est resolutio mixti in prima principia. Et hæc causa est, cur aridum lignum non putrescat, quoniam maxima ac præcipua eius mixti pars, scilicet sulphur interim dum arescebat, euocata est. Cum igitur humores excrementa sanguinis sint, à mixto corpore segregata amplius nō putrescunt, nihil enim sunt, nisi mixti putrefacti partes abiectæ. Poma in prima sua corpora putredine dissoluta amplius non putrescunt, eius Mercurius in aerem recedit, liquor in terrā diffuit, relictæ sulphuris mortui exsiccata pars si per mille annos caloris extranei æstu torreatur, nunquam putrescit. Sic bilis vitellina, si detur, caloris intensione mutetur quidem in porraceam, porracea in æuginosam, & hæc in glasseam, quæ cum per putredinē chyli sint segregata, adusta, incinerata, amplius putrescere non possunt: Non ergo oritur febris tertiana à bilis putredine, nec quotidiana à pituita, nec quartana à melancholia, nec erratica ex humorum commixtione.

Quod si humores putrescerēt, cum quod semel est corruptum, nunquam idem numero potest reuerti, sequeretur, quod Febris putrida, curari non possit. At gloriantur, se remediis coactam humorem putredinem compescere, ac inhibere, illosque pristinae integritati restituere, quod asserit Gal. in art. med. cap. 29. vbi inquit, coctionem fieri vt humorum putredo cesset,

esset, & proinde eos alterari, manente substantia.

Cognoscens hoc Heurnius, humores quidam non absoluta illa putredine, sed tantum ea quam secundum partem, Aristoteles vocat corrumpi asserit, cuius sane modum & naturam explicans, eam inquit fieri quotiescunque res ipsæ, quæ hac ratione putrescunt à sua natura recedunt, & hanc vocat imperfectam & secundum partem, quia non est perfecta, nec ad finem perducta putrefactio.

Verum si altius rem peruestigauerimus, deprehendemus, & hanc veram esse putrefactionem, eamq; solum iuxta magis & minus à perfecta differre. Nam & Galeno putredo est mutatio totius substantiæ corporis putrescentis ad corruptelam. Neque putandum est, quod quævis lenis mutatio febrem producat, cum ea actionem totius lædat. Vnde inquit Gal. esse mutationem ad corruptelam, ut comprehenderet, non tantum perfectam & secundum totum putredinem, sed & eam, qua res à natura recedit. Natura secundum suum proprium significatum, est propria cuiusque rei temperatura quatuor elementorum, quam & Gal. substantiam in principio lib. de natura, vocat. Mutatio igitur substantiæ ad interitum ducit. Quod si quævis alteratio putredinem adferret, non esset corruptio totius substantiæ corporis putrescentis. Insuper omnis febris esset putrida
eo quod

eo quod in omni febre adest calor præter naturam, dissipans mixti calorem. Frustra ergo in medium adferunt hanc putredinis differentiã. Nam dum vinum dicitur corrumpi secundum partem, eo quod magna pars humidi remaneat, nec calor superet humidum illudq; totum consumat, vere tamen vinum corrumpitur. Quoniam Aristot. non dixit putredinem esse corruptionem humidi, sed corruptionem calidi innati in humido, vnde necessum non est, vt totum humidum absorbeatur, ac sufficit calorem vini euocari in humido. Hinc acetum non amplius calefacit, sed frigefacit, omnia namque veræ putredinis requisita adfunt. Calor extraneus agit in subiectum humidum, quale est vinum, & corrumpit eius calorem innatum, vnde in acetum mutatur, quod est frigidum. Corruptio hæc caloris innati est putredinis essentia. Præsentem igitur putredinis formam, efficiente, & materiali causa ipsa putredo genita est, cuius finis est totius corporis putrescentis corruptela.

Porro nostræ sententiæ suffragatur Alexander lib. 12. cap. 2. vbi probat, humores in venis non putrescere, sed quod extra vasa potius congelentur, quam putrescât. Si putrescant in venis, generarentur vermes, eo quod magis ibi vigeat calor, quam in intestinis, vbi animalia ex putredine gignuntur.

Ad hoc Aeneas Capriolus respondet, non
gigni

gigni vermes in venis, quod materia putrescens sensim, ac sensim putrescat, vnde antequam deducatur ad incinerationem, requiritur plurimum temporis, & ex ea possunt gigni vermes, vt ex pituita viscida in intestinis, At si humore putrescant in venis non sensim, sed quam celerrime, ad incinerationem vertuntur, arescuntque & vsque adeo festinanter, vt non possint gigni vermes. Sed friuola hæc est responsio, cum nullam assignet rationem, cur non eque sensim ac lente humores in venis putrescant, atque in intestinis, neque adeo celerrime ad incinerationem vertuntur, in venis humores, cum humidum sanguinis in venis prædominetur, quod cito ac stante vita absorberi non potest, nec ita sanguis arescit, quin non humidum ad generationem vermium suppeditaret. Manet ergo humores in venis non putrescere.

Idem nobiscum approbat Iubertus, animaduertens omnem putredinem fieri cum fœtore, at in venis nullus est fœtor, ergo nulla putredo.

Reprehendit hoc Heurnius, negās omnem putredinem fieri cum fœtore, plurimæ enina arbores, dum putredine afficiuntur, bene olent, vt videre est in generatione musci. Huic nos respondemus, quod omnia mixta in quibus sulphur congelatum prædominatur, vt in buxo,

buxo, in thymo, in salvia &c. non putrescant, nisi hoc sulphur ab iis sit euocatum, quod dum in aerem spirat, bene olet, cōsumpto, incipiunt putrescere (hoc enim sulphur quibus inest à putredine corpora præseruat) ac fœtorem dare. Et hæc ipsissima causa est, cur in nucibus iuglandibus nullæ vermes crescant, quia eo sulphure abundant, quo elicitō, rancedinē consequuntur.

Addit insuper Iubertus & hanc rationem, quod cūcta conseruentur in locis propriis, sed venę sunt loca propria sanguinis & humorum: ergo non possunt putrescere humores.

Ad hoc respondet Capriolus. Quod licet res conseruetur in loco proprio, eandem tamen posse putrescere à causis aliunde provenienti-bus. Exemplum adfert de vino, quod licet cōseruetur fere semper in propriis doliis, quādoque tamen corrumpitur in ipsis, & putrescit aliis de causis. At quia indecorū est, Philosophi theorema negare, constanter asserimus, rem à proprio loco conseruari.

Ad exemplum Caprioli, quod de vino adfert, dicimus, quod vinum non sit in dolio, tãquam in loco proprio naturali, neque id proprium locum habet, cum proprio non claudatur termino, detinetur enim vinum in dolio contra naturam suam, quod si id perpetuo moueretur, nūquam putresceret in suo loco. Quæ enim corpora ab externa iniuria corripiuntur,
locum

locum suū proprium & naturalem nō habent. Homo hanc solam ob causam mortalis est, q̄ ē loco suo, nēpe ē paradyso cōlesti detrusus sit.

His denique accedit, cur potius pituita, vel bilis, vel melancholia in sanguine contenta, & non tota massa sanguinea corrumpatur? Quomodo fieri potest, non perpetuo sanguinem calidum & humidum, vel bilem calidissimum humorē actu etiam humidum computrescere præ aliis humoribus? aliquando solam pituitam, vel humorem melancholicum corrumpi, iis duobus saluis, cum hi ad putredinem sint minime habiles, ij paratissimi? Huius rei causam reddere conatur Cæsareus Medicus Godofridus Steeg lib.2. Med. pract.c.5. vbi rationem omnem reiicit in naturalis temperaturæ humoris prædominantis permixtionem, & colligationem, cum aliis elementis, & ad formæ substantialis efficaciam, vt non facile dissoluatur eius partes à reliquis, quibus cohærent. At ratio hæc nulla est, natura non minus pro conseruatione huius ac alterius partis pugnāte, cū vtraq; ad conseruationē totius sit necessaria, & ad perfectionem oēs promoueat, hinc non minus pituitæ temperatura pro sui conseruatione pugnat, quam vllus alius humor. Nec est, quod forma substantialis externum calorem infringat, promoueat, vel impediat, cum illa sibi semper similis ac par perseuerat, non enim intenditur vel remittitur, nec vllam alterationem

D

sumit,

sumit, sed repente & in instanti corrumpitur. Concedamus quod humor copia excedens, citius incandescat reliquis, sed si nō putrescat, cur non & cæteros accendit? Fatetur hoc Hip. dicens, bilis accensa, cæteros accendit humores. Quod si in vnum fasciculū ligna sicca, stramen aliaq; cito flagrabilia ligarem & incenderem id quod ægre flagret, nōne & cætera inardescerēt? Pariter & hic vt eueniat necesse est, si enim id, quod ægre accenditur, vtpote melancholia flagret, quomodo id quod cito flammam v. g. bilis concipit, cum simul sint iuncta, eodemque calore externo agantur, non ardebit?

Rondoletius cōcedit omnes humores simul putrescere sed denominationem febris, à copia putrescētis humoris desumi avertat, quo cōcesso, oēs febres simul combinari necesse est, & rationi & experientiz repugnat. Nam iuxta horum doctrinam fit diaria quando spiritus in sanguine cōtenti, calorē insignem cōceperint, qui perseverat cessante causa externa: si ijdē incaluerint, in plethonio corpore, fit synochos non putrida: bile in maioribus venis putrescente, fit tertiana, continua & ardens: putrescente pituita, quotidiana: melancholia quartana: tota sanguinis massa, si putrescat, fit synochos putrida. Hinc manifeste patet, quod vel omnis febris continua, putrida tantū erit, quoniam humore vno infecto, cæteri cōtaminantur, & oēs simul putrescunt. Vel omnes simul hominem mole-

molestiant, putrescente pituita aderit quotidiana putrescētibile tertiana &c. Si ergo vno humore putref. Et oēs putrescant, vnam illam presentem fuissim eatei & omnes concomitentur: quo concesso, susque deq; tota eorum doctrina fertur. Nam aliud est curationis scopus tertianæ, aliud quotidianæ, aliud diariæ.

Sub præsidio Nobilis viri Adriani Romani Herbiopolensis Medici, Præceptoris nostri perpetuo colendissimi, per theoremata de Febre & Febre pestilēti respondens quondam Ioannes Faber, &c. & qui humores putrescāt sedulo indagans, postq̃ naturam putredinis pererudite inuestigarat, humores vera putredine, eua generationi opponitur, non corrumpi cōcludit. Non enim dū humores putrescūt, omnino intereunt, sed secundū partem, prout alterantur, & à naturali statu dimouentur, quem recessum putredinem secundum partem appellat, ne videatur à communi loquendi modo recedere. Ingenue tamen fatetur, quod hæc alteratio humorum ad corruptelam tendens, rectius possit exustioni, q̃ naturali putredini cōparari. Nam inquit, si humores diutius putrescant, h. e. ad me: tem ipsius si alterentur calore perseverante, tandem incinerantur. Vnde colligit, in humorum putredine, humidū ipsum accendi atq; a tūri, & ex consequenti, calorem in humorum humidū agere, ipsumq; cōburere, non sicus ac in combustionē vsu venit. Hæc ille thesi 38.

Quibus verbis clare attestatur, humidum ipsum accendi atque aduri. Sulphur ergo humidum id vt sit, necesse est, cum nihil nisi quod sulphureum est, ardere possit, vt docet diuinus noster Fernelius.

Constatigitur ex his subiectum febris humores non esse, nec vt tales, quicquam ad huius morbi constitutionem conferre. Nam quod quidam comminiscuntur, febrium circuitus humorum natura operari, vel eisdem ab eorum specifica & occulta proprietate dependere, quid aliud est, quam ad atylum ignorantiae confugere? Quod si humoris natura, periodi febrium ordinate proueniant, vel hoc sit, dum integra eorum sunt corpora, minimeque corrupta, sic semper mouerentur corpora sana in paroxysmos febriles, aut temperie sua exuta. At tum à lege naturæ abierunt, & communem quandam putredinis affectionem sortiti sunt, quæ cum vniformis sit, vnicam duntaxat moueret periodicationem, non plures. Accedit, cum tres tantum sint humores, pituita, bilis, melancholia, tres erunt tantum proprietates, febrium periodicationes stimulantes, totidē quoque erunt febrium & non plures circuitus; quidam. n. quinto, quidam sexto, quidā septimo ac octauo redeunt die, quorum Gal. meminit & etiam Auicenna Fen. 1. c. 4. vsu eos seprehendisse asseruit. Nec credibile est, vllō medicamento, quamuis potente, rerum proprietatem tolli,
vel

vel impediri posse. Hinc est, qui à proprietate nativa, ob febrium præsentiam, in syncopen cadit, nullo odorifero reficiatur. Non minus tamen, vel diæta sola, vel quouis leui medicamine, paroxismus peruenitur, ut non semper eodem filo fluant periodi, experientia approbante, leuem victus rationem periodos inuertere, cum tamen proprietas rei individualis, vna cū substantia conuertatur, qua manente, eadem manet proprietas. Propterea natura humorū, nec communis, nec individualis, periodicationes operari potest, vnde nec februm causa materialis, nec efficiens, erit humor. Vanum igitur est, differentias febrium, ex humorum diuersitate constituere.

SECTIO V.

Quid & quotuplex sit morbi sulphurei subiectum?

A Nequam huius morbi sulphurei differentias attingam, prius eius subiectum, secundum suam naturam, in quantum ad huius morbi cognitionem, & curam conducit distinguā. Subiectum huius morbi sulphur est, quod si ab astro quodam accendatur, furia hæc febrilis genita est. Ac sulphur non ex matrice vna, sed pluribus nascitur, vnde etiam operationes diuersas habet, naturasque multas inter se diuersas continet, vnumque altero citius accenditur, alteroque tardius consumitur. Hinc varia sulphurum genera, quæ in varias dispartiantur

species. Tria potissimum recenset genera Paracelsus, tom. 7. cap. de sulphure: Embryonatum, Minerale. & Metallicum. Embryonis nomine intelligit notari sulphur, quod ab vna generatione vnus fructus, siue sint metalla siue lapides &c. oritur; nec de metallis & lapidibus hoc intelligi vult; sed de omnibus generibus corporalitatum, vt sunt, vitriolum, alumē, marcasita, bitumē, antimonium &c. quæ omnia in se embryonem continent, secundū generationis suæ discrimen denominandum. Corpora. n. omnia suam substantiā habentia, ex tribus primis videlicet sulphure, mercurio, sale cōstant, qua de causa naturam etiam habēt embryonatā. Hinc sulphuri discretæ appellationes induntur, vt sulphur embryonis, de auro & argento, de bitumine & antimonio. de salvia & ruta, de cartilagine & cute &c. Tot igitur sunt sulphurum genera, quot metallorum: & hoc non tantum de metallis, verum de lapidibus, vegetatiuis, & sensitiuis, & omnibus rebus creatis, ratum est. Quot enim lapidum tot etiam sulphurum genera, quot vegetantiū, stirpium herbū, arborum naturæ specie diuersæ extant, totidem sulphura. Similiter quot partes corporis humani integrantes, quin & quot partes in ipso contentæ; tot sulphura, natura, proprietate ac virtute diuersa.

Pluribus vero corpus hominis constare partibus; hoc assumpto medio, quod non vnica sit corpo-

corporis actio, demonstrari potest. Si vnica esset corporis nostri substantia, vnica etiā necessario esset statuenda actio, hoc. n. axiomatis loco ab omnibus, cū philosophis, tum Medicis, assumi solet: sed videmus corpus humanū varias edere actiones, audit scil. gustat, tangit, mouet partes superiores & inferiores, quæ omnia ab vniformi aliqua substātia prouenire nō possunt. Præterea videmus in singulis humani corporis sedibus, nimirum capite, pedibus, membris nō eandem actionem, nunc. n. manus mouetur, nunc extenditur, nunc pars aliqua attrahit, nunc expellit. Quapropter cū multæ sint actiones, earq; variz & libi mutuo cōtrariz, sequitur non solum non esse vnā eandemq; substanciā, sed ita variā, vt variz actiones sequātur, quare varias corpus nostrū obtinet partes, substācialiter differētes.

Sunt autem pot. ssiq; cutis, pinguedo, caro, mēbrana, ligamenta, & ossa. Hac à se inuicē integra seiungi, artificiosa anatomia possunt, vt hominis speciem, formā seu figuram representet detracta hominis cute, ipsa extimam refert corporis humani formam, sic musculi internū hominem delineant, quorū caro à fibris natura & proprietate non distinguitur. Eandem faciem ligamenta, cuius nomine neruos, arterias & venas quoque intelligimus, exhibent, sicut & ossa *exlaster* constituunt. Nec nobis immorandum hic est Gal. placitis, qui nunc septem, nunc plures, nunc pauciores partes,

numerat similes: unde partis nomen, tam de ea quæ uiuit, quam de ea, quæ non uiuit, dici solet: sicque Gal. definit partem Meth. c. 5. & 1. de elementis cap. 6. Quicquid totum complet & integrat. Aut. Quicquid ad humani corpori constitutionem facit. Et alibi i. de usu part. Corpus quod nec vndequaue habet circumscriptionem propriam, nec vndique coniunctum est aliis. Vtraq; hæc definitio præter partes uiuentes pilos etiam ungues, & adipem complectitur, sic Hipp. contenta & impetum facientia partes vocat.

Fernelio, pars est corpus toti cohzrens cõmunique vita coniunctum, ad illius functionem, vsumque comparatum.

Verum omnes hæ definitiones essentiã partis uiuentis non explicant. Non enim illa pars membrorum substantia iudicari debet, quæ oculis conspicitur, veluti dum cadaueris, vel etiam uiuentis partis sit dissectio, videmus ossa obtinere substantiam ossæam vocatam, quæ alia est à carnea, alia à membranea, & reliquis, id enim omnes norunt, sed internam illam substantiam, quæ ossis naturam constituit, vt sit ossea, hoc scitu Medico necessarium est, si proprietates & functiones partium noscere velit.

Cognoscens hoc Aponensis, Partem corpus solidum & spissidum, ex humiditate genitum, naturæ viribus insignitum, definit. Quæ vero & qualis illa humiditas sit, inexplicatum reliquit.

quit. Avicenna prima primi doctrina 5. cap. 1. Pars est corpus, ex prima humorum permixtione, genitum. Vt humores ex prima constant ciborum mixtura; ita cibi ex elementis. At ex humoribus partes viuentes non gigni, arduum non est ostendere, si iuxta philosophorum decreta, materia prima cum vltima conuertatur, si vltima materia, primam manifestet materiã, ac res in id resoluatur, vnde orta est, nunquam verificari potest, partes ex humoribus conflari. Dum enim v. g. os in sua resoluatur principia, nullus ibi humor, bilis nulla, melancholia nulla, sanguis nullus, & si quouis alio nomine appelletur humor, apparet, sed ingeniosus spagyricus in tria illa, sulphur mercuriũ sal, os & quamcunq; voluerit corporis partẽ resoluit. Hæc enim sunt cuiusvis partis principia, ac munus materiæ primæ subeunt. Quare partis nomine intelligemus rem singularem & individuan, per se subsistentem, completam, quam philosophi suppositum appellant. Hinc axioma illud: Actiones esse suppositorum. Et 7. Met. c. 11. Quod quid est, id est cum eo cuius est. Item Actiones versari circa singularia, quia Medicus non curat hominem, nisi per accidens, per se autem Socratem.

Suppositum hoc corpus vocamus, nõ quod ex materia & forma conflatum est, seu ex potentia & actu, vel quod in eo accidentia stabiliantur, vt trinedimensum sit, sed ideo corpus

vocamus, quod ex tribus primis corporibus, sulphur mercurius & sal, à natura in vnâ massam palpabilem, conflatu sit, id sub omni transformatione manet, & est vniuersalis causa materialis omnis generationis, & omnis actus qui per educationem fit. Est autem pulchrum variabile & necessarium. Sulphur est subiectum pulchritudinis, mercurius subiectum mutabilitatis, sal subiectum necessitatis. Hinc est, Omne vnum trinum. De quo tot celeberrima axiomata adhuc extant, quibus hoc subiectum Philosophi omnes occultarunt. Arist. Omne & omnia tribus terminari. Vnum subiectum omnium virtutum naturalium & transnaturalium, ipsum est actu animale, vegetabile, & minerale, vbiq; repertum, à paucissimis cognitum, à nullo suo proprio nomine vocatum, sed innumeris figuris & ænigmatibus velatum. Et Trisgemistus: Tribus, inquit, perficitur mundus. Hemarmene, necessitate, & ordine. Tribus à Deo disponitur mundus numero, pondere & mensura. Id in omnibus mundis reperitur modis duptaxat diuersis, vt sequens schema docet.

Huc referatur tabula sub signo NB. NB.

Vltra ternarium nulla datur dimensionis progressio, vnde numerus cubicus primus dicitur; Quin & impiis apud inferos, tres patres, tres iudices, tres furæ, triopsque cerberus, ac tria

NB.NB.
Referatur ad
8° g. 34.

Archetypo I-
dea omnium
producendo
rū. Ideo pri-
mum ens a

Intelligentijs
distributa po-
testates, ideo
earum

Celestibus
corporibus

Triapri-
ma sunt in

Elemē-
ta act^o
hinc

Ignis

Aer

Aqua

Terra

Sulphur dicitur ignis consumens, lux mundi
pater luminum, à quo omne datum optimum ve-
nit, &c.

Mercurius dicitur, Fons aquæ vitæ, mundifi-
cans & regenerans, &c.

Sal dicitur, sapientiz sal, bonum est sal, habet
in vobis sal, nullum fit sacrificium sine sale, &c.

Sulphur amore est, ignis relucens. Hinc psalm.
Qui facis Angelos tuos spiritus & ministros tuos
ignem vrentem.

Mercurius virtus mundans, est clementia ac
pietas.

Sal est etia stabilitas, quæ sunt firma Dei sedilia,
Sulphur fixum non ardet; sed lucet, omnia fœ-
cundat.

Mercurii agilitas procul ab effluxu est.

Salis soliditas absq; crassitudine perspicua est.

Sulphure accēso flagrat, calidus est sursum ver-
git, potens per se ipsum ad actionem propriam.

Mercurio sublimato lucet, diaphanus est, ac le-
uis aere duplo rarior.

Sal spiritu vrit, ac ideo acutus & acute permeis,
aere quadruplo acutior.

Sulphure congelato in atomos disperfo siccus
est, omnia alleuat, implet ac suscipit, aqua duplo
acutior.

Mercurius pneumoso rarificat, mouet, ac in-
format omnia, & est aqua quadruplo mobilior.

Sal reuerberato attenuat, ligat ac retinet o-
mnia, & est aqua triplo rarior.

Sulphure resolutio densa est, omnia figurat.

Mercurio cremoso humida est omnia tēperat.

Sal resolutio limpida seu cœrulea omnia lineat.

Sulphur coagulato quæta tanquam centrum
in medio mundi consistit, formas conseruat, unde
dicitur vegetabilis, omnia semina seminalesq; vir-
tutes in se continet.

Mercurio præcipitato densa omnia generata
figit, ac ideo animalis dicitur.

Sale calcinato frigida est, ideo dicitur minera-
lis, in ea sunt secreta maxima, si fuerit per artificij
ignis purgata, & ad suam simplicitatem congrua
lotione redacta, ipsa est prima creationis nostræ
materia, & in staurationis ac conseruationis nostræ
verissima medicina, &c. lege Isag. nostram.

NAME
 Address
 City
 State

DATE
 TIME

TIME
 DATE

TIME

Address
 City
 State
 Zip

NAME
 Address

NAME

NAME

NAME

NAME

Subjunctive mood, present tense, singular, first person: *sim, sis, sit, se, se, se*
 Imperative mood, present tense, singular, second person: *si, sis, sit, se, se, se*
 Infinitive mood, present tense, singular, first person: *sim, sis, sit, se, se, se*
 Participle mood, present tense, singular, first person: *sim, sis, sit, se, se, se*
 Gerund mood, present tense, singular, first person: *sim, sis, sit, se, se, se*
 Subjunctive mood, present tense, plural, first person: *simus, sitis, sint, se, se, se*
 Imperative mood, present tense, plural, second person: *simus, sitis, sint, se, se, se*
 Infinitive mood, present tense, plural, first person: *simus, sitis, sint, se, se, se*
 Participle mood, present tense, plural, first person: *simus, sitis, sint, se, se, se*
 Gerund mood, present tense, plural, first person: *simus, sitis, sint, se, se, se*
 Subjunctive mood, present tense, singular, second person: *sis, sis, sis, se, se, se*
 Imperative mood, present tense, singular, second person: *sis, sis, sis, se, se, se*
 Infinitive mood, present tense, singular, second person: *sis, sis, sis, se, se, se*
 Participle mood, present tense, singular, second person: *sis, sis, sis, se, se, se*
 Gerund mood, present tense, singular, second person: *sis, sis, sis, se, se, se*
 Subjunctive mood, present tense, plural, second person: *sitis, sitis, sitis, se, se, se*
 Imperative mood, present tense, plural, second person: *sitis, sitis, sitis, se, se, se*
 Infinitive mood, present tense, plural, second person: *sitis, sitis, sitis, se, se, se*
 Participle mood, present tense, plural, second person: *sitis, sitis, sitis, se, se, se*
 Gerund mood, present tense, plural, second person: *sitis, sitis, sitis, se, se, se*
 Subjunctive mood, present tense, singular, third person: *sit, sit, sit, se, se, se*
 Imperative mood, present tense, singular, third person: *sit, sit, sit, se, se, se*
 Infinitive mood, present tense, singular, third person: *sit, sit, sit, se, se, se*
 Participle mood, present tense, singular, third person: *sit, sit, sit, se, se, se*
 Gerund mood, present tense, singular, third person: *sit, sit, sit, se, se, se*
 Subjunctive mood, present tense, plural, third person: *sint, sint, sint, se, se, se*
 Imperative mood, present tense, plural, third person: *sint, sint, sint, se, se, se*
 Infinitive mood, present tense, plural, third person: *sint, sint, sint, se, se, se*
 Participle mood, present tense, plural, third person: *sint, sint, sint, se, se, se*
 Gerund mood, present tense, plural, third person: *sint, sint, sint, se, se, se*

Virginis ora Dianæ, Tergeminamque Heccaten colere gentiles, quam in cælis Lunam, in terris Dianam, & apud inferos, Proserpinam esse credebant. Sed sublata metaphora, per lunam sulphur, per Dianam mercuriū, per Proserpinam sal intelligi, ipsa analogia docet.

Pars igitur hominis, est subiectum ex primis tribus Corporibus constans, in quo, longa vita, corporis æterni, gliscit.

Subiectum hoc, ne in dissolutionem abeat, præcustodiendum est, sed hoc opus, hic labor est. Dissolvitur enim destillatione, sublimatione, ac præcipitatione, ac tribus hisce modis mercurius à cæteris recedit. Resolutione, calcinatione, & reuerberatione sal dehiscit. Coagulatione, congelatione, ac elementorum actiuitate sulphur infringitur. Est autem sulphur omne id, quod accendi potest, quod vt dictum est, iuxta partium numerum variatur, vnde quot partes, tot sulphura, quod inductione probamus.

Cutis substantia, ex triplici sulphur, cū mercurio & sale, in naturam cuticulosam, quæ corpus, ab externis iniuriis tuetur, calorem eius fouet, ac conseruat, congelata est, hinc non est vbiq; eadem. Quædam enim ex sulphure resoluta mollior est, & tenuior, vt in facie, quædam ex congelato durior, vt verticis, dorsi &c. quædam ex coagulato in mollitie duritieque media, vt in extremitate digitorum &c.

Ossis substantia ex resolutis sulphure in ædgelatum compacta, durissima, à facultate formatrice effecta est, nec hoc ab Hippocratica doctrina alienum est. Hic enim ossium materiam statuit terrenum adiuncta pinguedine excrementum, siquidem ad generationem pinguedinem absolute esse necessariam agnouit, alioquin enim os cito generaretur, sed tempore successiuo frangibile redderetur. Id in aquâ ossibus conspicuum fit: Habent enim ossa fragilia, medullam siccam, pinguem; idem cernimus in siccis animalibus utpote leporibus, leonibus, & similibus. Ex quorum ossibus inuicem concussis, Arist. ignem veluti ex silice excuti posse testatur. Quod autem Hipp. per terrenam adiuncta pinguedine excrementum, ex quo ossa generantur, non eam terræ partem, quam pedibus calcamus & frigidam & siccam deprehendimus, sed sulphur intellexerit, hoc declaramus medio.

Terrestis pars, vel est combusta, vel est commixta cum siccitate & frigiditate, aut cum humiditate, vel admixta aereo humido. Os non potest esse ab exusto. Nam generatio non potest fieri ab exusto. Consistit enim in humido. Tum in siccitate & frigiditate non potest gigni os. Nam ad omnem generationem requiritur caliditas. Ad hæc cum extrema materia aquosa fiat corpus si xile, ut videre est in betula, quæ materia aquosa scatet, unde si xilis est.

Ossa

Ossa vero cum sint veluti propugnacula aduersus omnes impetus, & stabilimentum roburque corpori præstent sustinendo, haud secus atque basis & columna ædibus subiecta, ex materia aquosa fieri minime debent essent. n. flexibilia, nec robur corpori præstarent. Quare constat, ex terreo humido aereo permixto ossa gigni, calor pinguedinem exurit, siccaturque, unde durities soliditasque à coctione in sulphur congelatum mutatur. Simile videre licet in succino, quod æqualem cum osse duritiem ac soliditatem habet, nec tamen in eo præter sulphur quicquam reperitur.

Excrementum igitur adiuncta pinguedine terreum, ex quo ossa generantur sulphur est. Hoc enim *vis aëreæ* aereum, viscosum, humidum, pingue, ac terrestre est, quod à calore densatum indurescit, & à facultate efformatrice osscam acquirit substantiam.

Accedit ad hæc, quod sulphur seu pingue aereum, corporis molē imminuit: Nam animal corporis pondere premi minime oportebat. Nec nouiter inuentum est, sulphur terreum excrementum appellari. Siquidem minerale in terris nascitur, eandemque cum ipsa in prima vita, h. e. antequam astrum quoddam id volatile reddat, naturam habet.

Ligamenta eandem fere soliditatem cum ossibus habent, ex eadem igitur materia genita sunt. Adeps similiter ex congelato est, cum membranis,

branis, arteriis, venis, ac nervis, solum discrepat congelationis modo, ordine ac natura; Hinc harum partium sulphur non facile flammam concipit, quoniam ex genere congelatorum sunt, ardor eorum diu perseverat, ac morbus eorum solutu contumax est.

Caro vero una cum fibris ac musculis sulphure coagulato constat, ideo facilius incendio corripitur, maximum dum ardet foetorem dat, eam ob causam, hac flagrante parte, febrem vocarunt putridam. Foetet autem sulphur coagulatum, quoniam à natura ad perfectionem non est deductum. Contra sulphur coagulatum à natura ita digestum ac concoctum est, celestem quasi naturam participans, ut accensum ne quidem foeteat, sed suavissimum spiraret odorem. Hinc patet omnes corporis partes comprehendi sub congelato, resolutum, & coagulato, ita ut embrionatum sulphur triplex sit, congelatum, resolutum & coagulatum.

Resolutum sulphur liquidum & fluxum habet substantiam, omnesque partes benigno calore irrorat, dicitur gluten, seu humor naturalis ac oleo assimilatus, & est humiditas quaedam viscida, calida, spiritibus plena, blanda, generationi commoda, ex qua omnes partes ortum ducunt, nutriuntur ac conservantur.

Congelatum sulphur est, quod in partes solidas & durissimas attrahitur, seu congelatum est, ut

est, vt succinum. Eius enim tota substantia sulphuris congelati est, quæ accensa tota flamma consumitur, vt nihil prorsus salis, vel terreæ substantiæ remaneat, ab hoc partes corporis stabilimentum recipiunt.

Coagulatum mediæ inter hæc est consistentiæ, mediamque naturam habet, ex hoc caro, muscoli, fibræ, formata sunt. Resinæ vel terebinthinæ haud absimile. Quodlibet horum varios admittit gradus pro cuiusque partis natura & existentia.

Congelatum sulphur duplex est, vnum mobile, alterum immobile, hoc cum cæteris corporibus primis arte coniunctum, certam quandam corporis partem organicam constituens. Illud simplex seu primum est, alterius quasi corporis admixti expers, ad elementi naturam proxime accedens, vnde accensum fæces nullas relinquit. Dicitur corpus igneum, item homogeneon, quod spiritus Hipp. impetum facientia, appellarunt. Puriores quidem animales, qui per nervos ducuntur, impuriorez vitales, sanguini consociantur, nimis agiles, naturales, cuique parti adhaerentes. Impurissimum autem quod puro & simplici opponitur, recrementis commixtum per ructum & crepitum vna cū recrementis excernitur, idque accensum fl. grat. & se suo fæctore, quam manifestissime prædit. Quod quamvis ignorasse videatur Gal. accurate tamen ventris crepitus

crepitus sonitu differētes notauit. Excrementa corporis humani quibus se cōmiscet sulphur istud, sunt merda & vrina, quamuis & cruori, sudori, spumæ & aurium sordibus, non raro id inhæreat, vt vnā cum ipsis repræsentet substantiam. Hæc à nutrimento corporis relinquuntur, ita vt recrementum nihil sit aliud, quam quodcum cibo & potu permixtum alimentum fieri nequeat. Hinc recrementum nulum sine digestionē nec digestio vlla sine separationē. Cum vero ipsa digestio variorum colorum productrix sit, multum aberrant, qui differentias excrementorum ex varietate colorum constituunt. Non enim quod nigrum melancholia, nec quod flauum bilis, nec quod album pituita est. Putrefactio namque alios subinde atque alios producit colores, Cœlum, tempus, cibus, potus, locus illum facile immutant. Hinc absonum non est, si luteus à Ioue, niger à Marte, viridis à Venere, influat. Ita cibus potusque & quoduis medicamentum non tantum stercoris colorem immutant, vt Rhabbarum stercora & vrinam flauo, Agaricus albo, cassia nigro tingat colore, verum etiam in dulcedine, in aciditate, in acrimonia &c. stercus igitur amarum, bilis non est, nec quod dulce pituita, digna tamen hæc Miso-chymicis gustatu fercula. Putrefactio enim est noua generatio gustus in dulcedine, & aciditate iuxta cibi assumpti naturam, qua mediante cibus dulcis in ama-

in amarum, & amarum in dulce excrementum mutatur. Quoniam omne manifestum suo occulto est contrarium, ut in Hydromantia nostra explicauimus.

Aberrant ergo, qui iudicium excrementorum, ex colorum varietate faciunt. Quot enim sunt digestiones, tot sunt excrementa. Hinc si cibum in stomachum amandetur, ac regionem oris egrediatur, tunc digestor fit stomachus, qui sterces præparat, & format, idque porro in intestina relegat, & præter hunc exitum alium non habet. Id sulphure coagulato poliet, vel solo demonstrante spagyro, qui arte sua spagyrica, ex eo oleum flauum, quo cancerum in mammis enatum, elicit, enecat. Præter hanc, digestio etiam alia numeratur, quam ubi sit nemo nouit, & tamen adscribitur ipsa hepati, minus vere: per hanc urina producit, & est sal resolutus, ex trium primorum salibus ortus, quæ expurgando sese in vesicam exonerant, neque in toto corpore aliud humidum est, exitum affectans quam quod ex sale resolutio emergit. Id spagyro cognitum esse debet. Experimento enim quod omnes ratiocinationes longe vincit, comprobamus urinam posse in salem pellucidissimum ac vere cristallinum commutari, quo vegetatiuum illud sulphur volatile, quod in fonticula quercus umbra detecta, chaos circumdata ac lapidibus quadratis à terra intersepta, ut de arcano summo loquitur Bernhardus,

E

litescit,

litescit, ta tile, corporeum, ac fixum reddatur, cuius possessione l tatur spagyru . Id primorum corporum hermaphrodita est sulphuri ar to vinculo consociatur, vnde merda & vrina plus sulphuris pr  c teris recrementis hab t, ideo febrium aptissima materia. Nutritio abit in sanguinem, ex sanguine generatur interior mucus pulmonis & p ctoris, quin & ex digestion  cerebri narium mucor exstillat, & in concauo aurium, digestio aurium sordes separat. Similiter & oculi suam digestionem & separationem habent. ipsorum autem sterco s educitur per oculos illachrymando, qui tamen virtutem expulsiuam nullam habent. Ita & regio gutturis, laryngis sputum suum habet,   digestion  & separation  peculiari progenitum, plus tam  de mercurio quam de sulphure participant. Quamobrem h c morbos sulphureos non creant. Verum sulphur mobile sanguini inha rens quod cum vino adusto, tam natura, quam proprietate conuenit, ac solidas constituens partes, quas permeat viuificat, earumque operationum opifex & aucto  est, maximum & pr cipuum morbi sulphurei subiectum est, cum eo quod coagulatum, foetidum, ac crassum, excrementis merda  ac vrina  permixtum est.

SECTIO

SECTIO VI.

Quotnam sint morbi sulphurei genera.

Quamuis morbi sulphurei differentia ex partium diuersitate sumi debeant, cum tamen hæc solum differant, diuersa primorum corporum permixtione accohærentia, cõmuniter illa spernitur, ac propriæ differentia sumuntur à sulphure in quo ardor ille exsistit, tanquam in subiecto suo proprio, id dum triplex est, scilicet, sulphur congelatum partium solidarum, sulphur mobile in partibus solidis contentum, ac sulphur impurũ recrementis immixtũ: Hinc triplex morbi sulphurei oritur genus.

Primum si partium solidarum sulphur ardeat, febris oritur soluta contumax, vnde hecetica dicta, proprie tamen ięæ habitum corporisque substantiam significat, vnde hecetica dicitur, quod in solidis corporis partibus diuertatur. Hæc cum sine siccitate dari possit, authore Galeno, nonnunquam solum adipem paulatim absumit, si altiores radices egerit, musculos innadit, & fibræ ipsæ attinguntur, & ab ardore colliquantur. Hinc duplex nascitur febris prima cum fibræ consumuntur, sed nondum perfectæ consumptæ sunt, diciturq; febris marasmus. Secunda cum iam vt exussũ elychinũ cõsumptæ sunt, & hæc cõsumptio terminus est, ad quem febris solidarũ partiũ spectat, & dicitur marasmus, Celso tabes, & marcor Latinis.

Nonnunquam omnes marcescunt partes, quæ verum vocant marasimum, non verum cuius furor in aliqua parte grassatur. Dum itaque sulphur partium solidarum ardet, hectica febris est.

Quod si mobile sulphur in venis, arteriis ac nervis cæterisque partibus accendatur, schetica nascitur febris, quæ facile fugatur, dicitur, diaria, Ephemera, synochos, homotonos, paracmastica, epacmastica. Sulphur enim hoc mobile cum sanguine vberissimo permixtum, hanc febrem efficit. Hoc quidem genus non consistit in solidis partibus; sed tantum in spirituosa cordis parte, si frequenter desuper influens, vnde fere quotannis Epidemicus totum peragit orbem.

Cum vero sulphur excrementitium, quod ex alimento recrementis, in ventriculo, intestinis, hepate, liene, pulmone cæterisque amplioribus corporis concavitatibus, contentis se inserit ardere contingat, ob fœtorem, quæ emit, dicitur putrida, non quod bilis, melancholia, pituita ac sanguis putrescant, ut ex eorum putredine fœtor nascatur, sed quod sulphur excrementitium, quod à natura ad perfectionem, seu congelationem non est productum, coagulatum seu imperfectum est, dum incalescit seu ardet, fœtorem edat. Cuius causam vberius persequi, nec huius loci, nec nostri est institutum, sed hic sit morbi sulphurei genera indicasse.

Notan-

Notandum tamen hoc in loco est, quod alias ex alio incipit & ab vno dimanans, alia duo inuadit, sæpe tria hæc febrium genera, vt in hæcticis, sæpissime duo vt in intermittentibus simul miscentur. Nullus enim vere ardor est, in solidis partibus, quin non & recrementorū sulphur & mobile illud in sanguine contentū accendatur. Sicut raro euenit impuro recrementorū sulphure ardente, quin non nobilissimum illud sulphur mobile in arteriis ac venis conclusum incendatur. Nomen tamen ab eo quod primum accensum est, obtinet, nisi ex leuiori ardore maius fiat incendium, ideo accensio sulphuris purioris impurius accendens, dicitur morbus sulphuris excrementitii accensi. Quod si id sulphur solidarum partium incendat, dicitur morbus sulphuris solidarum partium, si mobile sulphur in venis ac arteriis contentum ardeat, dicitur morbus sulphuris mobilis accensi. Quod si primum genus ob rationem antea allatam hæcticum, alterum schæticum, ac denique tertium putridum appellas, ob id cum nemine ludam, nec nos multum sollicitat, an cum Hippocrate morbum igneum, vel cum Galeno Febrem, vel cum Paracelsō sulphureum vocites, modo essentiam morbi, non in qualitatum intensiōe, sed in ardore ipsius substantiæ, idque tam in parte contenta, quam continente subsistere intelligas.

CAPVT III.

De essentia & curatione morbi sulphurei ex ente Dei profecti.

SECTIO I.

An sola Dei voluntas sit morbi sulphurei efficiens causa?

MORBO sulphureo quosdam corripit, sola Dei voluntate, soloque ipsius nutu, citra ullam causam naturalem concurrentem & cooperantem tota antiquitas testatur. Exemplum est, diuinus ille Antipater Sodonij vates. Hic quo die natus fuit, eodem quotannis febre laborauit, quamdiu vixit, postquam ætatis suæ tempus destinatum appropinquasset, eo die & eodem morbi genere consumptus est.

Ab hoc tempore celebratur aurea illa sententia. Vitam hominum ex improviso assidua & prope quotidiana pericula ferre. Ad quæ cauenda oportet animo semper esse intento, ut sunt athletæ; Sicut enim illi in certamine atletico caput manibus oppositis, quasi vallo præmuniunt; Ita animus sapientis aduersus petulantias iniuriarum, ictusque fortunæ debet esse erectus, arduus, septus, ne qua in re repentina incurisio imparatis, improvidisq; nobis oboriat, cum huius entis potentiam infringe-

fringere medicina naturali non valeamus. Nec heros quisquam se huic potestati subducere potens est. Omnes enim in manu Dei sumus, quos amat, hos castigat, & qui illum non veretur, in manus incident Medici.

Sic Antipatris annuus ardor, non ex siderum influxu, seu Planetarum irradiatione oriri potuit, cum certus astrorum situs, singulis annis ad certum diem horamque vnus hominis seculi nunquam idem reuertatur. Nec ex ente Pagoyco, seu imaginationis imperio ardor ille annualem obseruauit periodum; Cum Antipater in pueritia imaginatione abuti non potuerit. Minus ex ente veneni quod fortuito corpora inquinat. Nec ens naturale se potuit ita implicare, vt quotannis certa hora effruesceret.

Manet ergo rata & firma sententia, ex Deo sine medio & diuerticulo omni, morbos in naturam profluere, ille naturam ipsam & omnia magnalia simul condidit, hæcque illi indidit, interim tamen hisce omnibus superior potenti manu, vniuersa ipsemet moderatur, sequæ vere Dominum omnipotentem cognoscendum & iudicandum offert.

Quare perscrutari quidam conantur, an hoc absoluta vel ordinaria sua potentia faciat. Nos quicquid alii sentiant, profitemur, Deum absolute esse potentem ad faciendum & immittendum sua sola virtute, omnes mor-

hos, quos per causas secundas alias operatur, quatenus in eis pura efficientia interuenit seu consideratur. Patet hoc ex libertate Dei cuius arbitrio homo sanus, & omnia quæ facta sunt conseruantur. Vnde sicut statuit res facere tali tempore, & ideo id facit, sine sui mutatione ita potuit statuere res conseruare solū vsq; ad tale tempus, & prout ipsi placuit. Ergo sine sui mutatione potest absolute hunc ordinē immutare. Et hoc est quod dixit Aug. 26. cōtra Faust. c. 3. Virtutem diuinam non subdi ordini causarum, sed eum potius habere sibi subiectū Quia hoc pertinet ad perfectum dominium Dei & omnipotentiam cum libertate coniunctam. Vt enim nullo medio & citra vllam medicinā, ac citra opem cuiuslibet ministri, Deus cæcum illuminare potest, ita etiam non concurrente causa naturali, visum vel obfuscare, vel adimere potest, nulla enim interuenit specialis repugnantia, & contradictio, neq; in ipsa actione.

Nam licet hæc actio, non sit debita naturæ, nec sequi posset ex ordine causarum naturalium, vt hoc respectu supernaturalis dicatur, tamen respectu diuinæ omnipotentiae, tā proportionata est illi, sicut creatio, & ex parte termini, non requirit aliam potentiam, præter nō repugnantiam. Nam hoc ipso, quod res non repugnat, est apta dependere à Deo, per quamcunque actionem consentaneam diuinæ potentiz. Non tamen negamus aliquando adiūgi ali-

aliquem alium modum, aliunde superantem naturas rerum creatarum, vt quod voce hominis, hominem sanet Deus, aut quod per aspectum alicuius visionis apparentis, aut cuiusvis rei creatæ imperio morbum abigat vel infligat. Morbus igitur sulphureus, sola diuina virtute, & imperio, corpora nostra sæpe infestat, & hoc vt fiat satis est.

S E C T I O II.

Ipsa diuersa Dei essentia morbum incendit sulphureum.

NO, leuis hic agitur quaestio, an scientia Dei sit ipsa potentia operans per imperiū? vel vtrum diuinus intellectus per ideas, seu exemplaria rerum, quæ in se habet, sit proxima ratio agendi, atque potentia ipsa, per quam Deus res ad extra producit: An potius volūtas, seu potētia, per quā Deus, ad extra immediate operatur, per absolutū velle, sit efficax, quod hæc creatura, & non alia, tali, & nō alio, corripiatur morbo? Ab hoc enim velle immediate fluūt, & recipiunt esse creaturæ, quæ à Deo fiunt, vnde cōsequens est, quod & tale esse ac tali modo id ipsum immutetur, labefactetur, corripiatur, ac annihiletur. Nec defunt, qui hanc sententiam certam existimant, propter modum loquendi sacræ scripturæ, diuinæ voluntati tribuentis efficaciam, in operando, dicentis: Omnia quæcunque voluit fecit, & omnia operatur secundum consilium voluntatis suæ. Et August. in

medit. c. 29. Cuius voluntas opus, cuius velle
posse est, qui omnia de nihilo creasti, quæ sola
tua voluntate fecisti. Ratio vero est. Quia vo-
luntas Dei, est efficacissima, ergo ad eius per-
fectionem pertinet, ut per se ipsam sit operati-
ua eorum, quæ vult fieri, ita ut licet præcile in-
telligatur seclusa omni alia potentia, per se i-
psam sit potens, ad exequendum quod vult.
Ipsa ergo est principium formale ac proximum
omnis effectationis, qua sanitas conseruetur &
amissa recuperetur.

Verum ut paucis nostram aperiamus senten-
tiam, dicimus potentiam diuinam esse ratio-
ne distinctam, ab intellectu, & voluntate, se-
cundum suas præcisas rationes formales con-
ceptis, nihilque aliud esse, quam ipsammet di-
uinam naturam, quæ quatenus est ipsum per
essentiam, est per se effectrix cuiuslibet esse
participati seu participabilis, si accedat volun-
tas, ut imperans, potentia ut exequens, & im-
mediatum principium operationis. Ad hæc o-
mnia idem sunt, ratione tamen distinguuntur,
quæ Scholasticis discutienda, & Theologis iu-
dicanda relinquimus. Cum his concludimus,
ideo Deum morbos immittere, quia vult, non
tamen ideo potest, quia vult, sed quia talis est in
sua natura,

Cum igitur Deo tribuendum est, quod est
perfectissimum, ipsum esse diuinum per se i-
psum est principium proximum, quasi eli-
cians,

ciens, & exequens omnem actionem ad extra: quod est esse ipsam potentiam. Quia vero hoc præstat perfectissimo modo, indiget intellectu, & voluntate, illo vt dirigente, hac vt applicante. Hinc quamuis Deus semper faciat optimum, secundum suam essentiam comparatione facta, ad rem, quam facit, & ad proprium ac perfectum exemplar eius, secundum perfectionem vero accidentalem, non semper facit optimum; sed pro vt illi placet, vnde quauis morbos inferat, optima tamen est illa potentia in modo agendi, scilicet per intellectum, & voluntatem, vt electione sua possit facere quod voluerit, alioquin nihil determinate posset operari.

Agit vero nobiscum Deus modo adeo secreto, vt nemo sentire Medicus queat, ægrum hunc vel illum ex potestate diuina decumbere, vel non decumbere, ita potentiam suam ac pœnam tacito cum quatuor cæteris entibus commiscet, vt nemo intelligat aliter, quam ens illud esse ex entibus quatuor vnum. Et hæc ipsissima causa est, cur quatuor entium morbi nonnulli, nulla ope sanari queant. Nam hora finis non instat, non impendit tempus, non numerus, continuant ergo & durant ad horam vsq; mortis, qua omnes morbi finiuntur, fieri non potest ante horam prædestinationis morbum hunc vel leniri, vel auerti. Quoniã æger iste in manu Dei est, vnde ipsum
nullos

nullus Medicorum quamuis artificiosissimus eripere valet. Quod si tempus instat horæ redemptionis, tunc demum ad medicum Deus ægrum relegat, quo tandem curfus, tam naturæ, quam artis procedit, vt æger conualescat. Si ægrum mori constituerit Deus, Medicum relegat, & prauos subornat. Exemplo res fit manifestior.

Helleborus vomitum mouet, quod vero à quouis medico sumptus utilis sit, hoc vanum est. Ratio. Non cuilibet Medico prædestinatus est, vt efficax sit ab ipso datus in salutem ægri cui datur. Ars enim veri Medici à Deo manat, vt & dosis, & praxis, & principium. Tunc & æger, ad ipsum mittitur, & hic ad ægrum. Et quæcunque ciuitas bonum Medicum alit, qui plurimos sanat, hæc habet, de quo iure suam felicitatem de prædicet potius, quam illa quæ prauum fouet Medicum.

Hinc colligitur Medicum sanare neminem posse, nisi Deus illum ad locum immittat. Æger enim qui spem in solam medicinam ponit, è gremio Ecclesiæ Orthodoxæ repudiatur. Euentum vero qui Deo credit, qui Deo modum, quo sanari queat committit, siue id miraculose fiat, siue per propriam imaginationis industriam, siue per Medicos fidelis permanet. Quare vnice hoc identidem inculcandum est, Deum pro supremo Medico habendum esse, is altissimus est, non infimus, sine quo nihil fit, qui sanat e simul,

simul, & morbos confert. Ideo quamuis Medicus non cognoscat, an ex ente Dei hic morbus proueniat, ægrum tamen in omni morbo infliget, vt suam consulat conscientiam, an non operum merita hanc requirant mercedem? an non diuinarum legum trāsgressione, iram Dei in se concitauerit? Ergo antequam Medici imploret opus, ad ipsum confugiat, vt ille Medici actus dirigat ac fortunet. Dum enim diuinæ legis trāsgressio absque verecundia vbique locorum vilipenditur, mala confertim inualescunt, fit, vt ira Dei vehementer in nos sauiat, hinc indies magis magisque infelices redduntur curationes. Quade causa etiam peiores in orbe Medici nunquam exsistere, quam ætate nostra. Hoc enim morborum genus adeo violentū est, vt à nullo sopiri Medico possit. Quod si primæui Medici ad nos postliminio redirēt, tota eorum ars quidem caeca & nulla esset, pœna enim nouiter accessit, quæ ente naturali, cuius cognitione solum insolescebant illi, amoueri non potest.

SECTIO III.

*Sola diuina Dei gratia hunc morbum sanat
sulphureum.*

FVria hæc sulphurea, non nisi in fide, impetrata Dei gratia, abigitur, nec medicina eius aliud quicquam est, quam gratia Dei, quæ si ægrum ambiat vel adumbret, flagellum Dei
rece-

recedit, tunc primum medicina naturalis suas acquirit vires, & subiectū huius morbi sulphurei naturali incēdio ardēs, in Medici potestate relinquitur, ut ipse, quod à Deo per essentiam suo intellectu velut dirigente, voluntate imperante, ac potentia exequente occu'to & imperscrutabili modo incensum erat, exstinguat. Omnis namq; morbus sulphureus ardor sulphuris est, in vna vel pluribus corporis partibus accensi. Et quāuis ille, qui morbos nobis crearit sine omni medicina eosdem à nobis auferre facile possit, si hora temporis instaret, attamē cur id non faciat, id in causa est, quia sine hominibus, aut horū opera, raro quicquam agere vult, quod si miracula edit, humanitus & per homines eadem edit, quod si miraculose sanat, per homines id exequitur, quod exēplis in tractatu nostro de morbo Mercuriali cap. 3. demonstrauius. Sic hoc ipsum per Medicos perficit, qua ratione autem, si subiectam solum mensuram sit, morbus hic diuinus, seu transnaturalis curetur, in sequentibus capitulis declarabitur.

SECTIO IV.

An solum impius sulphureo concremetur ardore.

REstaret hic indagatione dignum, an semper huius febrilis furiae causa antecedens sit legum diuinarum transgressio, ut solum impii in hoc præcipitentur incendium? An vero alia

roalia subſit cauſa, ob quam etiam probi hac agitentur furia, vt non raro ipſi electi ea contrucidentur? Nos ne vela in mare Theologicum expandamus, ſola inſtitutione auctoris ſalutis noſtræ contenti annuimus, quod nonnunquam morbi hi tranſnaturales, etiam probos inſiliant, vt gloria Dei manifeſtetur, quod ſalutis noſtræ rector & auctor de cæco nato comprobatur. Si igitur opera noſtra in ſolius Dei gloriam dirigamus, procul dubio ipſe nos ab omni liberabit malo, vtpote qui vult paratus & potens eſt, nos ex aduerſis eripere, ſi nomen **E I V S** debita reuerentia obſervantia.

Exemplo nobis ſit, Achaſ impiſſimus cum ſua Iſabele, cui mortem per Heliam Dominus nunciauit, qui conuerſus eſt ad Deum, factus eſt iterum ſermo Domini ad Heliam: Quia reueritus eſt Achab faciem meam, non inducam malum in diebus eius. Niniuitæ quia ex edicto Regis & Principum egerunt pœnitentiam ad prædicationem Ionæ, ab imminente protinus excidio liberati ſunt.

Intimauit Eſaias Ezechie ſententiã, vt diſponeret domui ſuæ cito moriturus, ille orauit, & fleuit, & ſanatus eſt, ad auctis ei annis vitæ quindecim. Sic .n. ad eũ per eũdẽ Prophetã locutus eſt Dominus: Vidi lachrymas tuas & exaudiui orationẽ tuam. Ecce ego adiciã ſuper dies tuos quindecim annos, in ſuper & de manu Aſſyriorum eruiam te, & ciuitatem iſtam, & protegam
eam.

eam. Ad hunc igitur Medicum, ex quocunque ente aeger contraxerit morbum, confugere oportet.

CAPVT IV.

Quibus signis morbus sulphureus, ab ente astrali procreatus, dignoscatur, quibusue remedijs curetur.

SECTIO I.

Qui fiat ex ente astrali morbus sulphureus.

MORbum sulphureum de super, seu cœlitus à causa superiori in nos deriuari, tū Veteres, tum ipsi Neoterici, qui ipsum non raro Epidemicum dicunt attestantur. Quocirca febris omnibus seculis maxime pueris ac fœminis multum fuit formidabilis. Hinc veteres recte huic morbo Febris nomen indiderunt, non vt male Misochymici interpretantur à feruore, sed à formidine, quæ Græcis *ἰσχυρὸς* dicitur. Quod cœlum suo influxu sanitatem conseruet, eamque destruat, ac febrem in nos excitet, ex eo quod eius influxus ad mixti constitutionem sit plane necessarius, ostendi potest. Elementa per se sola, & per suam mutuā actionem, non possunt sufficere, ad substantialem mixtionem, ita vt ex eis, & ab eis, verū substantiale mixtum generetur, tum quia, neque in aliquo illorum, neque in omnibus simul est
forma

forma mixti formaliter, aut eminenter. tum etiam, quia elementa cum sint materia transiens, respectu mixtorum, non potest in illis solis, esse tota vis actiua & materialis generationis mixti: Necessaria ergo est virtus cœlestis, quæ iuuat ad mixtionem perficiendam.

Hæc vero virtus generatiua, vt ex blanda & amica Planetarum coniunctione, in nos descendit; Ita similiter ab infelici & aduersa oppositione, virtus destructiua promanat, quamuis non minus obscurum sit. quomodo virtus influxa à cœlo, si in se simplex sit. & naturaliter agens, ad illam varietatem sufficiat, minus intelligibile, è quibus ea deriuetur stellis.

Aristoteles putauit coitione Saturni, ac Iouis, innasci febres, ac Regum imperia opprimi. Albumasar id Ioui & Marti ascribit, humido si excripantur signo. Alii Eccipsi. Alii Enestrali essentia hoc tribunt. Quicquid vero sit, constat quod cœli influxu, corpora nostra multum turbentur, & actiones impediuntur. Hinc natum proverbium: Nihil egas incita Minerva. Et ob hanc arbitror rationem, Iouem in Pythagoricis carminibus obsecrari, vt vel ipse leuet, tot malis, genus humanum.

Quocirca cōsideratu dignum est illud Iamblichi: Cœlestia vires quasdam in se superiores, nonnullas inferiores habere, per has quidem effectibus nos fatalibus deuincire, per illas autem vicissim soluere nos à fato. Quasi claves,

F

vt in-

vt inquit Orpheus, ad aperiendum habeant & claudendum.

In variis enim stellis, variæ sunt vires, quæ corpora nostra variis modis subito alterant inquinant, & corrumpunt. Videre hoc est in arborum fructibus, qui non quotannis, sed certa annorum periodo, ob certos cœli motus, siderumque aspectus, in ipsis arboribus, vt & nuces in putaminibus, putrescunt, cuius præcognitione Astrologi, fertilitatem vel sterilitatē certo præfagiunt.

Nec horum cœlestium corporum influxus cum ab his omnis virtus deriuetur, negari debet, quod inuisibilis sit eius actio; si quidē multa animalis, ictu quopiam, vel occulto spiritū, animūq; repentino stupore permutant. Notum est, quid rabiosus canis faciat, vel nō apparēte morſu, quid scopa, quid arbutus, quid mulier menstruoſa; Nonne leuiſſimo tactu venenum concitant, atq; rabiem? Speculū illa obſeſcat, ac vinum in dolio corrumpit? Qui igitur cœlestia corpora oculorū suorum radiis, quib. nostra contuentur corpora simul atq; contingunt, statim miranda non perficient? Nonne diurno tempore cœli influxu humores mouentur à centro ad superficiem, ideo in die vigilandum; Nocturno à superficie ad centrū, ideo dormiendum noctū? Nec ideo negandum hoc est, quod indiuisibiliter hoc fiat, vel eueniat; Inuisibile enim peritū, doctūq; artificem reddit.

reddit non item visibile. Pictor, vel aurifex, flo-
rem facit visibiliter; Eundem etiam sol pro-
fert, sed aliter, huius licet operantes manus
non videas, ex operibus tamen quæ promit eas
æstimare potes ac deb. Operibus enim credi
par est, hoc est, res facta persuadet, ipsam ita
fieri debuisse. Credere enim in Medicina al-
liud non est, quam scire rerum invisibilium
opera, exitus, naturas, proprietatesque, non
secus ac ipsarum visibilium. Sic ergo cælum
laborator existit in homine res multas mira-
culose alias quoque producens, in iis rebus,
quæ faciunt, vel ad vitæ longæ vitalem, vel ad
sanitatem, vel ad morbos, vel ad mortem, Sic-
ut enim nascuntur iam violæ, iam betonica,
iam flammula, iam verica, iam carduus, iam ro-
sa, iam vix maturescunt sub autumnum: Ita
natura quoque subinde operatur, ac vnum
post alterum producit, ut cuilibet tempori sua
iusta fiant.

Pari vicissitudine cælum quoque in homine
varia operatur, ac producit vnum post alterū,
quæ omnia ad hominis vel sanitatem, vel mor-
bum mortemque vergunt, prout laborantis
cōstellatio se habet, quæ si sulphur in subiecto
humano suis radiis incendit, quæ dā quasi sub-
itanea tempestas incumbit, cum importunitate
& celeritate incredibili, sereno tamen cælo &
astris micantibus.

Vulcanus sulphur cum nitro & mercurio

inflammat, quod dum fit, æger concutitur, veluti à terræ motu, donec ascendens transierit. Non secus ac hæc tria in Athanari fixa iacerēt, ac Vulcanus ignem incenderet, quamdiu enim incensio durat, tamdiu nitrum & sulphur in mercurio quatitur ac tremit, ea concussatio paroxysmus est, quo finito, ardor hominem inuadit, qui tamdiu durat, donec exstinguitur, vel à natura abeunte, ascendente, vel interiecto medicamine, quo veluti pluuia interueniente, flamma deletur.

SECTIO II.

De primo morbi sulphurei genere.

PRimo morbi sulphurei genere cæli motu, vel canis æstu, solisque ardore, vel quocunque occulto influxu prompte afficiuntur calidi & sicci, cum nimirū acerrimas fuligines colligant, vnde facile, vel æstu incandescunt, vel attritis venis, occlusaque cute exardescunt fuligines, ac mobile sulphur in venis contentum inflammant. Sic oritur diaria, ob id dicta, quod ex natura sua, eius tota constitutio accessione vnica constans, vltra viginti quatuor horas, non extendatur.

Hæc febris omnium est placidissima, vt subiectum in quo confedit, leuissimum est, euphoria adest, augmentum non superat duas horas, status non est vehemens. Natura & quies ipsam curant. Dum enim ardor ichorem sanguinis tangit

tangit, falsior eius pars, se resoluit, eiusq; flammam exstinguit. Vnde hæc febris sana, & nequaquam sua natura lethalis est, nisi committatur error, & in aliud genus mutetur. Calor in hoc morbo mitis ac blandus est, pulsus nullum habet inflammationis signum, nullamque omnino inæqualitatem, nam accensio non est in arteriis, ideo pulsus naturalis manet. Urinæ omnino similes naturalibus, aut parum ab iis mutata, bene colorata & iusta communiter omnibus, quibusdam harum nebula, aliis encorema, aliis hypostasis, prout digestio bona, optima inest. Facilitas accessionem tolerandi. sig. ũ Diariæ maximum est, sicut & caput peruri videtur, quia primum & præter cætera à sole incaluit, utpote apertum, vel nimis tectum. Hinc intus & foris non æque calent, ob id sitis minor, ac vii caput impurum est, excrementosum, æstus venas oculorum, ac faciei. frontis, ac temporum, sanguinis copia replet. Hinc sumitur indicatio curationis quod è solis radius æger amoueri, & in aerem humidum, ac venis peruium debeat transportari, qui si temporis anni lociue ratione talis est, ore trahatur, sin minus, alterandus, asperzione aquæ, iunco, ũ, salicum, vitis, lactucæ, rosarum, violarum nemipharis, quorum etiam flores naribus admouendi, victu humido frui, & quæ totum corpus humectant instituenda. Ideo balneum aquæ dulcis, à veteribus tantopere est commendatũ

hisce suam hæc febris deponet malitiam, quod si aliud sulphur accendat, aliis remediis occurrendum est.

Si igitur hæc causa morbifica perseveret, ac mobile sulphur in arteriis sanguini permixtū quoque incandescat, dicitur Ephemera, quæ non vno die finitur, quoniam huius sulphuris ardor, mutuo ab eo, qui in venis est, fouetur. Interdum ultra tertium diem excurrit, atque eo modo ardor sulphuris in arteriis contenti alitur, dies 4. durat, quod si toto tempore ardor sui similis, sibi que par permanet, dicitur synochos homotonos, si ardor ilico emicans, paulatim mitescat, dicitur paracmastica si perenni incremento augefcit, dicitur epacmastica, signa eadem quæ in diaria, sed vehementiora se produnt.

Si autem sulphur in arteriis ac venis simul adeo incandescat, vt sanguinem adurat, carnemque depopuletur, fit synochos putrida, in qua non raro peculiares maculæ erumpunt, ad quam referuntur aliæ malignæ petechiæ vocatæ, item variolæ & morbilli. Variolæ tubercula sunt verrucis non absimilia. Morbilli maculæ latæ ac planæ, connata ex sanguine materno in vtero vitia, quæ per occasionem siderum influxu, concepti in massa sanguinea caloris ipsa efferuescens expellit. Hæc cum per sepe contagiosa sint, peculiarem requirunt tractatum.

Quod

Quod si maius incendium è sulphure excrementitio in vacuitatibus contento, vna cū sulphure mobili accenso suboriatur, sit causus, vbi prædicta symptomata crescunt, corporis iactatio maxima, vigilia perpetua, capitis dolor delirium, fastidium, sitis vehemens, lingua arida, scabra nigra, ventis erosio, vrinae flammæ, pulsus velox, frequens cutis ad tactum feruet, estque vapor mordacissimus. Quando corpus adipe refertū, dicitur *typhiria*, in qua partes ob resolutionem adipis externas frigere internis vrentibus contingit. Hæc non raro in *Eloidin* mutatur, qua totum corpus pro more assatae carnis diffluit. Si sulphur viscosum tunicis ventriculi inhæreat, perpetuo iactat ægros, contundit hypochondria, cibi fastidium, sitim, vigilias vel in leui somno deliria habet, dicitur *Assodes*. Cardiaca vero dicitur si idem sulphur crassum ac viscosum cordis partibus adhæreat, vbi exigua & frequens respiratio, residere volunt ægri, non in lecto iacere, vt facilius spirent, attollaturque pectus facilius, sæpe in syncope cadunt, quæ symptomata sunt ceteris grauiora.

Hoc pacto Diaria præbet occasionē Ephemeræ, Ephemera synocho, synochos putridæ, putrida causo, quâ & morbū Vngaricū vocāt.

Cum igitur harum febrium diuersitas à maiori & minori incendio dependeat, curatio omnium vna ac eadem est varietas in recta

administratione medicamenti consistit, magnus enim morbus, magnum requirit medicamentum, cuius indicatio ab habitu corporis, virium tolerantia, ætate, complexionem, natura consuetudine ac medicamenti actiuitate desumitur. Tota vero huius morbi curatio in exstructa sulphureæ flammæ, ac in conseruatione primorum corporum, ne flammam recipiant, persistit. Ex quo generalis quædam potest per indicationem colligi ratio remedii, eâ incensionem impediens, vt sint duo summa remediorum genera. Ardoris præter naturam extinctio, ac primorum corporum colligatio, ne facile incendantur.

Quamuis vero cælum in potestate nostra non sit, vt eius influxum omnino inhibeamus; corpus tamen præcustodire possumus, ne calor cæli in id nimium leuiat: aere igitur frigido refocilletur æger.

Alteram indicationem assequemur, administratione eorum quæ omni substantia pugnant, ne corpus ardorem recipiat. Totius curæ scopus, eo dirigi debet, vt tria prima sulphur mercurius & sal in humectatione permaneant, ne in oleitatem abeant, eo præstito, cura absoluta est.

luuat ergo causam patientem respicere, eam roburare, accensionem sulphuris impedire, accensum delere, non negligendo, quæ in omni morbo attendenda sunt, Alium exonerare, vrinam

Urinam ad expulsionem stimulare, naturam quo vergat. ducere, cibum & potum ad restinguendum ardorem habilem administrare, & quod caput est, flammam sulphuris exstinguere fuligines expellere, quod frigidis nequaquam fieri potest.

Quam ob causam, Elementum aque quamuis in causo concedamus, eo quod sulphur in magnis ventriculi lienis, hepatis &c. cavitatibus ardeat, quod eius humiditate exstingui potest; Non tamen eius usum in Ephemeris, ynocho, variolis & morbilis admittimus. Quoniam humiditas aquae ab Arthrico ventriculi corrumpitur, ut eius potestas, ardorem in venis contentum, non pertingat, quin immove. triculum debilitat, qui per se debilis, aqua acta frigida, simul & potentia, laxante, & encruante magis debilitatur, obstructio venarum omniumque ductuum ratione frigiditatis augetur, per quos ardor deberet dissipari, unde aggrauantur symptomata, cum egressus fuliginum occludatur, magis igitur laedit sua frigiditate, quam emolumentum ratione humiditatis adferat. Quamuis non negamus, quin in declinatione morbi aqua frigida, ex accidente, sudores moueat, & febrem exstinguat. Mouet enim sudores, densatis partibus interioribus & solidis corroboratis. Partes enim solidae & humectatae & refrigeratae, quandam faciunt humiditatem, aut vaporem retentum, in ambitu corporis extra

propellunt, vel vt partes superiores ventriculi cōstrictæ recrementa deorsum mouēt, sic venæ maiores aqua frigida compressæ ad minores venas fumos & recrementa abigunt. At quia maiori facilitate sudores mouere possumus, nō est, cur aquam tanta copia ingurgitemus.

Non tamen inhibemus, quin non totum corpus, linteolis aqua salsa, vel maris madefactis, inuoluatur, cum ea cutis pore aperiantur, & corpus humectetur. Quo salitari remedio magno scēnōre scimus Venetos vtī in febribus ardentissimis, continuo per cohobia. Cum tamen hæc irroratu ad intimas venas, non trāseat, necesse autem sit, vt agens attingat passum ad fundamentum fundamentorum confugiendum est, hoc est vt ipsam naturam consulamus qui in macrocosmo ignis deletur, vt eius institutione edocti, pari modo ignem microcosmi exstinguamus. In macrocosmo ignis deletur, vel vento, vel pluuiā, ita vnico sufflatu candelam ardentem delemus, & aqua ea rōnes ignitos suffocamus, simili planē ratione, ardorem microcosmi restinguamus.

Ventum igitur excitare oportet, quod fiet venæ sectione, hæc enim fumos calidos retentos subito euacuet, & quia in locum sanguinis extracti venæ multum aeris frigidi, fuga vacui, contrahunt, reliquus sanguis ventilatur, qua fit, vt subitaneus ille motus incendia extinguat, non aliter quam in macrocosmo euenit,

nit. Hanc ob causam veteres venæ sectionem ad animi deliquium fieri debere suadent. Sed genus hoc remedii cepit iam pridem esse suspectum, neque enim tantum commodi habet, quam periculi, cuius rei fidem facit ipsa experientia, & quorundam tristis exitus, qui cum ex multi sanguinis euacuatione animo defecissent, nunquam postea reuocari, aut ad sese redire potuerunt. Quo quidem casu nonnulli Medici, à veterum scriptis, ne latum vnguem recedentes, nec considerantes, quod alio tempore, aliarum regionum incolis, tam Græci, quam Arabes, scripserint medicinam, in sum mum dedecus inciderūt. Quapropter illa euacuandi ratio, vt temeraria & periculo plena; ita à Germanis merito damnatur, quamuis Gal. in exteris nationibus forsitan successerit. Longe igitur tutius est, quod à peritissimis Medicis præcipi solet hodie, venæ sectionem repetere, vel paulatim & per intervalla sanguinis tantum auferre, quantum ægri conditio morbi que status exigit & ægri vires.

Quod si vires, & ætas, venæ a pertionem dissuadeant, duabus, vel pluribus cucurbitulis, cum scarificatione humoris appositis, magna sanguinis abundantia euocetur. Ætate vero hanc euacuationem non permittente, pluvia cienda est, quod fiet sudoriferis. Sudor enim microcosmi, pluvia quædam est, qua
eius

eius ardor restinguitur, quod cum Hipp. Gale-
nus testatur, inquentes, Quod febris vel san-
guis è naribus fluxu, vel sudore soluatur. Item
lib. 9. Meth. Quotquot euaserunt propter san-
guinis missionem, vel propter sanguinis fluxu
è naribus factum, liberati sunt. Mouent sudo-
rem è vegetabilibus, lapides nostri vegetabiles,
è radice Anchusæ, sanguisorbæ, cardui benedi-
cti, è mineralib. sulphur Alcophil dulce, fixus
magnesiæ saturninæ puluis, ex animalibus la-
chryma cerui, bezoar lapis, & id genus alia,
quorum præparationes mox subiungemus.

Sinautem ob debilitatem, vel ætatem, nec
pluvia excitanda est, arcana sunt administran-
da, non integra sed præparata, non extracta, &
in partes diuisa, sed post resolutionem & puri-
ficationem iterum coniuncta, & ad integrita-
tem redacta. Eiusmodi sunt, acetum æris alco-
phil nigri, glacies paradyfi, sulphur reuerbera-
tum & fixum, cornu cerui, monocerotis, Dens
elephantis, succus granatorum Arantiarum,
Rosarum &c. Hæc sunt, quæ furiam hanc abi-
gunt, incendium delent, tria prima in vero ne-
xu conseruant, & sanitatem tuentur, quæ sedu-
lo, cito, ac simul, si nihil prohibeat, & per co-
hobia administrari debent. Vt autem maior
doctrinæ huius veritas illucescat, videamus
nunc, quæ curationem Misochoymici quidam
instituunt, lente & sensim mederi incipiunt,
Primo inuasionis die ventriculum, vt roborët,
vnguen-

unguento stomachico ac muscatellino oblini iubent, altero die, urinam speculantes, exiguā sanguinis euacuationem consulunt, postero ab hoc die, clysmā flatus discutiens, iniiciunt, vinum prohibentes, aquam cauponis destillant, quam cum æger, ob fœtorem bibere, nec olfacere quidem potest, emulsionem ex amygdalis, pistaceis, pineis, vel claretū ē conf. rosar. peon. buglossæ, violarum, cum aquis stillaticiiis taraxat. fragorum rosarum substituunt. Interim magnam virium instaurationem pollicentur aqua perlarum, cuius formula talis est. ℞. Margarit. pulu. ʒ. s. (præparatio sit tritura supra porphyrium cum aqua rosacea) iulepi rosati ʒs. fiat i. art. emulsio. adde aq. prun. sylu. lilior. conuall. taraxat. borrag. an. ʒi. conf. perlat. ʒi. s. Quin non raro tria, vel quatuor grana lapidis Bezoardici, corpori cacochymico ingerunt. Præterea abdomini cataplasma exsiccans, vel sacculum herbis rad. & sem. exsiccantibus incisis & quassatis repletum ac turgidum, quibus forsan humores suos & flatus discutere volūt, applicant, quem cum æger ob nimium æstum ferre diutius non potest, & forsitan cœthymata, papulæ seu morbilli circa inguina suboriātur, vng. ex lytargyro composito inungunt, toto tempore pulticula auenacea, aut hordeacea, victum scilicet in morbis acutis tenuem, administrant. Hisce rebus, & verborum additis blandimentis, tempus producant, quibus cū nihil

le pro-

se proficere vident, sed malum semper increfcat, vt Hippocraticum illud obseruent, Medicum prouidentia operam dare oportet, maturo consilio, mortem iam imminente, purgationem ex infusione Mechoacæ cū extracti Diacarthami ℞. i. sp. virioli, aq. cinamomi gutt. vi. factam, porrigunt. Quibus si conualescat æger, arti suæ merito hoc opus ascribant.

Sudoriferum vegetabile

Rad. Anchusæ, sanguisorba &c.

R Adices anchusæ contundantur, contusæ macerentur in proprio intestino, tria prima ad legem artis spagyricæ separentur, purificentur ac iterum coniungantur & coagulentur. Dosis Gr. vii. cum aceto philosophico.

Sudoriferum minerale

Sulphuris Alcophil dulcis.

Alcophil crudum puluerisatum iniice in mortarium, aut vas vitreum, cū collo longo, ita vt ad tertiam impleatur partem, affunde acetum philosophicum æris alcophil nigri, quod sale suo proprio sit exasperatum, claudatur vas hermetice & ponatur ad ignem digestiuum per 40. dies, quo tempore corpus dissoluitur, ac acetum rubro tingitur colore, hoc acetum per inclinationem effunde, reiterando donec amplius acetum non coloretur, rubrum hoc acetum, iterum per 40. dies digeratur, donec nigro inficiatur colore, & fiat atramento sudorio simile, quo signo corporis solatio proditur.

ditur. Hanc materiam nigram, destilla in B.M. & proleſtetur acetum clarum, nigrum in fundo maſſam aqua dulci dulcora, & leui igne exſicca, exſiccata cum vini ſpiritu vt tres digitos emineat, per duos meſes digere, donec tinctur rubino colore, tunc deſtilla in arena per alembicum hermatice clauſum. Hic vini ſpiritus Aleophil tincturam ſecum trahet, & ſeparantur elementa, & intueberis cū magna admiratione alembicum diuerſicolorē ac plane aureum. Deſtillatum per dies decē circula, donec fiat ſeparatio & Aleophil ſulphur ad fundum cadat, ſpiritus clarus ſupernatans ſeparetur.

Oleum hoc admodum dulce, maximum eſt alexiterium, cui vix aliud equiparari poteſt, per ſudores, quos in doſi quatuor tantum guttularum potenter euocat, omnis generis venena, & peſtilentes corruptiones ē corpore noſtro abigit & expellit, cuius plane ſtupendi, imo diuini eiufdem ſunt effectus.

Fixum Magnesia Saturnina pulu.

Magnesia Saturnina cū glacie paradyſi colliquetur, in crucibulo, & pederētum proiciatur fruſtulū glaciei vnū poſt alterū in liquatā magnesiā, ita calcinetur calcinatione philoſophica aperta, per horas quatuor. Inuenies magnesiā calcinatam, & coloratam inſtar hepatis, quamprimum vero ex igne reuerberato crucibulū extraxeris. pulſa cū, & deponet in fundo Regulū ex cuius ſublimato, acetū philoſophū, concin-

concinnes, Massam illam subrusam dulcora aqua calida, vt glaciem paradyfi soluas, tamque effunde & iterum in crucibulo glacie paradyfi massa calcinetur & ablustrur, vt dictum est, denique puluerem exsiccatum cum spiritu vini in vase hermetice clauso per mensem digere, tempore absoluto spiritum vini incende idque decies repete, ignisque flamma puluerem reuerbera, ad horas vndecim reuerberatum in loco humido solue, solutum lente igne coagula.

Admirabilis est huius pulueris efficacia, aduersus omnes cordis, hepatis, lienis, inflammationes, omnem tactallorum crocum virtute ac potentia longe superans, tuetur cor ab omni veneno, estque præstantissima medicina, tam ad præseruationem, quam ad curationem cuiuslibet febris ardentis Dosis Gr. vi. ad ʒ. s.

Lachryma cerui.

THeomnestus Nicie æmulas, scribit ceruos intestinorum involucris implicitos vermes serpentium esu enecare, quos ex cauer-nis narium spiritu eliciunt. & ne illorum virus illis obsit, ad flumina accelerant, quibus se ad labra immittunt, tum oculis lachrymæ lente destillant, quæ viscedine sua coagulatz in angulis oculorum nucis iugulandis pondere coalescunt. Cum sese veneno exoneratos sentiunt, aquam egressi, in latebras diuertunt, & caput arbo-

arboribus affricant, vt visus obſtaculum decedat. Hunc lapidem in Sicilia & Oriente magni vendunt, de quo Auenſor graua tria in lacte, vel aqua cucurbitæ, aut rotata diſſoluta, ſuo Regis Hui dedit potandum, & eum à virulenta aurigine liberauit. Huius etiam meminit Scribonius Largus, ſed nemo exactius Iulio Scaligero. Ante centefimum inquit annum in ærno nulla eſt lachryma: poſt eam ætatem accreſcit ad oculi canthum ea duticæ, qua cornu ſuperet, qua parte prominet, rotunda eſt inſigni nitore, coloris fului, non ſine veſtigis extimarum venarum, tantæ leuitatis vt pene tactū effugiat. Ita enim ſeſe ſubtrahit, vt pene ſe iſſam mouere videatur, aduerſus venena & morbos acutos remedium præſtantiffimum. Dantur Gr. vi. cum aqua carduibenedicti, vnde tātus cietur ſudor, vt pene totum corpus ſolui credas. leg. Scaligerum exercit. 112.

Bezoar lapis.

BEzoar lapis, è ventriculo animalis cuiuſdam cerui formam referentis, nemora in Coraſone & Perſia oberrantis eximitur, conſtat ex laminulis miro artificio alia aliam vt cæparum tunicæ amplectentibus, ſplendentibusque quaſi politæ eſſent, immo priore lamina dempta ſubſequens multo ſplendidior inuenitur, quod legitimi eſt indicium: iuntq; hæ laminæ alię aliis denſiores pro lapidum magnitudine

tudine levis est & blādus, vt facile alabaſtri modo abradi poſſit, quin & diutius in aqua hērens liqueſcit. Nullum cor aut matricem habet, ſed in meditullio cauus eſt, & pulueris eiufdem eſt lapide ſubſtantia plenus, qui maxime commēdatur, atque etiam ipſi lapidi præfertur, ſed is pulvis legitimi etiam inditium eſt. Etenim qui adulterati ſunt, neque laminas ſplendentes habent, neq; puluerem illum in meditullio continent, ſed graſulum aliquod aut ſemen ſupra quod Indi illum efformarunt, quoniā multi adulterini aduehuntur, vt ē centum vix denos legitimos inuenias, quemadmodum ipſimet Indici ſcriptores fatentur, iſtic multos adulterinos conſlari. Quatuor granorum pondere ex conueniente liquore ſumptus omnium febriu ſymptomata, animi mœrores, anxietates, & cordis affectus aufert.

*Arcanum minerale: Aceti philoſophici arte
Alcophil nigri.*

Æ Ris Alcophil nigri puluerizati & bene triti lib. i. indatur craneo, quod aqua pluuiali ad medietatem repletum, pone in ſinum equinum, vel ad ignem digeſtorium, donec ſpumam edat, qua apparente corpus iam diſſolutum eſt, qua agitata aliud in vaſculum effundatur vitreum, alembico impoſito ac hermetice clauſo aquam euoca, quæ erit parum acida, qua ſota ex tracta & adaucto igne ſublimabitur **Æs**
Alco-

Alcophil nigri, sublimatum contere, & facibus in fundo relictis commisce, acidam aquam iterum affunde & distilla, quem laborem toties repete, donec aqua erit instar aceti acerrimi. Hoc acetum iterum supra lib. 1. Aeris alcophil nigri pulverizati affunde, vt tres digitos emineat, stent in digestionem ad dies 12. contrahet acetum rubedinem, ex facibus leg. art. paretur sal, tin&uram B. M. destilla, exibit acetum clarū & nitidum, quod acuetur sale suo proprio, remanentiam per retortam igne forti pelle, habebis oleum rubicundissimum.

Acetum hoc Cataclysmus est, quo omnis ardor internus restinguitur, & externus si anima Saturni imprægnetur.

Glacies paradysi.

PRuinofam murorum veterum salsuginem abrasam in mortatio in puluerem redige. Hunc in aheno ex aqua pluuia, vel vrina sat diu coque. cola per filtrum, & in dolio ligneo quiescens in superficie glaciem contrahit, quæ est nitrum artis in sole siccandum. Huic in crucibulo supra carbones ignitos liquefacto, sulphur tritum sensim inspergatur, denique in vasculum calefactum effundatur, fiet sal cristallinus, quem Penotus Aphronitrum, Quercetanus ab effectu sal prunellæ, Chymici Glaciem paradysi vocant. Huius sal 3i. in aqua fontana, vel aceto prædicto philosophico soluta, omnē exstinguit ardorem.

Sulphur reuerberatum & fixum.

Recipe flauum sulphur in tenuem puluerem redactum, & abstrahere ab ipso distillando aquam fortem, valde actem, terna vice, postea sulphur quod est in fundo nigri coloris dulcifices dulci aqua eam toties, ab eo distillando, donec prorsus dulcis abscedat, & non amplius sulphuris foetorem habeat. Hoc iam sulphur reuerbera in reuerberatio clauso, sicut antimonium, quod primum albescet, postea flavescet, tertio instar zinnaberis rubescet. Hoc reuerberatum sulphur corpus humanum ad suam summam reducit sanitatem, tantæ virtutis est, vt nihil putrescere sinat, tantaque potentia corpus præseruat, vt nulla influentia, aut naturalis corruptio corpori imprimi queat, sicut ipsa eius experientia prodit.

Non minoris efficaciz est, quod in tartari solutione soluitur, ac aceto figitur, vt videre est, apud Quercetanus in pestis alexicaco, seu luis pestiferæ fuga.

Nec contemnendum quod spagyrico more de colcothare sublimatur, tãdiu, donec ab igne non superetur, quod à conditione colcotharis habet. Fixus hic spiritus Terræ balsamus spiritu Terebinthinæ soluitur, mēstruum in arena euocetur, & liquor in fundo relictus iterũ per retortum pellatur, exhibit oleum rubino simile, magnæ virtutis & efficaciz.

Præpa-

Præparatio cornu cerui, monocerotis, dentis Elephantis.

R Asura vini spiritu ad sex digitos infusa, digeratur in balneo, vase clauso, per dies 14. destilletur per retortum ad gradus ignis, ut aquæ fortes, liquor ter reddatur fæcibus tritis, & commacretur semper per octiduum; tandem circulentur omnia, per aliquot dies, menstruo separato, quod in fundo est, tunc eo utere. Dosis ℥i. in aqua cornu cerui quæ ex cerui primis cornibus exstillatur vel in scobem versum cornu maceratur in aqua carduibenedicti.

SECTIO III.

De intermittente, stomachica, altero morbi sulphurei genere.

A Alterum morbi sulphurei genus, ex sulphure excrementitio est, quod se tartari fæcibus commiscet, in renum, hepatis ac stomachi digestionibus, hinc in tres species hoc dispartitur genus: in stomachicam, hepaticam, & splenicam, quas ob periodicationes, quas servant, intermittentes, & primam speciem, Quotidianam; Alteram tertianam, ac denique vitiam Quartanam vocant.

Cum vero certis adeo periodis & ordinariis natura crisi molitur circuitibus, insignis inter veteres, & Neotericos agitur controuersia: hærent Philosophi, cæcutiunt Medici, stupet vulgus, nec potis est ullus, rei huius cau-

sam necessariam diuinare; Quippe ut inquit Lucretius sacro multa tegit innuolucro natura.

Pythagorici ad numerū omnia referūt; sed quid numero cum actione? sententia dudum iam explosa. Pseudomedici ad humorum naturam confugiant, quam sententiam superiori cap. refutauimus. Nūgiendi quidam & ignari Astrologi ad beneficos maleficosue criseon diebus dominantes Planetas rem deuoluunt, neque tamen Petrum, verbi causa, nec Paulū quorum hic hesterno, ille hodierno laborare incepit die, septimo ab vtriusque morbi principio die crisin pati, diuersis tamen sub aspectibus planetarum vident. Hipp. mirandus ille senex licet polliceatur se causas allaturum rei tamen difficultate forsā territus, id nō præstitit. Nos cum Galeno à solius lunæ lumine & motu sulphur hoc accendi comprobamus. Quod hoc modo continget.

Feces tartari cum sulphure excrementitio, vna cum mercurio & sale ex digesto in ventriculo congregantur, & in vnum globum coagulantur, hic quoties cœli ictu percutitur, toties accenditur, quo incenso, subito fumus ac fuligo ascendit, aerem in corpore contentum inficit, inde tremor. Quoniam vero in prima alimenti digestionem mercurius dominatur, fit hic globus non densus, sed rarus, hinc quoties cœlum ipsum, cum accendit, quod cum cœlum spatio 24. horarū semel moliatur, semel in die

exci-

excitatur paroxysmus. Subiectum enim hoc ad ardorem aptum est, pro magnitudine huius massæ replicantur & multiplicantur paroxysmi, ac incrementum morbi inualescit. Nam materia hæc in medio globi magis compacta quæ dum flagrat ardor diutius perseverat, hinc quot paroxysmis accrescit, totidem decrescit.

Generatio vero huius globi, ita se habet. Ab Archæo ventriculi fit fractio & digestio alimentii assumpti, quod si quantitate & substantia naturæ conueniens ei obtrudatur, fit æqua distributio in cætera membra, & sanitas conseruatur. Si autem substantia & quantitate naturæ auersetur, ita ut mercurius alimenti in contrarietate persistat, sulphur viscidum ac nitrum pingue sit, liquatur primo à calore sulphur, postea nitrum, quibus mercurius commiscetur, ita hic globus generatur, ac per varias digestionem, quasi per circulos augetur, & incrementum sumit, qui si ictum quemcunq; sentit, subito accenditur, unde fumum mittit, quæ si aer persentiscit, fit levis rigor, quæ tremor & frigus insequitur, quâ diu autem hæc massa ardet, tã diu calor durat. Illa vero raro vnica vice absumitur, quoniam successiue generata est, & natura subtiliorem materiei partem intra se recondit, crassiores ad extra effundit, ita ut hæc massa lapidi Bezoardico nō male comparari possit. Hic ut diximus, in cuiusdam Capriolæ in India orientali degentis ventriculo reperitur, multis

interceptus circulis, qui non vna digestionelapidem prognatum, arguunt, sed varia ac diuersa appositione incrementum sumpsisse monstrant. Absolum igitur non est, simile in homine generari posse. In eo solum discrepât, quod tria prima in humano isto globo non sint congelata, sed saltē coagulata, ac in cuiusque circuli concava parte mercurius dominetur qui dū exitum inuenit, ventum mouet, quo flammam restinguit. Quocirca alio superueniente circulo alter globi circulus incendio abripitur, hinc quot circulis massa illa componitur, totidem paroxysmis æger tentatur tota vero massa consumpta, febris terminatur. Signa morbi sulphurei stomachici sunt, compressiori stomacho, ideo ignaui sunt, & rerum omnium pertēsi, vix pedes tollere possunt, aut os aperire, adeo pigri grauatiq; sunt. hē nausea, vapor fœtidus, quare sentiunt saporem, quasi dura ova comedissent. Debilitas capitis omniumq; membrorum discoloratio, somnus narcoticus, tremor fortis, & mania post calorem, quoniam fuligines caput replent, vinum fastidiunt, & ipsum bibere non possunt. Et licet quidem calor inualescat, tamen non bibunt multum, futurum paroxysmum oris pandiculatio præsignit.

Curain dissolutione istius globi perficitur, Esurinīs naturalibus, oleo sulphuris acidī, sanguine hydræ, vegetabilibus, esurino scylli-

tico

tico, cortice rad. iugulandis, centaurii &c. Dissolutum potius expurgari debet, per vomitum, quam per aluum, quia per secessum materia illa commodè non expellitur, id cum vnica vice nec solui, nec expurgari potest, medicina sæpius adhibenda est. Ex vegetabilium numero sunt, sanguis Titymallorum, Asari, staphidisygyriæ coagulum. Ex minerabilibus primatum tenent, mercurius auri præcipitati, Antimonij reuerberatum. Paroxi mum sudor subsequens bonum, eo enim fuligines absumuntur, & mēbra refocillantur, quod in omni febre animaduertendum, omnis namque febrilis dispositio sudore terminatur.

Esurinum scylliticum.

SCylla exquisita præparatione opus habet, alias, vt ait Auicenna omnes scyllæ vel etiã selectissimæ, sunt venena, quarum vsus diuturnior exulcerat viscera. Vt igitur recte præparentur sola illarũ coctio in igne, vel aqua bulliente, non sufficit, quamuis omnia igne dulcescant amara, & acerbæ, vnde & cepæ communes in quotidianum ciborum vsu coctione dulcorantur; Attamen hoc pacto, vel imperfectius coctæ noxiã qualitatem nõ deponunt, vel nimium coctæ, omni virtute attenuandi, incidendi & detergendi priuantur, inuiles & prorsus inefficaces redduntur, ita vt difficilimum sit huius coctionis mediocritatem adire.

exacte seruari posse, ne alicubi vel in defectu vel in excessu delinquatur.

Neque scyllæ exurens, & exulcerans vis, & acrimonia additamento farinæ erui, aut orobi tollitur, quod erudite ostendit Quercetanus Pharm.dogmat.rest.lib.1.cap.23. Alii scyllam in orbiculos seu taleolos sectam soli aut remisso calori per 30. aut 40. dies exponunt. Alii plures scyllas accipiunt decorticatas, quas pasta inuoluunt, vt singulæ panis figurâ videantur adeptæ, tum demum furno calido aptoque panes coquendo illas committunt, & ita tempore multo breuiore scyllas suas præparant. Nos scyllâ cultro è candidiore ligno parato, cum eburneo, concisam in orbiculos, in furni Athanaris calore, cum ille diu noctuq; pari gradu perseueret, exsiccamus; Deinde orbicularum refrigeratarum lib.1. in vitreum vas ponimus, & boni vini aceti sextarios duodecim super infundimus, diligenter vitrum obturamus, ac per triginta dies caniculæ caloribus, vt maceretur permittimus, deinde extracta scylla, & expressa, acetum, colamus, colatum è cinere destillamus.

Id genus aceti mane sorbeto, in victu quamuis licentiosior esto, omnia cibaria conficiet, & à nullo vnquam offensam patietur, neq; valde implebitur, sed in melius perficere videbitur; nihil in corpore superuacui residebit, non flatus, non stercus, non vrina; sed omnia facile excreant atque educit. Alius lubrica omnino est,

est, totiusque corporis purgatorium medicamentum, etiam si in ossibus sordes inhæreant.

Testatur Pythagoras quicumque aceto scyllitico utatur, longæ vitæ futurū, & eius extrema integra usque ad finem permanlura & ipse quidē Simius senex huiusmodi existit. Quantum enim temporis vixerit, num ignoras? De ipso traditum est, quod cum suis consanguineis hæc facultatem communicauerit, cumq; hoc medicamento uti incepit, quinquagesimum annum natus erat, & usq; ad centesimū decimum septimum vitam produxit integer, & nulla vnquam aduersa valetudine tentatus. Hæc sane medicamento author, differuit, quod fortasse vir Philosophus erat, mentiri nescius.

Quercetanus Saccharum scylliticum artificiose concinnat, scyllam probe tritam per setaceum trahere iubet, eius vncias quatuor iniicit in 8. vel 10. vncias Sacchari, in tātillo eiusdē aceti dissoluti, & ad perfectionem cocti, recoquendo totum adhuc supra ignem agitando, & probe miscendo, cum spatula, donec amplius non adhæreat vasculi fundo. Ita facies saccharum scylliticum excellentissimum, cuius venenum per hanc ultimam coctionem, & sacchari admixtionem, penitus secernitur. Optimum est esurinum omnem tenacem in ventriculo agglomeratam materiam & dissolvit, & facultatem expultricem irritat, & appetitum excitat.

Cortex radicis iuglandis acerbitem cum virtute dissoluendi, attenuandi, & abstergendi habet admixtam, qui contusus, maceratus aceto s. yllirico, decoctus, expressus & percolatus, cum syr. ex multiplici infusione rosarum propinatus, aduersus febres longas merito pluribus præfertur, compescit enim febrilem motum omnem, aliumque detergit, vomitum etiam mouet satis laboriose, laxa viscera confirmat, & ardorem compescit. Ad idem centaurei minoris rutę syluestris, cardui benedicti, fumarie, cichorei succi, extracta, & lapides commendantur.

*Esurinum minerale**Sanguinis Hydra.*

Magna est in hoc esurino conficiendo varietas, diuersisq; id appellationibus nuncupât. nunc acidulâ nunc acetosam mineralem, aliquando melancholiâ artificialem, nonnunquam aurum potabile, oleum vitæ, sanguinem terræ, arcum vitrioli, columbam volatilem auream. Quidam hoc destillant, cum lateribus tritis, per rectam cucurbitulam, cohobando operationem ad perfectionem eius necessariâ. Quidam addunt vini alcool & panem ex furfure liginoso tosto. Alii cum sale ammoniaco & tartaro calcinato. Alii torent hydram cum sale petreæ, eligunt globosam ex Vrbe in orbem euectam.

Etiam. Aliquibus placet Veneris vitriolum. Nos
his omissis, colcotorem perfundimus aceto de-
stillato triplo, digerimus per nouendum, in-
dies ter agitando, lente destillamus, si non satis
rubeat, refundimus, destillamus, pellendo tan-
dem fortiter, quoad placeat color. Virtutes hu-
ius non est, quod multum commendemus.
Quid enim vino vendibili opus est suspensa
hædera?

Esurinum olei sulphuris acidi.

HOc oleum variis paratur modis. Quidam
ad partem vnâ sulphuris triti, addunt
alteram silicum in puluerem eisdem redactorū,
hanc mixturam in retorta ad leuissimum ignē
apponunt, & oleum optimum eiciunt. Alii cū
pumice, per retortam in magnum recipiens bi-
dui spatio leuissimo igne destillant. Alii facile
quidem, & cito cum vitrea campana parant. A-
lii laminas sulphure obductas ferro filo affi-
xas, atque igne accensas in vitream cucurbitam
amplam coniciunt, ita tamen, ne fundum at-
tingat sulphur, mox alembicum breui rostro
cui recipiens vas amplum aqua vitæ ad mediū
plenum sit appensum super imponunt, v: fumi
parumper in recipiente colligantur partim in
fundo & lateribus cucurbitæ, tanquam sal, siue
calx adhærescant, idque toties repetunt, donec
sufficiens calcis quantitas fuerit collecta. Quo
facto materiam in recipiente in cucurbitam
infun-

infundunt, vt omnem salē imbibat, mox colāt, destillant per retortam, per ignis gradus donec omnes spiritus exierunt, demique in B. M. separant, atque sic acerrimum & non ingratum oleum ex libra vna sulphuris, drachmas duas olei ad minus colligunt, dantur guttulæ sex in vino decoctionis roris marini, aut menthæ paulo ante occasionem. In tertiana febre, cum decocto centaurei in vino; In quartana, cum aqua buglossi; in ardente cum vino decoctionis Raphani.

Vomicium vegetabile

Sanguinis Titbymallorum.

Titbymallum Martio mense luxuriantem, cum radicibus accipito, quibus vitream cucurbitam impleto, optime obturatam, in B. M. triduo digerendam relinquito, tempore ab soluto eximito, erit eius lac, in flauum sucum transmutatum, hunc per torcular exprimito. Expressum vero ter, vel donec clarum exeat, filtrato, deinde ad solem, vel alium similem calorem destillato, cuius aqua eius salē extrahito, vel euaporare finito, donec in forma mellis pellucidi maneat. Porro ex fecibus sal parato, quem extracto immisceto, resque facilis paratu & absque sumptibus. Vt autem in sanguinem mutetur, vncia vna huius extracti in spiritus vini libra, octiduo circuletur, induet vini rubri

rubri præstantissimi colorem, cuius dosis est vnum atque alterum cochlear.

Vomitium mercuriale aureum.

Mercurium auri præcipita oleo colcothorino rubeo, quod sit sale vitrioli exasperatum, vel salis spiritu, hunc toties abstrahere, donec placeat color, edulcora aqua destillata, pulvis siccatur supra candens ferrum, & quicquid fixum non erit, exhalat. Deinde abstrahere ab eodem vini spiritum rectificatum, idq; novies accende, donec excandescat. Dos *Gr. iiii.* Quod si vim vomitiuam tollere velis, relicta solum laxatiua, vini aceto per mensem circula, & in arena separa, postmodum lento igne excicca.

Mercurius auri fit hoc modo. Aurum per mercuriū vulgi in amalgama redactum, eleuare per sublimationem à calce, eleuatum iterum tere, cum calce metallica, & sublima vt antea; hoc toties fac, donec calx Solis tandem super candela, vt cera, vel glacies lique scat, tunc probe factum est. Calx illa ponatur in digestionem, ad suum tempus, & mutabitur totum in mercuriū viuum, h. e. in primam suam materiam, quæ quidem mercurius metallorum, mercurius philosophorum appellatur, quem plurimi quæsiuerunt, sed pauci inuenerunt. **Aliter.**

Mercurius auri fit per mercuriū digerendo
ad len-

ad lentum ignem ne auolet, donec per corium simul tota massa exprimi potest, nec quicquam in corio remaneat, mercurius illè imponatur tabulæ paululū inclinatæ, tunc mercurius vulgi primo recurret, relicta cauda, eam cape, præcipita, & vtere.

Vomituum antimoniale.

Vini spiritu rubedinem ex antimonii vino extrahe, spiritum B.M. separa, puluerem in fundo relictum, reuerbera. Dosis Gr. vi. ad ʒ. s.

SECTIO IV.

De altera secundi morbi sulphurei generis specie.

EX digestionē altera, quæ in hepate fit, per sæpe nitrum coaceruatur, vt in prima ventriculi digestionē fracto alimento, mercurius dominium habet, ac se in massam colligit, ita in hepate nitrum, quod alias cum vrina expellitur, quod si id in eius concauo detineatur, ac identica digestionē facta, per appositionem, cū cæteris primis accrescat. globus haud aliter, vt in stomacho generatur. Hinc sæpius vna in domo, quicunque eundem cibum comederunt, eodem morbo corripuntur: quoniam eodem nitro occupantur, non secus ac aere putrido, aut veneno alio, vniuersi eodem in loco cōgregati inficiuntur, & apostemate feriuntur. Quid enim est nitrum quam fimus, & cadauer, rei comestibilis aut cibari?

Quoties igitur nitrum in hepatis cavitatē, se in globum cum cæteris inuoluit qui si ad
matu-

maturitatem productus, à cœli motu feriat, ignis haud aliter, quam è silice lapidis concussa elicitur, fuligines & scintillas in venas spargit, inde rigor, & non frigus, vt in morbo sulphureo stomachico. Nam fuligo ex nitro acriore est, & sanguinem, cum origo venarum sit in hepate, citius inquinat.

Quod vero non omni die, licet lunæ lumine, cœlique motu, quotidie feriat, ille globus incandescat, causa est, quod materia huius globi non est apta ad recipiendum ardorem, quoniam nitrum dominium habet, quod flammam tam cito non concipit, sed tempore digestionis ac maturationis indiget, vt exsicceetur. quod fit vnus diei interuallo, quo calore hepatis maturatur, quod si tertio die iterum cœli motu irritetur, accenditur, calidiores fuligines in venas mittit, hinc paroxysmus quotidiano circuitu est vehementior. Citius tamen hæc febris quotidiana terminatur, quoniam hepatis concavitas non est tam ampla, vt magnus globus in ea possit generari, hinc tertiana septem circuitibus absoluitur, vel mutatur in aliud genus, vel de nouo globus conrescit. Nisi igitur error committatur, vltra septimum circuitum non extenditur, quoniam mercurialis succus per hepar transit, quod adustum est, in vesicam secum protrudit, ac per urinam expellit, vnde quot circulis globus coarctatur, tot paroxysmis ægrum molestat; angustia vero

loci, operante digestionē, ultra septem non admittit.

Hæc febris rigore, deinde magno calore, qui in sudorem finitur, ægrum affligit, & inappetentia, siti, oris amaritudine, dolore capitis, vigiliis, inquietudine molestat. Urina ruffa rubra, vel tenuis, ac ignea est. pulsus initio accessionis rarus, h. e. naturali similis, tardus, debilis, parvus, postea celer, velox, frequens, & ut declinat accessio, omnia ad statum naturalem redeunt, semper durus, aliquantulum inæqualis.

Diversitas curationis à diversitate subiecti globum constituentis desumenda est, & pro eius partisque continentis differentia accommodanda etiam curatio. Vena nimirum aperienda, vel cucurbitulæ cum scarificatione applicandæ sunt, ut fuligines in venis contentæ euocentur. Nitrum in hepate dissoluendum, quod fiet Arcano Tartari quod Penotus titulo de panacea vegetabili mineræ maioris descripsit, qui ibidem consulendus. Solutum per diureticum expurgandum, quæ è radice fœniculi emigii, asari, apii, ebuli, pimpinellæ, ad legem artis /pægyricæ concinnanda sunt, & iuxta communes Medicorum canones administrari debent.

Denique Diaphoretico noxa in venis contracta, per sudorem propellenda.

SECTIO

SECTIO V.

De vltima fecundi morbi sulphurei generis specie.

Vltimam digestionis in iecore partem videlicet sulphur adustum terrestre ac crassum excipit lien. Mobile enim ex hepate in cor ascendit, sal resolutum in vesicam protundit, id si nitrum secum trahat, nec per intestina se lien exoneret, simili vt in hepate & stomacho modo, in globum coaceruatur, hic quories mouetur, vt attritu flammam concipiat, fit febris quartana. Quod autem hunc obseruet circuitum soliditas densitasue ac eius crassities, causa est, hinc non solum alterum, ac tertium, quin & quintum, sextum, septimum, persape ictum respuat, vnde & febrem octanam sextanam, quintanam, obseruarunt Arabes. Quod enim densum est, ac solidum, non tam facile flammam concipit, tri duo igitur communiter primo globi circulo deuastato resistit, quo interiecto temporis spatio, extrema superficies sulphur viscosum contrahit, & calore nitrum exsiccatur, hinc quarto insultu ardere incipit, & natura sua longe excurrit, aliquando ad biennium extenditur, periculi plena est, si socium habet duratum lienem.

Æstate inuadens autumnali breuior est. Rigor incunte febre paruus, imo potius horror, qui tanta progressu temporis incrementa ducit, & à frigore quasi natus sentitur, lassitudo

H a

quasi

quali exossans. Appetitus aliquando proster-
nitur, aliquando augetur, paroxismo finito,
æger ad pristina munia facile redit & cibum pe-
tit. Omnium febrium curatu difficilima, inde
quidam asserere non verentur, in quartana ni-
hil conferre Medicinam. Hinc natum prouer-
biū: Febris quartana Medicorū scādula prima.

At mirum non est, quod Miso-chymicis in-
feliciter successerit hæc curatio, cum medicinā
adeo crudam, vix bene contusam ingerāt. Cor-
pus enim ad agendum inutile, cuius virtus, pri-
ma digestionē fracta, in altera abolita, sedem
affectam attingere non potest, quia & ventri-
culus copia medicamenti onustus grauatur, ve
latentem virtutē extrahere & distribuere haud
valeat. Vehementiora purgantia vires ener-
uant, nec globum in liene frangūt, crethismus
frustra inducitur, qui ante non erat, & nulla
bona crisis spectanda, dum globus integer ma-
net. Ab usu refrigerantium & humectantium
ipse Galen. ægros arcet, quod quæ refrigerant,
& humectant, incrassent, & multas fæces habe-
ant, fortiter attenuantia, aperientia & inci-
dentia Hæurnio sunt suspecta, tempus clysteri-
bus, emollientibus potulētis lenientibus, phle-
botomia, humectantibus & corroborantibus,
inunēt onibus, & balneis, protrahunt.

At Chymici eiusmodi præparata submini-
strant, quæ subito absque mora, ventriculum
& hepar transeūt, à proprietate & conuenien-
tia

tialienis associantur, globum lieni inhzrentem dissoluunt, dissolutum consumunt, ac ad intestina propellant, talia sunt, oleum è radice omnium metallorum elicutum, Acetum helleboratum, Absin: hincuslapis.

Porro cum in principio accessionis molestus sit horror ac frigus, ea in lecto tegumentis, lintheis calidis, extremitatibus circumuolutis, aqua calida in lagena pedibus amota, ac balsami inunctione auertuntur, demum sudor diaphoreticis in fine promouetur.

Oleum è radice omnium metallorum elicutum.

RAdix metallorum omniũ, supra porphyrium leuigata, retortæ indita, luto sapientiæ, vasto receptaculo agglutinato, forti igne vigeatur, ter, vel quater, donec vltimo latera receptaculi, rubeo puluere aspergantur, cuius dera si rubedinem aceto philosophico extrahe, extractum per dies 10. digere enacuato per balneum aceto, ex residuo oleum destilla ac lento igne coagula. Huius pulueris grana tria in aqua carduibenedicti sumpta febrem tollit.

Liquor vngule caballine, cochlearia, & bryonia.

PAuperibus è succo vngulæ caballinæ, cochleariæ, & bryoniæ, eliciatur liquor balneo, propinetur mane cyathus, diebus à febre serenis. Ante paroxysmũ aquæ vitæ Caryophyllacæ drachmas duas, vel decem guttulas Iuniperini stillatiui porrigat.

Absinthii lapid.

Absinthium succum proprio menstruo digere, per octiduum, destilla per serpentes, exhibit spiritus, oleum & aqua, hæc segregatim, cum aqua è facibus in cinerem combustis salæ, cum spiritu nouum colorem extrahere, extracta cum oleo clarificato ad iustum pondus coniunge & coagula. Dosis Gr. x.

Acetum helleboratum.

Celsus summopere commendat acetum helleboratum stillaticium. Nam inquit vomitorium non est, sed tantum aperit, &c. Aceti circiter duæ libræ, si destillentur, cum duabus vel tribus vnciis ellebori albi contriti, vasis positis in cinere, & seorsum aqua colligatur prima, quæ albidior erit, & deinde secunda. Prima utilis erit ad aperiendum omnes obstructions viscera, dari potest ℥i. vel plus, vel cum saccharo, vel syrupo aliquo sumitur, sine aliqua molestia & noxa. secunda aqua plus virium aceti, quam ellebori habet, penetrationem promouet, & cum aliis conuenientibus propinatur.

SECTIO VI.

De hæctica ultimo morbi sulphurei genere.

Vltimum morbi sulphurei genus, in principio leui quidem incendio, corpus totum, in squalorem pedetentim abripit, progressu tamen temporis, infestum inuehit ardorem,

qui

qui omnes emaciat corporis partes, medullas exsiccat, hirundinis instar, sanguinem exhaurit, ossa absumit, vt macie, pallore, squalore, & habitu corporis prorsus deformi & horrido exeat potius, mortisque imaginem, quàm hominem referat æger.

Hæc igitur rabies quoties cœli ictu se populiabunda partibus inserit solidis, decrepitâ dumtaxat superuenit ætatem. Hinc quidam febrem aliam Iuuenilem, aliam senilem dixerunt; At si oculos mentis ad Planetarum virtutes dirigerent, viderent vtrique singulis ætatibus vnum planetam ob peculiarem influxum, vt annotavit Proclus, præesse. Infantæ Lunam, pueritiæ Mercurium, adolescentiæ Venerem, iuuentuti Solem, virili ætati Martem, senili Iouem, decrepitæ Saturnum, quorum benignus afflatus suæ cuiusque ætatis sanitatem tuetur, auersus certam quandam febris speciem imprimit. Unde febrium species planetarum numero adæquate respondent.

Luna primam illam infantis teneritudinē, blando quodā officio permulcet, auersa Ephemeram, morbillos & variolas prolestat. Mercurius pueritiā ad lusiones, sermonē & disciplinas afflatu suo promouet, sæpe tamen suo cursu stomachicę febris globum cōplicat. Venus adolescentiam accēdit; occipite hepatis calorē susque deq; fert. Sol iuuentuti vigorē addit, haud raro sympathia microcosmici solis sulphur

mobile incendit. Mars virili ætati animositatem adfert, pugnan dique studium excitat, æ igneo gladio, per sæpe sulphur excrementitium ad nares percutit. Iupiter senectuti gravitatem, averso circuitu ardorem splenicum fouet. Senex ille Saturnus decrepiti ætati fragilitatem minatus, sulphur partium solidarum sua voracitate deglutit, faciem hippocraticam effingit, hypochondria ad thoracem retrahit, ita ut venter intestinis spoliatus videatur, concauum circa oculos eudit, pilos falso adauget, quoniam prominent exhausta carne, acutam format vocem, quod attritis tum viribus fortiter spirabiles partes iam collapsæ aerem expectorare nequeant, Cor ipsum arefacit instar marcidæ arboris, æ denique vitam sua falce abscindit.

Quamvis non immerito in admirationem quemvis rapiat qui fieri possit, ut solidæ partes flammam concipiant, antequam sulphur in iis contentum, tam mobile & salutare, quam excrementitium incandescat? quin & ipso ardente, alterum incolume seruetur? cum partium solidarum sulphur ob admixtionem primorū corporum ad ardorem concipiendum minus sit dispositum, & natura membri causa coadiutrix à causis calidis occurrentibus id tueatur? Mirum tamen hoc naturam passivi & agētis perscrutanti minime videbitur. Agens enim non agit in quodcunque contingens, sed in patiens sibi dispositum, unde quod nimis durum & compa-

compactum, ut ossa, non æque incendit, contra nimis subtile ac cessibile, ut sulphur mobile, cedit, antequam incalasciat.

Agens enim forte non agit in rem sibi cedentem, sed solum in resistentem, ideo nullum ius Saturnus in sulphur mobile ac excrementitium habet, quoniam id natura sua fluxile est. Quam ob causam Saturni voracitas fulguri comparatur, sicut enim *παρόλασκα* aurum, argentum & æs, liquat, sacculis nullo modo combustis, hominem interimit nulla apparente plaga, plumbum ad fenestras liquat, intacto vitro, cranium comburit, non adustis capillis, in clausa & obserata cista pecunias fundit, ligno non adusto, ita etiam adueniente senectute, iniquus ille Saturnus, suo squalore, solidas colliquat partes, sulphure mobili & excrementitio illæso. Partium namque sulphur dum ardet, coniunctus ei mercurialis liquor resolvitur, contentum in venis, arteriis cæterisque corporis partibus sulphur irrorat, & suo madore tuetur, ut non tam cito accendatur. Quod si & ipsum ardere contingat, finis hæcticæ, mors in propatulo est. Dum enim sulphur partium solidarum flagret, primo adipem liquefcit, cuius absumptio hæcticæ febris primam speciem constituit, eiusque initium. Deinde ipsæ carnis fibræ ab ardore colliquantur, necdum perfecte consumptæ sunt, marasmus dicitur, si vero iam sint consumptæ in exustum elychnium, dicitur

μωροσμός, latinis tabes, & hæc consumptio est terminus ad quem hectica spectat, si sulphur mobile denique accendatur, certissima mors est.

Morosus ille Saturnus, nulli seni parcit, ad quamcunque cœli plagâ confugiat, hinc quamvis cœli, solisq; fauore, in ea Indix parte, quam Onor vocant, indigenas longruos & integra valetudine esse perhibent, ita ut alii ad vigesimum supra centesimum annum, crudi viridique senectâ, perueniant: alii etiam multo diutius viuant, tandē tamen nec hos sua falce præterit, ideo hæc febris incurabilis est, cum semel mori statutum sit. Ne tamen omni solatio senes destituantur, ad *δυσιθυτικόν* eos relegamus, ut ad leges infantium, cibis humidis nutriantur, & lactentur, donec placide suum obeant diem.

CAPVT V.

De morbi sulphurei, ex ente Pagoyco, natura, causis, differentiis, signis, præsagiis & curatione.

SECTIO I.

Quomodo morbus sulphureus ex inuidia procreetur?

CUm animi affectus solius imaginationis veriginoso imperio regantur, distrahantur,

tur, ac moueantur, nihilque aliud sint, quam motus quidam præcipites, & efferi, feruidum arrincum turbulentum ac inquietum, & à recta rationis via, ac terminis euagantem agitantem, prout maior philosophorum numerus arbitratur, dubium non est, quin omnes ratione suæ subtilitatis ac leuitatis sulphur nostrum mobile, æreum, spirituale, permeare, afficere, variis iisque stupendis motibus cingere, ac denique incendere valeant. Inuidia, timor, ira, uenus, præ cæteris hoc malum excudunt.

Inuidia namque sola imaginationis improbitate nata, furiosos prorsus insultus, in corpore excitat, infimas cordis partes sensim ac assidue internis ac cæcis ignibus exurit, simul suisq; carnifex, omnem succum instar languisugæ exhaurit, carnem depopulatur, adipem colliquat, ossa absumit, ut fenestris corporis habitu appareat, & hæcticæ febris incendio perpetuo crucietur.

Hoc portento Pythissa prægnans haud raro venefica incantatione in alios exasperare solet malum, quod diapas illa Ouidiana hoc disticho testatur:

Deuocunt absentes, simulacraq; cerea fingit,

Et miserum tendes in iecur vrget acus.

Hæc dum scelesso ac impio imaginationis abusu peragit, mox animi ac corporis inquietudine agitur, quem ferire incantatione præsumit,

mit, omni quiete spoliatur, prostratum habet edendi bibendique appetitum, pallefcit, emaciatur, contabefcit, punftiones in hepate fen- tit, ac præ deliquiis ac viciũ prostratione, quafi morbi alicuius grauitate oppreffus, perpetuo decumbere cogitur, iecur adurit, caput ar- det, cor palpit, Medicus accerfitus non aliter, quam febre correptum iudicabit, & quamuis optima quæque adminiftraret medicamina, omnis eius labor frustra impenditur, & nifi maleficiũ foluatur, omnis eius actus irritus eft. Per fimile autem inftituerunt gentes curationem, formarunt imaginem effafcinato fimile, quam poftca fuis idolis immolabant, vel igne comburebant. Hinc natum prouerbiũ: Tu quoque fac fimile, fic ars illuditur arte. Hoc pacto Diabolico aftu, haud raro effafcinati, liberati funt. Verum hæc præfidia Chriftianis prorfus deteftanda funt, aliaque æquiora eiusmodi malis, citra Maiestatis diuinæ offendiculum perueftiganda, eaque cum animi, cuius curam gerunt Theologi, fint pathemata, ab iifdem petenda, & in vſum accommodanda funt.

SECTIO II.

An morbus sulphureus ira inflammetur.

IRa foribunda ſua agitatione, continuiſque fluctibus totum concepit corpus; Ob id ſanguis incaleſcit ac conturbatur, quæ mobile in venis ac arteriis ſulphur inflammatur, vtpote
quod

quod reliquis citius incenditur, Ephemeram, synochon, ac caustum parit, omnesque alie inflammationes internæ, eius impulsu, excitantur, vnde varia procreantur mala, quæ ut plurimum ad mortem vsque ægros suos deducunt.

Infelix Neræ Imperatoris exitus hoc attestatur, cum Ælium Traianum in filium adoptasset, & in quendam nomine Regulum exca- *Exempl. p. dy*
desceret, tantum pectoris ardorem sustinuit, *hist. l. 4. c. 6.*
ut confestim febre exitiali deplorataque corre- *p. 76.*
ptus sit.

Eiusmodi exempla, si feribundi illi Aiaces intuerentur, utique à tam infelici exitu, & incendio sibi metuerent, atque caverent. Doctissimus Quercetanus in huius affectionis præcutione ac curatione duo præsentissima ac opportunissima adfert remedia. Continentiæ & patientiæ. Quæ si ad imitationem Socratis, Platonis, Agrippæ, Dionysii, Antigoni, Philippi Macedonum Regis, Periclis, Artaxerxis, Pisistrati, aliorumque præclarissimorum virorum, in cordis linguæ manuumque hortis mature transplantentur, colantur, foveantur, & sedulo educantur, utique mâsuetudini ac moderatiori assuescemus, ut omnes iræ impetus ferociiores ex animo detestemur.

SECTIO III

An ex amore morbus sulphureus suppalliescat?

A Matioria Venus omnium animi perturbationum radix, & basis est, quod vnus Æscop-
pus

pus in quadam suarum fabularum insinuatē voluit. Omnes inquit animi affectiones ac perturbationes ad effingendum formandumque amorem, iram nempe metum, tristitiā, gaudium, mansuetudinem, acerbitalē, emulationem, dissidentiam ac demum reliquas omnes, inter quas unus pudor, & verecundia desiderantur, concurrere. Hæc Venus, si oculis cerni posset, maxime humano generi esset formidabilis.

Quanta mala hæc inferat, plurimorum virorum exempla, qui licet fortitudine præstantes essent, hoc isti veneno, & rationem, & virilitatem amiserunt, & prorsus enectus & emasculati facti sunt, ut sæpe etiam sese præcipientes agerent, & crudelem vitæ suæ laniēnam exercerent, satis abunde, & hoc quidem seculo testantur. Huius generis monstra fuerunt, Phillis, Iphis, Sappho, Hæmon, Biblis, Callice, Phædra, Timagoras, Zidica, quibus mors à se ipsis allata, quod insultus tantæ perturbationis ferre non possent. Non adeo obsoletum est, qui Lucretia ob discessum Euryali exitiali febre concidit. Nonne Hercules monstrorum ille domitor omnisque fortitudinis speculum amatorio Omphales beneficio infelix succubuit? Nonne amatoris illa cupido robustissimum Sampsonem emasculavit, & tãquam pecudem citra vim & repugnantiam in manus hostium tradidit? At iis omisiss, videamus quomodo

hæc

hæc cupido febrem accersat, quibus signis dignoscatur, ac quibus mediis curetur.

Illustre exemplum tum dignotionis tum curationis Hippocrates de Perdicæ Macedonum Rege commemorat. Hic sua experientia scientia, ac industria, ex languido pulsu Perdicæ ad aspectum cuiusdam Philæ patris concubinx sese prodente, quam amore occulto deperibat Perdicæ, cuius tamen cum non auderet flammam aut indicium aperire, radicem morbi, quo sensim indies conficiebatur, agnovit, agnitæque pari industria curationem adhibuit Hippocrates; Si quidem Philæ affectus causam explicavit, monuitque ut Regem servaret, suavis Perdicæ oculis & familiaribus colloquiis ad blandiretur, & animum illius recrearet, quo factum est, ut pristinx mox valetudini restitutus fuerit.

Non minori prudentia ac ingenii sagacitate Erasistratus Antiochi latens amoris incēdium in patris conjugem deprehendit. Patri Seleuco, merore prostrato, de solo vnici filii obitu cogitanti, exposuit, qui charissimam sibi conjugem, filio cedere non dubitavit. At Ethnici hi, turpissimo morbo, turpissimum quoque remedium, scortationem & incestum, medicamenti loco præscripserunt, quæ prorsus à Christianorum animis exulare debent.

Rectius Crates Thebanus proiecto in mare non paruo auri pondere: Abite, inquit, pessum
malæ

malæ cupiditates. Ego vos mergā, ne ipse mergar à vobis, intelligens, diuitias non minima suppeditare amoris irritamentum. Ideo Thebanus amantibus tria remedia imperabat, vt potissima & suprema in huius mali curationē. Famem scilicet tempus & laqueum. Nam cum luxus, qui diuitiis paratur, sit præcipuum amoris alimentum, huic medetur fames, & abstinentia, qualis à Lycurgo arcta & laudabilis Lacedæmoniiis instituta est, quam sobrietatis Gymnasium vulgo vocabant. Hanc abstinentiam quidam Religiosus adeo adamauit vt indies diceret, Panis & aqua est vita beata. Tali Hypocrisi summum dignitatis fastigium quod affectabat, cōsequutus, mox suum symbolum immutabat, dicendo, Aqua & panis est vita canis, Qui debitas tandem dementiæ suæ dubio procul penas dedit.

Præterea tempus omnia tollens, aut certe mitigans amantem leuat, suadente Ouidio:

Vade per urbem splendida castra Trojæ,

Piridæ inuenies & rerum mille decoret.

Quæ si nihil prodesse, Ethnici illius damnanda sententia supererat laqueus, vt morbus extremo remedio finiretur. Quod sane supplicium Iurisconsultorum sententia exacerbari & constitui deberet in eos, quicunque poculis & philtis in amore potiundo scelerate vtuntur, quod scelus non minus hoc nostro seculo, quam olim apud gentes patratur. Ecce quamuis multi

viri

viridosti, hoc non fieri posse arbitrantur, attamen frequentior vincienda ligæ siue ligandorum ac enervandorum generabim abutus, certis quibusdam incantatoriis carminibus insusurratis satis superque horum scelerum fidem adstruit. Hoc genus incantamenti attigit Virgilius dum cecinit:

Nesse tribus nodis trinòs Amarylli colores,

Nesse Amarylli modo, & Veneris dic vincula nectò.

Alberti ætate, in quorum nomine virgati lupi ligabant, non coibant. Subsequenti seculo acum qua syndonem ad sepeliendum mortuū consuerit infixum lecto, imaginabatur, virum reddere veneris impotentem. Vitari illa maleficia scribit Nicolaus Florentinus, si vir mingat per conjugalem annulum, quem sacerdos in conjugis utriusque digitum immisit. At hæc iam obsoleta nec quidquam iuvât, forsitan quod cognita & vulgata; Magia autem omnia sua opera clam peragat. Nostro hęc seculò, dum matrimonium contrahitur claustrum quibusdam verbis incantatoriis proleis claudunt, quæ clauso, redditur impotens, reterato mox restituitur. Huic succurritur, si vrina in vitro obliato in cista ponatur, eiusque clavis foramine versus cœlum posito in cistæ angulo abscondatur, eiusque cistæ clavis custodiatur, incantatrix mingere non potest, donec malefici solvant. Paracelsus contra hoc nefandum præstigium ex solea ferrea equi in via inuenta fer-

ream furculam tricuspidem die Saturni ipsa Saturni hora fabricari & in fluentum, ita vt nulla parte manubrū emineat, ne facile inueniatur, defigi iubet. Nec minoris energiz characteres hosce esse *AVGALIRTOR* autumat, si in pergamenum virgineum describantur, peni circumligentur, comburentur, cineresque in calido vini haustu sorbeantur.

Nos omne auxilium & robur ab eo qui hæc fieri præstigia propter delicta nostra permittit, sperare iuademus. Eius nomen cordi, non pergameno inscriptum, præstantissimum, contra eiusmodi Diabolica phantasmata suppetit
ἐλεξις ἀπὸ φαντασμάτων.

SECTIO IV.

An timor sulphurea cicat tonitrua?

TImor quoque quosdam perpetuo laceffit, ac omni quiete non tantum formidulosos priuat, sed vsque adeo perterret, vt iis mentem & rationem eripiat, sensus omnes implicet, & confundat, cor incendat, tantoq; ipsum constringat frigore, vt omnes febriles horrores & rigores facile superet. Huiusmodi timor ac pavor non tantum accidit ex conspectu aut recordatione eorum, qui nobis infesti sunt, quos ob iniurias ipsis illatas vltionem meditari suspicamur, Vei ū sæpius ex sola imaginatione promanat. Hinc euenit frequenter, vt etsi cornu copia rerum nobis affluat, integraq; valetudine frua-

ne fruamur, in opiam tamen rerum & sanitatis *Enec. Polyd.*
 iacturam temere reformidemus. Hæc tanta vir-
 tute pollet, vt subito dum mentem peruatit,
 frigore corpus concutiat, eor incendat, pulsum
 frequentiolem cieat, vrinam rubore tingat, vt
 vigiliis, ac animi anxietate aliisq; febrium acc-
 dentibus contorqueatur. Ad horum curam si
 accersantur Medici, morbum febrem naturalem
 esse iudicabunt, ob id hæc vel illa remedia præ-
 feribent, sanguinis missionem imperabunt, be-
 nignam aliquam purgationem, aut vehemen-
 tiorem præcipient, cõdita, cordiaca, ac obstru-
 ctiones reserantia, nec non optimam viuendi
 rationem iudicent. Sed frustra hæc omnia, cum
 spiritalis morbus corporeis auxiliis non iu-
 uetur. Hoc morborum genus, anus vel præsti-
 giator è Pharmaceutria Theocriti & Virgilii
 curant, vel tali carmine:

Vincula ter necto, salicum ter vimina flecto

Febris vt oclona ter sacro carmine nona

Noxa lues cedat, nec corpus frigore ladat.

Alii vt recuperandæ sanitatis spe ægros mul-
 cent vngues & capillos abscissos petunt, eos in
 limum & ceram imprimunt, & ad arborem su-
 spendunt hæc verbis,

Limus vt hic durefcit, & hæc vt cera liquefcit

Vno eodemque rogo sic febrem carmine cogo

Torpeat instricti per vincula torta saluti.

Alii maiori temeritate progredientes, per ani-
 malia f. brem coniurare præsumunt, vt

Iuro lapi bronchos, crepitantes iuroque rancos

Ciconia, vilem quoque turturum bilem

Amoveas tortam presenti à corpore Nortam

Febris, atque mergaris in alto gurgite maris.

Hoc medicamenti genere nobilis quidam Gal-
lus, strenuus miles, in obsidione ciuitatis Fon-
tani in Pictauia cuius suburbium Loges, Dux
iam iam occupauerat, vsus euasit sanus. Quod
ita euenisse fertur. Princeps quidam ciuitatis à-
mantissimus defensor, ab obsidione hostis ean-
dem liberaturus, & comitatu necessariisque
rebus adiuturus, cum appropinquaret, Dux
alter subitaneo Principis aduentu perterritus,
quod incoluerat domicilium derasa sibi iam
media barba fugitiuus dereliquit, & alio se pro-
pere contulit, Princeps hospitium idem fortui-
to ingressus, capillosque humi distictos conspi-
ciens, cuiusnam essent, à nobili, ibidem pro-
pter febrim relicto, quæsiuit, certiorque ea de
re factus, clam colligi, noduloque byssino in-
sutos, de febricitantis collo, amuleti loco, su-
spēdi, atque sequēstetraftichon adiūgi præcepit.

Feure qu'arce ie te conistre

Par la barbe de Mercure,

Que tu ayes ie corps de loger

Aussi tost, que luy fit de loges

Iuro febrem quatriduanam

Te, per barbam Cyllenianam,

Vt ab hoc corpore repēles

Ceu, me bellante, Dux de Loges.

Con-

Convalescens itaque qua laborabat febre nobilis, Ducem suum sequutus, cum vna cum Gyneco, ecenantem reperit, inexpectatus sanitatem recuperatam Duci cōmemorat, Condatque liberalitatem, quod citra exactionem pecuniarum imperatam demississet, medendi insuper eius studium magnopere collaudat, nodulumque cuius efficacia sanitati se redditum arbitrabatur, in quo quid reconditum erat, inscius ipsemet, videndum omnibus exhibet, quem Dux *τι τιτιάμματος* experiendi cupidus reclusit, propriosque capillos erubescēs reperit. Non igitur antiquandum erit illud adagium, la feubre quartana, non fa sonar la campana.

Ad hunc modum veteres quoque zgris omnis generis remedia in morbo pertinaci inquirentibus, amuleta ex vermiculis in capitibus Dipfaci, seu labri veneris deprehensis, calamo scriptorio inclusis, concinnabant, ac appendebant, Authore Dioscoride, quo non vulgares hoc sæculo Medici utuntur, certe non aliam ob causam, quam ut zgrum certa quadam fiducia confirmarent, qua omnem timorem procul discuterent. Quantum vero roboris eiusmodi habeant medicamenta, tra-

Etatu nostro de morbo mercuriali contagioso c. 5. diximus,

CAPVT VI.

Quanam ratione morbus sulphureus
exente veneni nascatur.

SECTIO I.

Nullum alimentum purum reperiri.

Corpora nostra alimento, cuius beneficio
vigeant, ac nutriantur, egere, notum est,
quo deficiente, vita exulat, oportet. Alimentū
vero coniunctum habet venenum, quod Ar-
cheus noster separat, & ad sanitatem corporis,
cum non faciat, in peculiaria deponit organa,
ac extra se tanquam inutile deiicit. hoc pacto
mercurium resolutum per poros cutis substan-
tialiter transsudat, sulphur candidum per nares
excet nit; per aures arsenicum, per palatū sul-
phur resolutum; per vesicam salis resolutionē,
per anum putrefactum sulphur eiicit. Hæc si
debito modo ac tempore excernantur, vegetus
ac sanus permanet homo, sin minus naturalis
oritur morbus. Et quamuis ex veneno non nisi
venenosus morbus procreetur, dicitur tamen
is naturalis, quatenus ex alimento assumpto
ortum habet. Quomodo autem febres, potissi-
mum intermittentes, ex eius coagulo fiant, se-
quenti cap. dicemus, nunc de puro veneno qua-
tenus alimento opponitur, ac corpora nostra
succendit paucis agam.

SECTIO II.

Quid sit alimentum, quid venenum, & quotuplex?

Cum corpus nihil aliud sit, quam sulphur mercurius & sal, ac iuxta sententiâ philosophi iisdem quibus cōstamus, nutriamur, necesse est alimentum quoque sulphur mercurium & sal ē esse. Quomodo autem hæc salubria sint, ut in alimentum abeant, & eadem quoque venenosam acquirant naturam, scitu dignum est, quod ita declaramus.

Alimentum debet esse tum simile rei viventi, quam nutrit, tum dissimile. Nobis igitur alimento erit sulphur purificatum in sua essentia liquidum, odoriferum, candidum, nec coagulatum nec congelatum, nec exustum, calorem à sole participans, ideo agens omnium virtutum rector, ignis, balsamus, aer, calor cœlestis, calidum innatum, nuncupatur, tale in omnibus vinctuosissimis comestibilibus reperitur, arteq; spagyrica è sandalo albo, lauro, buxo, iunipero &c. ad vitâ longâ, extrahitur, sulphur quando nobis alimento, est liquor, omnis alterius affectionis expers, omnem cremorem ac dulcedinem continens, nec præcipitatus, nec sublimatus, ideo aqua perennis, lac Virginis, azoth, humor vitæ, humidum innatum, congenitum, primigenium cœleste, &c. vocatur, tale cum simplici aqua è frumentariis elicitur. Eiusmodi est cremor hordei, quem Pçisanqam vocitant, febres ardentes

extinguit cereuisia è tritico cocta, quam incolæ læciuitatis Ascaniensis vernacula lingua Gose vocant, corpora reddit obesa, à podagra chiragra, arthrite immunia ac libera, citius febribus obnoxia, eadem ad staturam proceram ac perfectam promouet. Quare incolæ sunt benigni, affabiles, venusti, ingenio sagaces, longæui, cæterisque corporis dotibus eximii.

Sal in nobis sulphur & mercuriū vnit, coniungit, ac retinet, ne effluant ac diffluant, & in sua natura, non est acris, nec vrens, quia nō calcinatus, neque reuerberatus, sed nexus est, seu vinculum naturæ, ideo carcer dicitur, quod mercurius & sulphur in eo occludantur, & quasi captiui detineantur, item catena auræ, eo quod prædicta connectat ac ornet. Tale in carne ceruina, leporena, bouina &c. querendū, omneque auium genus id nobis subministrat. Hoc pacto corpora prima constituta nobis alimenta sunt, ab hac vero temperatūra, vt in multis mixtis euenit, si deflectant, alimenta nō sunt, sed inimica. Si autem ita coniuncta sint, vt sulphur in mercurio ignea facultate gliscat, agatque vitam per mercurium & sal hæc retineat, terminet ac claudat, si rerum naturalium vitam accommodata qualitate & quantitate sibi mutuo respondentibus, contineri palam est in sulphure, quia id est omnium vitalium opifex, in mercurio quia pabulum est sulphuris. Oportet autem hanc mercuriū piaguem esse,

& vi.

& viscosum, non tenue, nec destillatum, quia pinguis bene cohaeret, & diutius sulphur fouet, tenuis facile dissipatur & resoluitur, atq; hinc est, quod aquatilia licet mercurii copia, præ aliis animantibus abundant, breuioris tamen vitæ sunt, quam terrestria & volatilia, videlicet quia illa mercurio aqueo loto, & tenui, hæc viscoso affluunt. Hinc etiam est, vt inter plantas oleaticæ, & quæ resinam fundunt, quia mercurio sulphureo abundant, viuaciores sunt, brevis autem æui perasus & malus persica, aliæque id genus arbores.

Oportet etiam sulphur & mercuriū proportionem quadam sibi attemperari: Quia si sulphur nimium excedat, confestim depopulabitur, ac resoluet mercurium, si item mercurius magno excessu vincat, sulphur suffocabit, vt in lucerna videmus. Porro cum sulphur ignea acrimonia mercurium continenter ad interitum rapiat, contemperationem illam, sine qua vitæ consistere nequit, nisi aliunde provideatur, dissoluturum. Cum præterea circumfluit aer, aliæque externæ causæ in viventium corpora seuiant, ac prædictum mercuriū frequenter exsiccent, orta hinc est viventibus necessitas alimentī, quo mercurii iacturam, fluxumque primorum corporum resarciant, quod quia per nutritionem fit, patet necessum esse omne viuens nutiri. At vero sic viuēs nutritione eget, vt nutritio proprie accepta, soli viuenti cōueniat, quia nutri-

rio est propria sulphur mercurius & sal cōuer-
sio in substantiam rei viuētis mutua aēione
effecta. Quare neque ignis neque lapides alia-
ue eiusmodi, quæ appositione augescunt, pro-
prie, sed translatitie nutriri dicuntur.

Porro in omni re continente, atque diui-
dua, & plus & minus, & æquale aliquid sumere
licet, quod Græci *τρίων* appellant, sed quicquid
æquale est, medium quoque videtur esse inter
excessum & defectum. Medium autem rei æ-
qualiter ab utroque abest extremo, semper idē
nunquā aliud, quod exemplo numerorum ita
declarari potest.

Ponantur tres numeri 2. 6. 10. inter hos sunt
duo extremi 2. & 10. vnus medius senarius sci-
licet. Medius autem exquisitè proportionē
arithmetica, quoniam æqualiter superat alte-
rum extremum binarium scilicet, ab altero su-
peratur, nimirum à denario. Excessus enim vo-
troque fit per quatuor, licet excedendi ratio,
quam proportionem vocant, & analogiam, sit
diuersa: inter senarium quidem & binarium
tripla, inter senarium vero & denarium alia, si
æqualitatem igitur excessus spectes, senarius
inter binarium & denarium medius erit. At
quod medium erit, id confessione omnium
optimum & conuenientissimum esse iudica-
tor, vti ē contra excessus atque defectus, cum
à medio deficiant, pro malis ac imperfectis ha-
bentur.

Tria igitur prima corpora scilicet sulphur mercurius & sal quam diu medium seruant, optima ac conuenientissima nobisque alimenta sunt, si autem ad defectum, vel excessum vergant pessima. mercurii excessus est eius sublimatio, defectus præcipitatio, sulphuris excessus est eius cōgelatio, defectus coagulatio, salis excessus est eius reuerberatio, defectus calcinatio. Hæc quo magis à medio ad extremum vergunt, eo sunt acutiora venena, quo proximus medium attingunt, minus venena sunt. Cum vero maxima inter vtrumque extremum distantia expansa sit, gradus & puncta quæ in sale mercurio & sulphure præcellunt, ad certos classes referenda sunt, de quibus in Botonomiæ nostra cap. 25. Vt autem intelligamus quodnā veneni genus, morbum sulphureum producat, veneni vim eiusque operationem contemplerur, oportet. Omne namque venenum vel sulphur nostrum accendit, vel cōgelat, qui autē hoc fiat, nunc dicemus.

SECTIO III.

Quomodo venenum morbum succendat sulphureum.

OMnis salis ac mercurii excessus, ac defectus, per se natura sua microcosmicum nostrum sulphur incendere potens est, in quibus enim mixtis excessus salis vel mercurii vel defectus eorundem vigent, ea solum sunt, quæ
corpo-

corpora nostra feriunt, pungunt, irritant, corro-
dunt, inflammant, exurunt, Excessus enim
sulphuris febrem nullam gignit, sed solum ex-
tremo sopore sulphur nostrum mobile constri-
git, congelat ac inexpugnabilem somnū indu-
cit. Eiusmodi excessus inest opio, hyosciamo,
solano, cicutæ, Mandragoræ & similibus mul-
tis aliis.

Contra salis ac mercurii excessus, vel defe-
ctus, membra interna calore inflammant, sitim
inextinguibilem cient, oculos accendunt, in-
quietudine continua affligunt, omnes corpo-
ris partes exurunt. Huius ordinis sunt Aconi-
tum, Napellus, Taxus, Colehicon, Radix Cha-
mæleonis, scylla, flammula, staphisagria, ana-
cardia, cantharides, vrticæ semen, pulvis sala-
mandræ, Bufonis, calx sandaracha, auripigmen-
tum, cerusa, gypsum, spuma argenti, & id genus
alia.

Hæc assumpta læsione sua fortiter quæ in corde
faciunt, motu repentino ac superfluo, sulphur
nostrum mobile, huc & illuc impellunt, donec
incaleseat, & accendatur, unde protinus oritur
Ephemera, vel causus, non raro partium quo-
que solidarum sulphur accendit, unde hæctica,
nonnunquam vero intermittentem, citius ta-
men sulphur nostrum mobile, vel excrementi-
tium, vel partium accendit, quam quod in glo-
bum coaguletur, Nihilominus sanguis tauri-
nus in ventriculo coacretus, similiter & lac
coagu-

coagulatum intermittentem faciet, cuius curatio cum ente naturali eadem est.

SECTIO IV.

Quæ signa venenum imbibitum prædant.

COgnoscamus deglutivisse venenum, quem repentina sine alia causa manifesta invadit virium prostratio, animi frequens ex magna cordis angustia defectus, cui facies pallescit, lingua & labia nigrescunt, extrema corporis præsertim ungues plûbeo colore livescunt, vox fit rauca, vertigo, torvus aspectus, frigidus circa cutim & tempora sudor, apparent. Corpus totum præcipue venter intumescit, si vomere ægrum contingat, sæpe colore, substantia, odore veneni species proditur. Hæc signa. Sequitur curatio.

SECTIO V.

Quibus Antidoti huic morbo sulphureo subveniatur?

Assumptum venenum, si hæret adhuc in prima corporis regione, per os, vel per anum, est reiiciendum, vomitoriis, medicamentis purgantibus, clysteribus, vel balanis, simulque ut hebetetur veneni vis accensiva laborandum est.

Ad vomitum concitandum commendantur oleum simplex, violaceum, vel lini rancidum, amygdalinum, butyrum, adipem anserinum, pinguis

pinguiacarnium, vel piscium iura, quæ si subito rursus euomant, admitti possunt. At quoniam dubium, ac incertum est, num æger ea rursus euomere possit, verendum est, ne malis augeant; cito enim hæc flammam concipiunt, unde morbo nutrimentum præbent.

Tutius igitur erit vomitum decocto maluæ, sem. althææ, p'yllii, scæni græci, rad. asari promouere. Sin vomitus concitari non potest, ad purgantia videlicet Solis mercurium, Magnæ iaturninæ crocum, sanguinem tithymalorum veniendum, & vtrique tam vomitoriis, quam purgantibus subiungi Clysteres, ne quid in intestinis remaneat, detergentes, attrahentes, ac lenientes, quales sunt, ex malua, beta, althæa, parietaria, mercuriali, & similibus oportet.

His addi debent, quæ erodentium vim obtundunt, cum lentore vt mucilagines, sem. papaueris, maluæ, althææ cidoniorum, lactuæ, portulacæ, lac oryzi & id genus alia. Denique alexipharmacis tempestatem ciere, pluuiam in microcosmo concitare quo ardor restinguitur non incommodum est. Reliquæ intus latentes ad corporis ambitum balneis, frictionibus, cucurbitulis, vesicatoriis, cauteriis, aliisque modis trahendæ & expugnandæ sunt. Dieta cum aliis febribus communis obseruanda est.

CAPVT VII.

De morbi sulphurei natura, causis, differentiis, signis, prognosi & curatione, ex ente natura i procreatis.

SECTIO I.

De syncho prima primi generis morbi sulphurei specie, ex ente natura prognata.

EX ente naturali prima morbi sulphurei species, nempe synochus generatur, quoties sanguinis vbertas, venas & arterias coarctat, vt transpiratio intercipiatur, qua suppressa, sulphur in venis sanguini conlociatum, à fuligine æstum concipit. Retinentur fuligines, ob cutis densitatem, hæc constipatur, ob frigus externum, ob cutis sordes, ob balnea astringentia, vel obstruentia, & ob medicamēta. Non tuentatur sanguis ob nimiam copiam, nec non crassitiem, aut ob carnis & pinguedinis fertilitatem. His de causis fumidorum calidorum retentione sulphur in venis accenditur, quo accenso synochus febris generata est.

Huic sulphureo morbo maxime obnoxii sunt, tēperati homines, iuuenes succi pleni, intemperanter viuentes, & hi quibus solemni aliqua euacuatio suppressa est, vt mensium

vel hemorrhoidum, raro vero his qui sunt corpore calido & sicco, vel habitu raro euenit. Pulsus adest fortis, vehemens, celer, frequens, sed æqualis, vrina fere naturali similis, nec foetet, quoniam sulphur excrementitium nullum in-
 censum est, neque fibrarum sulphur liquefeit, ideo fufuracea non habet, sed solum mobile in venis contentum, ideo vrina à naturali statu parum recedit. Venæ copia distentæ turgentis facies inflammatur, tempora pulsant, caput ingrauescit cum dolore, calor ad tactum mitis, blandus, at fumosus est, ipse ardor semper æqualiter procedit, manet scilicet in eodem tenore, detrescit paulatim, vel crescit æqualiter, non per interualla remittit, repetit, & ad quartum fere hæc perscuerant diem, ultra quem si protrahantur symptomata, in aliam transit speciem, vehementior hæc est diaria, quæ curatione non eget, ideo à numero naturalium febrium merito exterminatur, mitior ac leuior altera sulphurei morbi specie, quæ carnem & fibras adurit.

Si sanguis valde luxuriarit copia, transpiratione prohibita suffocantur, vel à syncope plenitudine & angina periclitantur, nisi vel viri robur, vel sudoris copia, vel exanthemata, aut hemorrhagia eos à morte vindicet. Hinc Gal. asserit, eos qui euasere phlebotomia, vel hemorrhagiam euasisse.

Scopus euacuationis hic est, euacuare copiam sanguinis.

sanguinis, ardorem exstinguere, & crassitiem attenuare, si adsit, quoniam ipse ardor & venæ sectio, eam communiter solvunt. Quare oportet illico secare venam. Nam natura recreatur, mole humorum deposita, tum venæ ratione vacui loco depositi sanguinis aerem seu ventum contrahent, quo ardor exstinguitur. Si vires reclamant, scarificatione, & magnis cucurbitulis sanguis accidatur.

Quibus vena secta est, his post horas duas dabimus aliquid cibi, ut pisanæ succum, & indicemus ægro quietem, ac somnum, tunc enim facile somnum captant, fatigati primum vigiliis ac materiæ mole.

A somno iterum cibum concoctu facilem exhibemus & ita æger pro vitium exigentia per totam accessionem consueti tempore cibo liquido tenui ac humectante nutriendus, aqua hordeacea moderate tepida potandus ad tertium usque diem, quod si vires ferant, pluvia terra Lemnia, lapide Bezoardico condita, ac quarto die, quia facile tum sudores prorumpunt, ad balneum tepidum si commode id fiat, ducatur. In hac affectione purgandum non est, quoniam malum nullum in stercore, nisi ob metum, ne maius suboriatur incendium, vel ob alium astrictam, qua maior reformidatur obstructio. quo casu leve clysmasiniiciendum

est.

K

SECTIO

SECTIO II.

De synocha putrida, altera morbi sulphurei specie.

Primum morbi sulphurei genus maiori minorive incendio duntaxat à se inuicem differre cap. de ente astrali indicauimus, huius mali eadem sunt causæ, sed validiores, idem incendium. At id magnas venas obrepit, adeo vt fibrarum sulphur lique scat, tunc dicitur synochus putrida, non quod humores putrescant, sed quoniam fibrarum sulphur colliquatur, foetorem dat, non aliter quam si excrementū foetēs ac sulphureū moueatur, foetidum spirat odorem. Similiter dum sulphuris ardor, fibrarū sulphur tangit, resudat ex carne acris quædam fuligo, vnde exanthemata sæpe toto corpore effl. rescunt liuida, nigra, adeo vt ideam ducat pestilenti, quæ si die critico post signa pepasmi appareant, certam salutem alias mortem portendant. Hæc igitur nobis summa attentione consideranda sunt, vt temeritatis & ignorantiz suspicione careamus, nisi enim error committatur morbus hic periculi expers est, nec eos fatigat quibus contingit habitus corporis gracilis, sed plethoricos & homines venosos inuadit, nec ferit ætatem frigidam & siccam, sed in otio degentes, quique subito ab inedia ad epulas delitiasque se vertunt.

Huius mali indoles est, quod totū ilico hominem incendio inuoluat, sine prodromo, frigore, horrore, aut rigore ac iisdē se signis prodit

dit quibus synochus non putrida, sed manifestationibus, calor acrior, sitis maior, urina crassior, pulsus inæqualior, velociter se contrahens, & tardius se distendens, gutturi flammam & quasi tumorem recipit.

Quartum d. e. curiose observa, si tunc cōcoctionis signa elucēt, crisis fiet die septimo, si die septimo hæc coctionis symbola appareāt, soluetur decimo quarto, eo. n. excurrere potest, cuius hæc est causa, quia mercurialis partiū resoluentiū liquor, ardoris sævitiam infringit, & restinguere conatur, quæ pugna vsq; protrahitur, donec vnū alterū vincat. Si sulphur omnē humiditatem absorbeat, mors sequitur, si mercurialis liquor ardorem sulphuris rostringuat, terminatur morbus ac pristina succedit sanitas, quæ sequenti promouetur auxilio.

Quoniam ardor venas occupat maiores, ideo oportet stercus venas meseraicas, vel intestina obstruēs & infarciēs educere, quod fiet iniecto leui clysmate aperiente ac detergente, talis est sequēs. Ribetæ, mercurialis, parietariæ Maluæ an. M. i. Hordei M. i. s. pruna n. x. psyllus ℥ ii. coquantur in aqua communi ad ℔. i. in expresso dissolue mellis rosati colati ℥. cassiæ ℥ s. salis cōmunis p. ii. fiat clyster. Oleū nō debet addi, quoniam facile inflammationē concipit, quod non animaduertunt Misochy mīci qui oēs clysteres ex oleo confarciunt. Vt i hæc potiuncula.

℞. Tamarindorum ℥ i. Iumbos vel pruna

n. v. fumariz M. i. s. sem. endiuiz, citri, melo-
num an. $\frac{3}{4}$, fl. violarum borraginis an. M. i. co-
quantur in aqua hordei ad $\frac{3}{4}$ iii. in colatum dis-
solue Mannæ granatæ $\frac{3}{4}$ ii. fiat haustus. Post-
modum vena aperienda est, dextri brachii ie-
coraria, si propter menstruorum retentione,
vel hæmorrhoidum suppressionem, collecta
foret multitudo, poplitis, vel malleoli venæ es-
set incidenda, ipsæque menstruis hæmorrhoi-
dumque fluxus, omni studio provocandus, ve-
nis hac ratione depletis, cucurbitæ aliquot al-
tero die dorso applicitæ proderunt.

Cibus porrigatur humectans, quantitate
exiguus, quo scilicet ad morbi usque exitum
possit æger perdurare, siue is quartus, siue se-
ptimus sit. Potus aquæ decoctionis hordei,
liquiritiæ, endiuiz, cichorei, similibusque a-
perientium & abstergentium, isque non co-
piosior, quam qui concoqui possit exhiben-
dus, hunc non administramus, quod possit de-
lere incendium, cum id in venis, quo hic po-
tus non pertingit, sit conclusum; si quidem
sola pluvia excicata, hunc tangit ardorem, eū-
que restinguit, sed hanc duntaxat ob causam ad-
ministratur, ne incendium latius repat, ac sul-
phur excrementitium incendat, & maiora præ-
cauentur symptomata.

Pluvia rad. chynæ & sarsaparillæ decocto,
ex aqua lupuli, fumariz, cichorii, endiuiz, uti-
liter promouetur, maius cataclysmata apertient,
acetum

acetum philosophicum, sulphur alcophil dulce, fixus magnæ Saturninæ pulvis, &c. Hæc tantam excitant pluuiam, quæ cito omnis febrilis ardor deletur. Remisso feruore balneum aquæ dulcis magnopere conducit. Huius intentionis ergo epithemata humectantia pectori, cordi, iecori, testiculari, ex aqua endiuiz, ciccho, iiborruginis, acetosæ, cum Ip. diarrhodon, trionfandalon, applicentur. Maioris efficaciz habentur acetum philosophorum, anima Saturni, caphura, glacies paradyfi, sulphur fixum & reuerberatum &c. temporibus cordi exterisque membris principalioribus epithematis vnguentiue forma subministrata omnem morbi sulphurei ardorem restinguunt.

SECTIO III.

De causo, quem morbum Vngaricum vocant, tertia ac vltima primi generis morbi sulphurei specie.

Tertia morbi sulphurei species dicitur causus, ideo quod in hoc affectu ardoris plena videantur omnia, vbi non tantum sulphur sanguini consociatum ardet, verum etiam sulphur ipsis excrementis ac lordibus immixtum flagrat, adeo vt sulphur in magnis, paruis, cordi proximis, vel ab eo remotis vasis flamma incandescat, semper vehemens est, nihil remittit, sed perpetuo vrit, summum incendium intus flagrat, validus æstus præcordia ferit, delirât ægri,

ægre ducūt spiritum, halitum fœtentem expi-
rant, vomunt arida, acerba, & amara, nisi ante
accessionem mercurialem succum ingesserint,
sitis indelebilis adest, nisi ad sit tussis, quæ fau-
ces rigat, sudor in fronte & clauibus paucus, in
corpore reliquo nullus, lingua sicca & obida-
spera, nigra ab adustione, quoniā flāma guttur
ipsam attingit. Extrema ut pedes, sed magis ma-
nus frigida, accessiones diebus paribus, pluri-
mū quarto die: labores maximi, sudores diutis-
sime frigidi: extrema dum amplius non recale-
scunt, sed liuida, subfrigida manent, sitis nulla,
vrinæ nigræ, tenues paucæ: aluus astringitur,
sanguis è naribus nullus aut paucus erumpit.
Sexto die cū sudore moriuntur, breuiter. n. hæc
rabies suā absoluit choræā, nam causus exquisi-
tus nō excedit septimū diem. Sin contingat ex-
trema frigere, internis vrentibus, lypiriam ap-
pellant, signum lethale est, quoniam sulphuris
flamma crassa viscerum erysipelas concitat.

Hoc malum exuscitat iter longū, immodica
exercitatio in aere calido & æstu, ciborū arden-
tium vsus, nimia vini generosissimi seu vini ar-
dentis ingurgitatio, & quicquid sulphur in-
cendere potest, id hanc irritat flammam, quæ
se diu occultare nescit, sed subito per omnes
totius corporis partes fertur, disfluens per cere-
bri & meningum venas, deliria, in cerebro au-
tem & meningibus firmata, phrenitidē excitat.

Soluitur hic ardor à natura quidem critice
per

per sanguinis vacationem, à Medico per ardoris extinctionem à potu frigido, clymate hamido tempestateq; excitata. Rigore superueniente sanatur, nisi vires debiles crisin perficere nequeant. Rigorem si morbus ad sanitatem deliturus est, necessario sequitur sudor, vel vomitus, vel stercoreis deiectione, vrinæ expulsio, vel horum duo, vel tria vel quatuor simul. Similiter per hæmorrhagiam narium indicatur, sanguis enim feruens ad caput effertur vbi apertis & ruptis venis, cum aceruatis vaporibus effunditur à natura ceteris promptius dominatur. Quibus sanguis die tertio, aut quarto paucus fluxit, quia imperfecte fluxit omnes moriuntur. Icterus septimo die apparens Hermocrati malum. Fanaticus factus, dentibus si stridet, in propinquo mors est, quia omnis conuulsio, quæ in delirium cadit, mortem esse propinquam significat.

Quamuis magnus & peracutus hic sit morbus, mollior tamen ac blande aggrediendus est, ne naturæ crisis impediatur, quam si moueat & qua, iuuat, si imperfecte mouet, & eo educas, quo ipsa viam affectat, si subtilium sanguinis naribus feratur setis porcinis, vel milletolio stimulentur, & vellicentur, si condolomata prorumpant, folio ficus fricentur, si vomitum ciet, is aqua tepida ebibita prouocetur.

Hic feruor & ardor commodiori medicamine deleri non potest, nisi frequenter & ilico

iniecto clystere est. Cetero modo, id enim visceribus adhaerens intestina & viscera humectat. lac enim humidissimum est, ac omnis acrimoniae expers, quod si id flatulentum verearis, coque, aut lactis huius serum à casco & lacte cocto & calente secretum, dandum est, idque saepe indicandum.

Medicamenta purgantia quod acris sint & calida, prorsus sunt vitanda, haec enim cito augmentum iugulant, eo quod sua acrimonia flammam solidis imprimant partibus, & eam nitro à sua substantia à qua facultas purgatrix omnis promanat, foueant, adaugeant & exulcent, tum quod ipsa natura ea perficere nolit, cum ea assumpta confestim euomant. In principio tamen morbi conceditur talis potiuncula. R. pulpe tamarindorum ℥. fiat decoctio ex aqua, colature adde syr. rosat. laxat. ℥i. cassiae ℥vi. fiat potio.

Alterum subsidium haud contemnendum, quo hic ardor exstinguitur, est aqua pura fontana, in qua glacies paradyfi sit soluta, ad satietatem usque data; haec ardorem delet, sitim arceat, flatu vacat, urinam mouet, vel maxime aceto philosophico permixta, & quo maior ardor, eo largiori manu aqua concedatur. Eiusdem valoris esse commendant, aquam bibitam anguriae, vel melonum. Decoctum acetosae & tamarindorum cum pauco vitrioli oleo. Mucilaginem è psyllii semine & cidoniorum, cum aqua rosacea extractam, & cum aceto dilutam offeres

offerres sub auroram quod aura tunc frigidiore vires sint validiores. His administratis & vena secta huius ardoris frangitur immanitas, feriatur autem vena cubili interna ilico ante clysteris, vel paulo post eius iniectionem: si in capite fomes media vel cephalica pertundatur: mox frontis vena ne firmet se materia morbifica, ac phrenitidem inducat, tum & hirundines circa aures & ad frontem ponantur, quo caput circumfluosanguine exoneretur.

Cum incendii plena sint omnia, foris admoventur epythemata partibus principalioribus, præcedenti sectione præscripta, quibus vindicemus ægrum à periculo, quod illi ab hæctica imminet. Cum necessitas dormiendi urgeat, unge nares & tempora, laudano, opiato, in aqua rosacea soluto. Ne lingua aduretur, os frequenter abluatur aqua, in qua glacies paradysi fuit soluta, si sordes inhæreant, post elutionem & humectationem per spongiam, asperum linteolum vel instrumentum ad id consuetum detergendæ.

SECTIO IV.

De intermittente stomachica.

FEbrium intermittentium naturam & curationem cap. 3. superius recensuimus, quæ tamen ad maiorem earum intelligentiam conducunt, hic recensere libet. Stomachicæ naturalis eff. & trices causa sunt, quæ crasso sulphure

& mercuriali succo viscoso ac tenaci abundāt, qualia sunt frigida omnia & humida per se & per accidens, tēperatura natua & acquisititia, infantia, pueritia, senectus, mulier, Eunuchus, consueta victus ratio in sumendis, admonendis, faciendis, educendis. Hyems suam seruant naturam, regio cœli, status frigidus, humidus, vita ociosa, repletio, non solum à frigidis humidis, sed etiam à contrariis. Nam vinū quamquam calidum & siccum potestate est, tamen largius haustivim Archæus ventriculi in actū producere nequit, apūssimam huius morbi sulphurei præter materiam, eius enim sulphur vna cum tartaro insito coagulatur, in massam, quæ si à motu, vel alia quavis calida causa accendatur febris hæc genita est. Quæ suas fuligines in primis venas à porta ortas, siue in ultimas à caua natas, siue extra ipsa vasa in carnes viscerum, vel aliarum partium ventriculi intestinorum, cerebri, pulmonis capacitates trāsmittit. Vnde varia huius morbi differentiz desumuntur, vt alia sit exquisita, alia notha, alia mixta, quæ cum curationem non immutent, eas silentio præterimus.

Intermittens hæc stomachica febris horrore & frigore maxime dignoscitur, cuius causam hanc adfert Paracelsus. Quam primum scintilla insiliens globum accendit, flamma resoluit superfluitates & corpus humectat, sic & nix à sole liquata & resoluta frigus parit, si vero hoc

hoc euictō, caloriā dominari incipit, tum is humiditatē corporis resiccare annititur. Quia etiam causa sudor sequitur, quia scilicet nix in homine liquata est, & denuo ad suam formam redire nequit, ideo extra corpus exigitur. Et ratione nixis huius sudor conuenit ac bonus est. Porro sicut fulmen, quod ferit, terram quatit, fragore suo domosque & areas motat, ita hic in hoc casu terræ motus quoque ingruens nihil est aliud quam fulminis fragor naturalis in natura inuisibilis. Hoc feriente totum corpus attollitur & concutitur, quam diu motio durat. Terræ motu cessante & ad centrum redeunte, tremor quoque & succussio cessat. Fragore euanescente ardor subsequitur, situm concitat, vires frangit, premit, grauāt. Accessio tertianæ longior, impurior minus siticulosa. Non enim deurit, quoniam parum nitrī hic globus in se habet, nec corpus nudare, & pallia ac stragula deiectione cogit, nihil cum hepatica commune habet: in regionibus frigidis Septentrioni propinquantibus frequentissima.

Curationem si perius indicauimus, ventri ad costionem iuuandam emplastrum mastichinum aceto madefactum applicetur, spina dorsi illinetur ol. vel arcano sulphuris condita & tabellæ ventriculum roborantes sedulo subministrentur. Conseruæ roris marini, stœchados, menthæ, corticum citri fl. cichorii
vulca

vtiles cum sp. diarrhœd. & exigua portione diagalangæ ex syr. rosac. in formam debitam redactæ. Ita ex sp. Diarrhœdii, troch. de Rhabarb. sp. diagalangæ an. ʒ. s. cum sacchari albi aq. feniculi soluti ʒii. fiant tabellæ: globus medicinis supra dictis dissoluatur, dissolutus iisdem expurgetur, ac fuligines per sudorifera expellantur.

SECTIO V.

De intermittente hepatica.

FEbris hepatica καυσωδὴς plane est, & cum καίτω conuenit, non solum accessionis vehementia, verum quod & παρρηγνυμένη & corporis partes tam inferiores, quam superiores feriat, differt ab eo, quod hæc semper inuadat cum rigore, h. e. omnium partium corporis concussione, quam flamma in hepate, à nitro accenso per totum corpus instar vehementis venti percurrentis excitat, accensa durat, donec vel vomitu, aut sudore, aut urinis, aut deiectione aut duobus, aut tribus, aut omnibus simul vacuetur, qua eiectione ventus suscitatur, qui flammam restinguit, & succedit intermissio ad sensum integra. In causa autem nulla est accessionū intermissio; Nam sulphur sanguini associatū flagrans, in vasis continetur. agitatione nō euacuatur. Oportet igitur naturā victicem expectare, donec rigore superueniente oscula venarum se aperiant, & materiam noxiam deponant,

ponant, nec rigor emolumento est, nisi crisis bona adueniat.

Rigorem commouent partes nitri accensi dehiscences à globo, quæ ubi incidunt, ibi pungunt, feriunt, eiiculantur vero ad partes carnosiores & sensibiles, compactæ enim scintillæ instar currentis ignis, nitro, puluere tormentario, ac carbonibus, arefacti, in partes remotiores auolant, neque enim semper transmittitur incendium, à venis extra venas, quin imo à partium cancauo instar ignis reuerberii flamma eructante vasa incandescunt, subito namque ad similitudinem lignorum aridorum massa illa sulphures nitrosa in hepatis cancauo contacta inflammatur, hæc si æqualiter ardeat, fit tertiana exquisita, si inæqualiter, nunc has nunc illas reuerberet partes, fit notha, Quod si plures globuli in hepate detinentur, nec simul ardeant, sed vno die ab vno, altero die ab altero foueatur incendium, fit tertiana duplex, quæ cum sub eodem curationis termino comprehenduntur negligenda sunt.

Globus ille coaceruatur è cibis calidis, nitrosis, acerbis ac sulphureis, ad cuius compactionem, coagulationem, conspirant, ætas iuuenilis, labor, cura, mœror, vigiliæ, aer æstiuus, hepatis constitutio calida, constricta, vina turbida, ira, & eiusmodi quibus corpus nimium exiccatur & obstruitur, ideo velociter accenditur, & ignis quidem purus alta flamma corpus percu-

percatit, absque caligine fumosa, vnde rigor, qui huic proprius, quo à cæteris dignoscitur. Hic enim mordax est, & ægrum deurit, vt corpus nudare, stragula iactare, multum etiam sæper respirare cogat. Vrinæ signum inane, & fallax est, quoniam iuxta digestionem, anni tempus, ægrique obtemperantiam singulis hæc mutatur horis, quo ad hypostasim & colores. Per diuretica omnium facillime curatur, vt superius dictum est. Hepar & testiculi anima Saturni, aceto philosophico cōspersa, foueantur.

SECTIO VI.

De intermittente splenitica.

Febbris splenitica quarto commouetur die, cuius rationem superius diximus. Securius est quæ primum inuadit, neque aliis morbis succedit. Febris enim quæ degenerat in quartanam, nec medicina abbreviatur, aliquando ad duodecim annos perdurat, superueniente hydrope interimit. At quanta ipsa per se, & quantum in se est, periculo vacat, & morbos magnos vt Epilepsiā, paralytim sanat. Æstius quartanæ magnā partē breues, autumnales longæ, & maxime quæ hyemē attingūt. Aph. 25. lib. 2. Quintana omnium pessima, phtisicis superueniens interficit. Curatio superius tradita est.

SECTIO VII.

De Hæctica vltimo morbi sulphurei genere.

Marasmoidis naturam, signa, ac prognosin superius diximus, nunc de hæctica proprie

prie dicta, in accensis partibus solidis, illatum sulphur lento ardore exiguo & æquali continuo deuorante aliquanto post pastum nonnihil exacerbante. Ardor hic à cibo non aliter exagitur, ac si calx aliquo humore irrigetur, frequenter succedit febribus continuis, & acutis male curatis, non humectatis potu intempestiuo aquæ frigida, aliisque remediis non adhibitis medio thoraci & hypochondriis. Imo contra perperam calefactis & siccatis inedia tridui à diatritariis & cataplasmate ex atromelite dictis partibus admoto. Diaphragmati inflammato succedens hectica prius interimere solet, quam sit perfecta.

Incipit cum ardor humorem alimentarium rorem gluten cambium inuasit. Confirmata dicitur, cum sulphur partium solidarum consumpsit. Non raro euenit, vt Diariz ac Ephemeræ succedat hectica, ardore ex vago & mobili sulphure in fixum ac stabile serpente, item magnis euacuationibus, vt hæmorrhagiæ, diarrhææ, dysenteriz, hienteriz, phthisi aliisq; vlceribus ac inflammationibus.

Dignoscitur, quod post pastum calor exacerbatur, præsertim in manibus & pedibus, frons arida & intenta, oculi caui, palpebræ ægre apertur, sed cōniunt, vt dormituriētibus, tēpora collapsa & caua consumptis musculis crotaphitis, pulsus frequēs debilis ac paruus, cutis tactu sicca, quæ digitis apprehensa corii sicci instar rigeat.

Incen₂

Incendium hoc si principium transierit, nō facile exstinguitur, eius suffocatio potius dicta quam pharinacia perficitur. Balneum aëtu tepidū, quod habet vim hūmectandi confert incipienti, non confirmat, quoniam adiuncta frigiditate nimium refrigerat & dissipat cutis poros ac ardorem verius cor propellit. lauetur quotidie semel, moretur in balneo si pot. sit per 4. horas. Hauriat illic lac asinum cum sac. hāro violato, rosato, à balneo. nox inungatur anima Saturni cum aceto philosophico diluta. Alius reniteas chysmate sollicitabitur, ex v. o. laria, borragine, parietaria, malua, branca vrsina, rad. altheæ, sem. lini floribus chamomillæ coctis iusculo expresso permiscetur cassia, cum paucosale.

CAPVT VIII.

De communi cuiuslibet morbi sulphurei viuendi ratione.

SECTIO I.

De Aere.

CUm viuendi ratio, in sex rebus naturalib, aere cibo potu, motu quiete, somno vigilia, animique pathemate consistat, Medici officium est, rectum eorum usum præscribere, & administrare, ne vel morbum augeant, vel medicamenti virtutem impediāt, sed potius illius prudent-

prudencia eo dirigantur, ut non minus illa, ac ipsemet medicamentis morbum expugnent.

Ab aere ut auspicemur, is, vel iuuat ratione inspirationis, vel ratione ambientis. Aere siquidem inspirato, à pulmone attracto, concocto & sanguini incorporato spiritus refocillantur, ac sulphur nostrum mobile flamma depopulatum instauratur. Huius igitur gratia alterandus est aer, ad humectationem, quatenus nimirum alimenti instar intus assumendus & per inspirationem attrahendus. Oportet igitur in primis alterare aerem, aqua rosata, succo citri arantiorum & odoratis, quæ reddant aerem purum, talemque ut ex ipso natura sulphuris mobilis reficiatur, quæ odorum beneficio reparatur, ideo conuenit camphorâ, flores Nymphaeæ, violarum, rosarum sæpe naribus admo-uere, ac olfacere, cubile conspergere aqua frigida, iuncis, gramine, salice, foliis quercus, vitis, lactuca, &c.

Quatenus vero aer corpus externe ambit, temperatum imperamus aerem, & ne detecti iaceant ægri, alias ab aeris frigiditate meatus cutis constipentur, quibus constipatis perspiratio intercipitur, & per consequens incendiū inualefcit, idq; meo iudicio quicquid alii sentiunt, sedulo ac strictè obseruandum est. Dum n. corpus tegitur, laxato corporis habitu fuliginēs citius expirant, ac facilius pluuiæ temperas excitatur, quæ omnis exstinguitur ardor.

SECTIO II.

De recta cibi conuenientia administratione.

Cum in omni auxilio, quo morbus oppugnatur, exhibēdo ægri vires, ipsumq; morbū contemplari oporteat; Cibus quoq; ratione viriū, vt ex custodiatur ne cōcidant, tū ratione morbi vt is expagnetur, erit administrandus.

Idcirco institui debet victus virium ratione optimi succi, paucarum superfluitatū facilis cōcoctionis, distributionisq; in quibus non sulphur, sed mercurialis liquor, quo ardor febrilis extinguitur prædominetur. Eiusmodi sunt carnes vituli, caponis, pulli, perdicis, auicularum montanarum, cum limonibus aceto, agresta, lactuca, endiuia, cichorio, concoctæ vel conditæ, vitellum oui, testiculi gallorum, pisces saxatiles lucii, funduli, trutæ, aschæ, & alii quorum non omnium vbique copia.

Ratione vero morbi, cuius essentia est ardor sulphuris, administrari debet victus humectās, vt ptisana, lactuca, portulaca, spinatia cocta ex iusculo vel in acetario, cum aceto, pruna, cerasa, poma mali citrii medulla, & alia id genus.

Inuentis remediis rectam indagemus eorum administrationem, quæ in quantitate modo, & tēpore cōsistit. Quantitas cibi indicatur à viriū robore, vires quo debiliores sunt, eo etiā maius requirunt nutrimentum, quo aut morbus vehementior, tanto etiā magis minuente & alterante victu vtendum erit. Vbi igitur virtus est valida, non licet frui carnibus, nec cōtusis, nec destil-

destillatis, nec aliis multū nutrientibus, quæ in hydromantia nostra cap. ult. explicata sunt. Si aut virtus sit debilis, licet morbus validus, victu utendū est plurimū nutriente. Robusta quoq; virtus cibū copiosum concoquere potest, ideo vnica vice iis dare licet cibum, si vero virtus debilis, cibus dari debet in pauca quātitate, & pluribus vicibus. Oportet iucundum administrare cibum, vt nauseam inhibeamus, loco panatellæ mulieres nostræ iuscula arida & iucunda gelata præparare norunt.

In primo morbi sulphurei genere quocunq; tempore cibū dare cōuenit, minoris tamen afflictionis hora eligenda, vel consuetum cibandi tempus obseruandū est. Quoniam rationi consonum est, vt natura ratione cōsuetudinis & hora facilius possit cibum perferre, nec erit præter rationē, dare cibum hora vel aere tepidiorē ac humidiorē v.g. tempore æstatis, hora minus calida. Nam licet affectus iste eundem seruet tenorē, ægri tamen hora diei calidiorē magis cruciātur alsūpto cibo, secus eueniet circa diluculū vespersq; tunc .n. facilius morbū perferūt.

Neque cibus supra cibum cumulandus est, quo augentur obstructions; Neque varia cibaria simul ingerenda sunt, ne cōcoctio impediat. At quidam adeo nauseabundi sunt, vt si eis tantum vnus cibus offeratur, parum comedant, diuersisq; cibariis consueuerunt, quibus si præbeatur sola caro galli, eorum vires concidant, horum cōsuetudini connigendum

acaliquid condonandum est.

In intermittentibus sedulo observandum est, quod in ipsa accessione non sit edendum, quoniam natura tunc morbum oppugnateiq; resistit, quæ dato cibo, à pugna ad perficiendâ concoctionem retrahitur, ac ita duplici malo magis grauetur, tali enim errore morbi sulphurei prolongantur, simplices duplicantur, intermittentes degenerant in continuas, salutare in periculosas ac lethales. Ab eo ergo abstine, quoniam tutum non est, pugnare duobus.

Vtrum autem offerendus sit cibus per 4. vel quinque vel sex horas ante futuram accessionem, iudicatur ex virtute, prout scilicet vel potest cibus concoquere: ante accessionem, si sit virtus robusta, per plures, si debilis, per pauciores horas cibus dare oportet.

SECTIO III.

De potus administratione.

FEbrile incendium microcosmici venti flatu, pluviarum imbriumue inundatione restingui, satis superq; dictum est, qui vero aqua imbibita in eundem conspiret effectum, quæ, qualis quanta, quando exhibenda, nunc dicere ordo doctrinæ postulat.

Ad mentem Hippocratis eligimus coctam, non crudam, quoniam per concoctionem pars crassior aquæ descendit, atque residet, & ideo aqua depuratur, sitque expers crassioris partis, quæ si cum carne coquatur, eiusque ius destilletur, magis nutrit, simul & ardorem restinguit.

tenuior

tenuior & clarior efficta, ne in ventriculo diu immoretur, alteretur aceto, aceto sitate citri, pruellæ sale, seu glacie paradysi & eiusmodi.

Vt appropinquâte crisi simul sudorem moueat, diluatur decocto fœniculi, petroselini, piperis, cinamomi, & huiusmodi aliis. Huius intentionis gratia, si vires sint imbecillæ oligophoron admittimus, ne tamen error hic committatur potius commendamus aquam carnis, quæ vires roborat, nec ab essentia morbi prohibetur, non enim hæc si à pinguedine sit secreta, sulphur in se continet, quo vinum scatet, & morbus incrementum sumit.

Aqua igitur præferenda est, nisi ventriculi imbecillitas viscerum tumor, obstructio vel latens in venis incendiū prohibeant. Quare danda nō est his, qui ventriculi imbecillitate, phlegmone, erysipelate, schirro, & lemate in visceribus laborant. Aqua enim actu & potentia frigida obstructio venarum omniumque ductuū augetur, si quidem frigus omnia cogit, densat, incendium vero non frigiditate sed humiditate deletur. Ideo in Ephemera non nisi ob metum maioris incendiū aqua porrigitur, quia data incendium non attingit, coctionem impedit, ventriculū frigore laxat, hinc tutior est multo vsus aquæ decoctionis hordei liquiritiæ, & cinamomi. Item ciciborei, endiuix, fumarix, cicibitæ, onchi, humectantium aperientiū & abstergentium isque non copiosior quā qui concoqui possit, ne sua frigiditate adiuncta laxet.

Incauso aquā ad satietatem administramus, eo quod ardor in ventriculo intestinis cæterisque amplioribus concavitatibus persistit, per quas partes cito transit, easq; humectat, ut vel hoc solo remedio omnis ardor extinguatur.

In accessionibus intermittentium à potu omnino est abstinendum vsq; ad declinationem, quando ore egregie colluto, lingua mundata humectataq; exhibendus ægro haustus tepide hordeaciz sufficiens, ut ægrum satiet, tumque ad somnum & sudorem cōponendus, eo enim soluitur febris. Aliis accessionis temporib. fallenda sitis collutione ex aqua aceto mixta, cōserua citri ore detenta & similibus.

In stomachica intermittente potus sit aqua in cuius lb. vi. hordei M. z. liquiritiz ℥s. hyssopi M. i. coquantur, in pastu olygophorum admittendum, ante paroxysmum vinum calidum saccharatum, globum sulphureum dissipat, consumit ac expellit.

In hepatica aqua rad. graminis cichorei passulis cocta, vinum album ac tenue plurimaque aqua delutum, in declinatione paroxysmi sudorem euocabit.

Splenitico incendio succurritur diebus intermissionis vino aqua hordei diluto, Aqua duplici vase destillata è rad. gentianæ, vel vino, in quo per noctem folia saluiz maduerint.

Hæcticis potus optimus est, aqua hordei cū prunis, passulis, cerasis, seminibus frigidis maioribus cocta, hinc licet permiscere in pastu aliquid

quid vini, pauciferi rubelli. Assuetis cereuisia tenuis hordeacea parum lupulata non est neganda.

SECTION IV.

De motu & quiete.

Nimia exercitatio non solum corpus calefacit, verum nonnūquam tam mobile excrementitiumq; quam partium solidarum sulphur accendit, ac magnum excitat incendium. Recte igitur Hippocrates: Ocium naturis calidis amicum esse pronunciat. Omnia namq; corporis membra refrigerat. Quare non debent se exercere febricitantes, sed quiescere, eius locū tamen frictio extremitatum subit ac intermittentibus leue exercitium vtile est; quoniam absumit materiā distribuit à loco affecto extrorsum ad superficiem vel ad vrinam, ac stercorea propellit, cum quibus excernitur.

SECTION V.

De somno & vigilia.

Cum die vigilandū noctuq; dormiendum sit, somnus nec immodicus nec superfluus esse debet, quoniā per somnum fit attractio superfluitatū versus cor, per vigilias vero distributio à centro ad superficiē, vnde si somnus sit æquo diuturnior, aggrauabuntur, replebūturque viscera, quoniam cibus concoctus non distribuitur sicuti oportet, vnde requiritur somnus præcipue nocturnus, nisi accessio paroxismi prohibeat, quoniam in intermittentibus dormiendum est potius in declinatione, quam reliquis temporibus.

Nam

Nam in principio accessionum maxime noxius est somnus. quoniam sulphur mobile accensum ad eum trahitur, illudque laedet, minus autem in augmento, adhuc vero minus in statu, minime vero omnium in declinatione.

Somno nimio si calor intus collectus excreuerit, excitatus æger clamore, vellicationibus, cucurbitulis affixis, odore castorei, aceto & similibus. Vbi aut opus somnū conciliare, vt ere laudano opiato, in aqua rosacea cum croco soluto illinendo tempora & nares. Fomento pedum & manum ex decocto papaueris hyoscyami, lactucę borraginis, malux, violarum quorū vapor per spongiam naribus etiam excipi potest, lacte amygdalino. & id genus aliis.

SECTIO VI.

De animi affectionibus.

Quomodo animi affectus sulphureū morbum creant, quibusue mediis his subueniatur, cap. 5. supra diximus. Animo utique solatia querenda sunt. Animi namque tranquillitas connectionem iuuat, gaudium materiā extortum mouet, hilaritas ergo musica, iucundis confabulationibus aliisq; pro ægri conditione mediis procuretur. Multum solabitur, si accessiones quamdiuque eadem duraturæ sint, ac finem morbi prædixeris. Mæorem vero & iram procul ire iubeat, ira enim inflummat, omnia commouet, variisque modis corpus diuixat atque conturbat.

FINIS

